

polska pomoc

EUROPEJSKA POLITYKA SĄSIEDZTWA

PODRĘCZNIK

Wersja do konsultacji

Możliwości dofinansowywania projektów ze środków UE dla samorządów gruzińskich

Źródło: KE

Podręcznik zrealizowany w ramach projektu
Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego
„REGIO TAMAR. Samorząd Ponad Podziałami”
Opracowanie: Biuro Informacyjne Województwa Wielkopolskiego w Brukseli

Bruksela, 7 listopada 2008

Autor opracowania: Anna Wąsowicz

Biuro Informacyjne Województwa Wielkopolskiego
Dyrektor: Monika Kapturska
Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego

Adres: Av. de l'Yser 19, 1040 Bruksela, Belgia

Tel: +32 (0) 2 734 09 41

Fax: +32 (0) 2 734 09 44

www.wielkopolska.eu

Poznań, 7 listopada 2008

Szanowni Państwo,

z satysfakcją oddaję w Państwa ręce podręcznik pt. „Europejska Polityka Sąsiedztwa. Możliwości dofinansowywania projektów ze środków UE dla samorządów gruzińskich”.

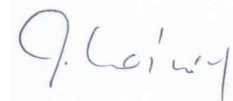
Niniejsze opracowanie jest owocem projektu „Regio-Tamar. Samorząd ponad podziałami”, który uzyskał dofinansowanie w ramach Programu polskiej pomocy zagranicznej udzielanej za pośrednictwem Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Projekt realizowany w 2008 roku przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Miasto Tbilisi, Samorząd Regionu Mtskheta-Mtianeti oraz Gruzjińskie Stowarzyszenie Praktyków Samorządowych SATMA ma na celu wspieranie samorządów gruzińskich w zakresie korzystania z funduszy Unii Europejskiej, dostępnych w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Projekt ma pomóc także w ocenie i zbadaniu możliwości zwiększenia konkurencyjności gruzińskich regionów oraz pogłębieniu współpracy pomiędzy samorządami z krajów UE a gruzińskimi władzami lokalnymi.

Przekazuję ten podręcznik z nadzieją, iż zechcą się Państwo włączyć w proces jego konsultacji. Z wdzięcznością przyjmujemy wszystkie cenne uwagi, które uzupełnią zapisy tego dokumentu.

Ufając, iż podręcznik przyczyni się do lepszego wykorzystania możliwości, które stwarza Europejska Polityka Sąsiedztwa, życzę wielu sukcesów w realizacji unijnych projektów współfinansowanych ze środków Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa.

Z poważaniem,

Marek Woźniak
Marszałek
Województwa Wielkopolskiego

Spis treści:

Słowniczek:	3
Wstęp:	6
Rozdział 1. Europejska Polityka Sąsiedztwa w UE	7
Rozdział 2. Europejska Polityka Sąsiedztwa dla Gruzji	9
2.1. Główne ramy stosunków UE- Gruzja	9
2.2. Plan Działań dla Gruzji	10
2.3. Nowe inicjatywy polityczne dla Gruzji	11
Rozdział 3. Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa	13
3.1. Komponent krajowy	14
3.2. Komponent transgraniczny	15
Rozdział 4. Komponent międzyregionalny ENPI	16
4.1. Priorytet 1	17
4.1.1. Program TaieX	17
4.1.2. Program Sigma	20
4.1.3. Program Twinning	22
4.2. Priorytet 2	24
4.2.1. Program Tempus IV	24
4.2.2. Program Erasmus Mundus	26
4.3. Priorytet 3: Program CIUDAD	27
4.4. Priorytet 4	30
4.5. Priorytet 5: Program Neighbourhood Investment Facility	31
Rozdział 5. ENPI dla Gruzji	33
5.1. Komponent narodowy ENPI w Gruzji	33
5.2. Komponent transgraniczny-Basen Morza Czarnego	35
5.3. Pomoc dla Gruzji w usuwaniu skutków konfliktu rosyjsko-gruzińskiego	41
Rozdział 6. Inne programy dostępne dla Gruzji	43
6.1. Program Non State Actors and Local Authorities	43
6.1.1. Działania w krajach partnerskich	44
6.1.2. Działania obejmujące kilka krajów partnerskich	46
6.2. Program EIDHR	48
6.3. Zasady uczestnictwa w programach wspólnotowych	48
Spis źródeł:	50
Załączniki:	53

SŁOWNICZEK POJĘĆ I SKRÓTÓW

POJĘCIE/ SKRÓT	OBJAŚNIENIE
Audyt	Audyt to ogół działań obejmujących niezależne badanie systemów zarządzania i kontroli w jednostce, w tym procedur kontroli finansowej, w wyniku którego kierownik jednostki lub inny upoważniony podmiot uzyskuje obiektywną i niezależną ocenę adekwatności, efektywności i skuteczności tych systemów oraz czynności doradcze, w tym składanie wniosków, mające na celu usprawnienie funkcjonowania jednostki. Audyt jest przeprowadzany przez odrębną komórkę, podporządkowaną kierownikowi jednostki lub przez podmiot zewnętrzny.
Beneficjent	Osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, realizująca projekty finansowane ze źródeł zagranicznych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu.
CBC	(ang. <i>Cross Border Co-operation</i>), współpraca transgraniczna
Dokumenty programowe (operacyjne)	Dokumenty w postaci programów opracowywane dla potrzeb wydatkowania środków wstępnie przyznanych danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach funduszy europejskich. Określają w szczególności cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria i sposoby realizacji konkretnych projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbić środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich osiągalnych źródeł budżetowych.
Działanie	Projekt, lub grupa projektów, wybrany przez instytucję zarządzającą danego programu operacyjnego lub w ramach jej obowiązków i wdrażany przez jednego lub więcej beneficjentów, pozwalający na osiągnięcie celów priorytetu, do którego się ono odnosi.
Efekt transgraniczny	Efekt transgraniczny to oddziaływanie: 1. Niwelujące dysproporcje i wyrównujące poziom życia mieszkańców po obu stronach granicy, 2. Likwidujące uciążliwości wynikające z zamieszkiwania po dwóch stronach granicy, 3. Przyczyniające się do zacieśnienia istniejących i tworzenia nowych kontaktów partnerskich pomiędzy mieszkańcami, organizacjami, przedsiębiorcami, instytucjami i innymi podmiotami życia społecznego; 4. Promujące wiedzę na temat partnera i znajomość jego języka wśród obywateli drugiego kraju; 5. Udostępniające partnerowi dorobek kulturowy pożytkiem walory środowiska z pożytkiem dla obu stron, 6. Służące poprawie stanu środowiska i poziomu bezpieczeństwa w obszarze wsparcia, 7. Podnoszące poziom spójności przestrzennej. ¹
ECHO	(ang. <i>EC Humanitarian Office</i>), Biuro Pomocy Humanitarnej Komisji Europejskiej.
EIDHR	(ang. <i>European Instrument for Democracy and Human Rights</i>), Instrument na rzecz Demokracji i Praw Człowieka
ENP	(ang. <i>European Neighbourhood Policy</i>), Europejska Polityka Sąsiedztwa
ENPI	(ang. <i>European Neighbourhood and Partnership Instrument</i>)

¹ Źródło: prezentacja M.Rulińskiej, z dn.10.10.2008 r. Prezentacja dostępna na stronie: www.interreg3a.dolnyslask.pl/pliki/szkolenia/PartnerstwoTransgraniczne1.pdf

	Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa
Innowacyjność	Zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno - technicznych.
Institucja Zarządzająca	Podmiot publiczny lub prywatny odpowiedzialny za realizację części lub całości priorytetów programu operacyjnego na podstawie odpowiednio porozumienia lub umowy o dofinansowanie realizacji powierzonych jej zadań.
INTERREG	Funkcjonująca w perspektywie finansowej 2000-2006 Inicjatywa Wspólnotowa (a w perspektywie 2007-2013 program) finansowana ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, której celem jest wspieranie współpracy przygranicznej, międzynarodowej i między- regionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii.
Grant	Pomoc bezzwrotna udzielona w formie dofinansowania na realizację projektu.
Kryteria wyboru projektów	Określony zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, które muszą spełnić projekty, aby uzyskać dofinansowanie ze środków pomocowych.
Kwalifikowalność wydatków	Kryteria dotyczące wydatków ponoszonych w trakcie realizacji projektu oraz wdrażania, monitorowania programu, których spełnienie warunkuje otrzymanie refundacji ich części ze środków funduszy europejskich.
Milenijne Cele Rozwoju	(ang. <i>Millenium Development Goals</i>) Cele ustanowione przez ONZ: 1. Eliminacja głodu i skrajnego ubóstwa; 2. Zapewnienie powszechnego nauczania na poziomie podstawowym; 3. Promocja równości płci i awansu społecznego kobiet; 4. Ograniczenie umieralności dzieci; 5. Poprawa opieki zdrowotnej nad matkami; 6. Ograniczenie rozprzestrzeniania się AIDS i innych chorób zakaźnych; 7.Zrównoważone gospodarowanie zasobami naturalnymi; 8. Stworzenie globalnego, partnerskiego porozumienia na rzecz rozwoju.
Monitorowanie finansowe	Monitorowanie zarządzania środkami z funduszy europejskich przyznanymi na realizację programów i projektów. Jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania.
Monitorowanie rzeczowe	Monitorowanie postępu realizacji programów i projektów poprzez system wskaźników określonych w dokumentach programowych.
Networking	Proces wymiany informacji, zasobów, wzajemnego poparcia i możliwości, prowadzony dzięki korzystnej sieci wzajemnych kontaktów. Działania networkingowe polegają na obopólnym rekomendowaniu swoich usług, dzieleniu się wiedzą oraz udzielaniu pomocy jeśli jest ona potrzebna.
PCA	(ang. <i>Partnership and Co-operation Agreement</i>), Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy;
Płatność	Określona kwota w ramach pomocy, wypłacana przez Komisję Europejską na konto Instytucji Płatniczej na podstawie wniosku o płatność.
Płatność okresowa	Płatność dokonywana przez Komisję Europejską w trakcie realizacji programu, w celu refundacji wydatków faktycznie poniesionych, potwierdzonych za pomocą faktur lub dokumentów księgowych analogicznej wartości dowodowej.
Priorytet	Jeden z priorytetów strategii ujętej w programie operacyjnym, rozumianym jako grupa działań wzajemnie powiązanych, realizujących mierzalne cele szczegółowe.
Rozwój regionalny	Wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do

	rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.
Rozwój zrównoważony	Rozwój społeczno - ekonomiczny, zachowujący cechy trwałości w długim okresie oraz nie działający destrukcyjnie na środowisko, w którym zachodzi.
Sprawozdawczość	Sprawozdawanie przez instytucję zarządzającą postępu z wdrażania programu lub projektów współfinansowanych z funduszy pomocowych.
Studium wykonalności	Studium przeprowadzone w fazie przygotowania projektu, weryfikujące, czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych beneficjentów; studium powinno stanowić plan projektu; muszą w nim zostać określone i krytycznie przeanalizowane wszystkie szczegóły operacyjne jego wdrażania, a więc uwarunkowania handlowe, techniczne, finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne, społeczno-kulturowe oraz związane ze środowiskiem naturalnym; studium wykonalności pozwala na określenie rentowności finansowej i ekonomicznej, a w rezultacie jasne uzasadnienie celu realizacji projektu.
Wniosek/aplikacja	Standardowy formularz składany przez beneficjenta w celu uzyskania wsparcia ze środków pomocowych. Zakres informacji zawartych we wniosku obejmuje: informacje o instytucji zgłaszającej wniosek, informacje na temat projektu, charakterystykę działań podejmowanych podczas realizacji projektu, planowane rezultaty i wydatki, wymagane dokumenty w formie załączników.
Wniosek o płatność	Wniosek o refundację wydatków/o rozliczenie projektu składany w celu refundacji/rozliczenia wydatków faktycznie poniesionych, potwierdzonych za pomocą faktur lub dokumentów księgowych o równoważnej wartości dowodowej.

Słowniczek został opracowany przy wykorzystaniu pojęć dotyczących metodologii zarządzania projektem europejskim, zaczerpniętych z Wielkopolskiego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego.

Wstęp

Podręcznik przygotowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego jest wynikiem współpracy podjętej przez Województwo Wielkopolskie i Region Mtskheta Mtianeti, Miasto Tbilisi oraz Stowarzyszenie Samorządów Lokalnych SATMA w Gruzji. Wielowymiarowa współpraca między partnerami realizowana w ramach projektu „Regio Tamar- Samorząd ponad podziałami”, jest możliwa dzięki wsparciu Programu Polskiej Pomocy Zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie ma na celu dostarczenie kompleksowej informacji na temat kierunków wsparcia rozwoju Gruzji w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Szczególnym celem podręcznika jest identyfikacja istniejących mechanizmów finansowych na rzecz wspierania rozwoju regionalnego i lokalnego. Przybliżając tematykę Europejskiej Polityki Sąsiedztwa pragniemy szczególnie podkreślić ważną rolę samorządów w procesie tworzenia konkretnych projektów służących zrównoważonemu rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Co to jest Europejska Polityka Sąsiedztwa?

Europejska Polityka Sąsiedztwa to jedna z wielu polityk tematycznych w UE. Unia Europejska realizuje swoje cele za pomocą grupy spójnych, strategicznych działań pogrupowanych w kilka dziedzin tematycznych, zwanych politykami. Do takich dziedzin tematycznych (polityk) UE należą m.in.: polityka regionalna, polityka przemysłowa, polityka rolna, a nawet polityka klimatyczna. W imieniu państw członkowskich UE, poszczególnymi politykami zarządza Komisja Europejska, reprezentując wspólny interes europejski w tym zakresie. Każda polityka posiada określone programy służące realizacji wspólnych celów. Realizacja programów każdej z polityk odbywa się za pomocą instrumentów finansowych - czyli funduszy europejskich. Z reguły do polityki tematycznej przypisany jest co najmniej jeden instrument finansowy. W Europejskiej Polityce Sąsiedztwa takim instrumentem jest Europejski Instrument Partnerstwa i Sąsiedztwa.

Dlaczego warto pogłębiać wiedzę na ten temat?

Unia Europejska chce zaoferować krajom sąsiadującym praktyczną pomoc o wymiarze politycznym i finansowym. Współpraca ta przynosi obustronne korzyści. Dzięki niej UE zapewnia sobie bezpieczeństwo na granicach zewnętrznych, stosunki dobrosąsiedzkie oraz kooperację handlową. Kraje sąsiadujące z UE to w większości państwa posiadające duży potencjał gospodarczy i społeczny, mające perspektywę żywiłowego rozwoju, lecz ze względu na skomplikowaną międzynarodową sytuację polityczną i gospodarczą, zmagają się również z wieloma problemami strategicznymi. UE chce dopomóc w rozwiązaniu problemów oraz podzielić się swymi doświadczeniami zdobytymi w różnych dziedzinach. Obecnie realizowana jest pierwsza faza tej strategii, polegająca przede wszystkim na zbudowaniu solidnych podstaw administracyjnych w krajach partnerskich. Konieczne jest wzmocnienie w tych krajach instytucji, poprzez propagowanie dobrych praktyk i pomoc w reformowaniu wielu dziedzin np. administracji lokalnej, finansów publicznych, sądownictwa, etc. Celem jest pozyskanie solidnych partnerów, zdolnych do przyjęcia w przyszłości większej pomocy i podjęcia głębszej współpracy. W podobny sposób funkcjonował model polityki zewnętrznej UE wobec krajów Europy Środkowej i Wschodniej w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku. Pomimo, iż obecny strumień wsparcia jest kierowany głównie do administracji na szczeblu centralnym, partnerzy regionalni czy lokalni powinni wykorzystywać wszelkie szanse zdobywania doświadczeń w projektach współfinansowanych przez UE. Mimo wczesnego etapu wdrażania Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w krajach Europy Wschodniej, już dziś niektóre państwa członkowskie wychodzą z inicjatywą pogłębienia tej współpracy w ramach tzw. Partnerstwa Wschodniego.

Rozdział 1

Europejska Polityka Sąsiedztwa w UE

Europejska Polityka Sąsiedztwa (ang. *European Neighbourhood Policy*, ENP) to polityka Unii Europejskiej wobec krajów z nią sąsiadujących. Wśród **beneficjentów, czyli krajów uprawnionych do korzystania z pomocy** początkowo znajdowały się następujące państwa: Algieria, Białoruś, Egipt, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Maroko, Mołdawia, Palestyna, Syria, Tunezja, Ukraina. W 2004 r. podjęto decyzję o objęciu zasięgiem ENP także krajów regionu Południowego Kaukazu, sąsiadujących z Turcją: Gruzji, Armenii i Azerbejdżanu. Europejska Polityka Sąsiedztwa obejmuje też Strategiczne Partnerstwo z Rosją.

Komisja Europejska po raz pierwszy zaprezentowała koncepcję Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w komunikacie „Rozszerzona Europa - nowe ramy prawne dla stosunków z wschodnimi i południowymi sąsiadami”, wydanym w marcu 2003 roku. Od tego momentu rozpoczęły się intensywne prace nad sformułowaniem jej zasad i metod finansowania. Trwają one do dziś, dopiero niedawno zakończyły się przygotowania do uruchomienia wszystkich mechanizmów finansowych, realizujących zamierzone działania.

Europejska Polityka Sąsiedztwa jest odpowiedzią na nowe wyzwania i możliwości, które pojawiły się po 1 maja 2004 r. w związku z rozszerzeniem UE o 10 państw: Polskę, Estonię, Łotwę, Litwę, Słowację, Czechy, Węgry, Słowenię, Cypr oraz Maltę, a od 1 stycznia 2007 r. o kolejne 2 kraje tj. Rumunię i Bułgarię. To największe rozszerzenie w historii Unii Europejskiej spowodowało konieczność zreformowania wielu obszarów funkcjonowania Unii, w tym szczególnie jej polityki zewnętrznej i stosunków z najbliższymi sąsiadami. Nowym celem stało się dzielenie z krajami sąsiadującymi korzyści wynikających z ostatniego rozszerzenia oraz zapobieżenie tworzeniu nowych barier rozwojowych, odgradzających kraje UE od ich sąsiadów. Europejska Polityka Sąsiedztwa ma zaoferować środki, prowadzące do pogłębienia relacji krajów partnerskich z Państwami Członkowskimi. Unia Europejska chce umożliwić krajom sąsiadującym uczestnictwo w różnorodnych działaniach, poprzez zwiększanie współpracy politycznej - także w dziedzinie bezpieczeństwa, gospodarki i kultury. Unia chce przygotować kraje sąsiadujące do większego uczestnictwa w Europejskim Rynku Wewnętrznym. Kraje partnerskie mają także szansę stopniowego uczestniczenia w różnych projektach finansowanych z wybranych programów europejskich, które dotychczas nie były dla nich dostępne.

Zamiarem Unii Europejskiej jest także wspieranie w ten sposób realizacji Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa, dokumentu przyjętego przez Radę w grudniu 2003 r. Dokument ten zwraca szczególną uwagę na kraje Południowego Kaukazu. Strategicznymi celami bezpieczeństwa dla Europy są także walka z korupcją, praniem brudnych pieniędzy, handlem ludźmi i narkotykami, walka z terroryzmem, produkcją broni masowej zagłady, a także przestrzeganie przepisów prawa międzynarodowego i pokojowe rozwiązywanie konfliktów.

Cel:

Unia Europejska oferuje swoim sąsiadom uprzywilejowaną pozycję, zbudowaną na poszanowaniu wspólnych wartości takich jak demokracja, prawa człowieka, praworządność, zasady wolnego rynku i stały rozwój. Polityka Sąsiedztwa oferuje ściślejszą integrację polityczną i ekonomiczną, jednak nie prowadzi do rozmów akcesyjnych. Przyjętą metodą postępowania jest wypracowanie zestawu priorytetów we współpracy z danym państwem, które zostaną włączone do krajowego Planu Działań. Zasadą jest tu ‘*Joint Ownership*’ czyli wspólna własność. Jej podstawą jest przekonanie, iż Unia Europejska nie narzuca swoich

priorytetów państwom partnerskim, lecz są one wypracowane wspólnie przez obie strony. Dlatego priorytety zawarte w Planach Działań, uzgadnianych indywidualnie z każdym krajem, niekiedy bardzo się od siebie różnią.

Sposób działania:

Kluczowym elementem politycznym Europejskiej Polityki Sąsiedztwa są indywidualne Plany Działania. Te dokumenty są opracowane wspólnie przez KE i państwo partnerskie w celu pogłębienia współpracy zawartej wcześniej na podstawie dwustronnych umów. Umowy bilateralne w przypadku krajów Europy Wschodniej i Południowego Kaukazu noszą nazwę Porozumień o Partnerstwie i Współpracy (ang. *Partnership and Cooperation Agreement*), a w przypadku krajów basenu Morza Śródziemnego, Partnerstw Euromed (ang. *Euro-Mediterranean Partnerships*).

Z każdym krajem partnerskim UE uzgadnia indywidualny "Plan działania" (ang. *Action Plan*). Dokument ten jest przedmiotem szczegółowych negocjacji i dostosowany jest do potrzeb, możliwości oraz interesów każdej ze stron. Zawiera on plany krótko- i średniookresowych reform politycznych i ekonomicznych, które ogólnie odnoszą się do:

- **dialogu politycznego** i reform
- **współpracy ekonomicznej**, socjalnej oraz rozwoju
- **stosunków handlowych** oraz reform regulacji rynku
- współpracy w dziedzinie **wymiaru sprawiedliwości i spraw wewnętrznych**
- **polityki sektorowej**, obejmującej sektory: transport, energia, społeczeństwo informacyjne, środowisko, badania i rozwój
- **polityki społecznej**: kontakty międzyludzkie, społeczeństwo cywilne, edukacja, zdrowie publiczne.

Rozdział 2

Europejska Polityka Sąsiedztwa dla Gruzji

Mając na uwadze skuteczne tworzenie projektów europejskich należy starannie przeanalizować dokumenty strategiczne. Każdy projekt musi przyczyniać się do realizacji zawartych w nich celów. Dobrze jest powołać się na konkretne zapisy i sformułowania użyte w dokumentach, dlatego ich lektura w żadnym wypadku nie jest stratą czasu. Poniżej przedstawiamy krótkie opisy kluczowych dokumentów, określających wspólne cele UE i Gruzji.

2.1 Główne ramy stosunków UE-Gruzja

Dnia 1 lipca 1999 r. weszło w życie Porozumienie o Partnerstwie i Współpracy (ang. *Partnership and Co-operation Agreement*, w skrócie "PCA")², podpisane 22 kwietnia 1996 r. pomiędzy UE i Gruzją. Jest to umowa bilateralna, zawarta wstępnie na okres 10-let. Stanowi ona podstawę dla rozszerzania dalszych wzajemnych stosunków. Podkreśla poszanowanie obu stron dla ważnych umów międzynarodowych. Precyzuje cele współpracy politycznej po rozpadzie Związku Radzieckiego, podkreśla wsparcie dla przemian demokratycznych oraz gospodarki wolnorynkowej, promuje stosunki dobrosąsiedzkie pomiędzy byłymi republikami ZSRR.

Umowa bardzo dokładnie precyzuje zasady wzajemnej wymiany handlowej, a także współpracy w obszarach związanych m.in. z nauką i technologią (podjęcie wspólnych prac badawczych, wymiana informacji), edukacją (współpraca na rzecz podniesienia poziomu nauczania w Gruzji, mobilności uczniów, studentów i naukowców, wprowadzenia do programów nauczania studiów europejskich i języków wspólnotowych), transportem, energią (w obszarze dostosowania zarządzania i regulacji rynkowych w tym sektorze do zasad gospodarki wolnorynkowej, modernizacji infrastruktury i szkoleń dla personelu, promocji odnawialnych źródeł energii i redukcji zużycia energii), telekomunikacją i usługami pocztowymi. Zapoczątkowuje proces zbliżania się Gruzji do Wspólnot Europejskich i wprowadza elementy doradztwa europejskiego na rzecz Gruzji, m.in. w dziedzinie wdrażania prawa ochrony konkurencji i konsumenta, rozwijania instytucji sektora usług finansowych, restrukturyzacji przemysłu, poprawy zarządzania, a nawet w tak specyficznych dziedzinach jak: przekształcenia obszarów powojennych i poindustrialnych, współpraca w przemyśle budowlanym, doradztwo w zakresie promocji i ochrony inwestycji czy procedur zamówień publicznych. W zasadzie katalog problemów podlegających współpracy gruzińsko-europejskiej jest na tyle szeroki, iż tworząc projekty na dowolny temat, można śmiało powoływać się na zapisy powyższej umowy.

Jednym z najważniejszych postanowień Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy jest powołanie instytucji odpowiedzialnych za współpracę na linii UE-Gruzja. Powołuje się zatem Radę Współpracy, w której skład wchodzi przedstawiciele Gruzji na szczeblu ministerialnym, przedstawiciele KE oraz Rady UE. Rada spotyka się raz do roku w celu monitorowania wykonania umowy. Rada Współpracy jest wsparta przez Komitet Współpracy, w którego skład wchodzi przedstawiciele administracji. Powołany zostaje także Komitet ds. Współpracy Parlamentarnej, stanowiący forum współpracy pomiędzy Parlamentem Europejskim i Gruzji. Komitet Współpracy może składać interpelacje w dziedzinie wykonania postanowień umowy, a także kierować swoje rekomendacje do Rady Współpracy.³

² Umowa ta zastąpiła wcześniejszą umowę w sprawie współpracy handlowej i gospodarczej zawartą pomiędzy EWG/ EURATOM i ZSRR, podpisaną 18 grudnia 1989 r.

³ Najważniejsze postanowienia PCA wg informacji zawartych na stronach Delegacji KE do Gruzji i Armenii; źródło: http://www.delgeo.ec.europa.eu/en/eu_and_georgia/agreements.html

2.2 Plan Działań dla Gruzji

W 2004 r. Gruzja, razem z Armenią i Azerbejdżanem została włączona do grona krajów objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa. Południowy Kaukaz to obszar ważny dla Unii Europejskiej. Ma to oczywisty związek z występowaniem w regionie strategicznych surowców naturalnych: ropy i gazu, oraz ich tranzytem do Turcji. Unia Europejska od dawna dąży do dywersyfikacji dostaw tych surowców i uniezależnienia się w tym względzie od Rosji.

Region Południowego Kaukazu nabrał także nowego znaczenia po podjęciu decyzji o rozszerzeniu UE o Rumunię i Bułgarię, które zapadały właśnie w 2004 roku. Należy również pamiętać, iż status kraju kandydującego posiada Turcja, a negocjacje akcesyjne zostały oficjalnie rozpoczęte w roku 2005. Ponadto Południowy Kaukaz został wymieniony w Europejskiej Strategii Bezpieczeństwa, ze względu na „zamrożone” w regionie konflikty, które wymagały stałej uwagi UE i podejmowania działań stabilizacyjnych.

W marcu 2005 r. Komisja Europejska przedstawiła raport o stanie kraju, oceniający postęp Gruzji na drodze reform politycznych i gospodarczych. Analiza ta stanowi zawsze pierwszy etap procedury służącej wspólnemu opracowaniu Planu Działania (ang. *Action Plan*), średniookresowego dokumentu politycznego. Plan Działania jest opracowywany na okres pięciu lat. Dokument ten został przyjęty 14 listopada 2006 roku. Celem planu jest bardziej skuteczna realizacja Porozumienia o Partnerstwie i Współpracy z 1999 r., tj. przyczynienie się do zacieśnienia stosunków UE - Gruzja w zakresie integracji ekonomicznej i pogłębiania współpracy politycznej. Plan ma charakter uzupełniający w stosunku do programu reform rządu gruzińskiego, a jego głównym celem jest wsparcie UE dla tego procesu.

Szczegółowym celem planu jest zbliżenie porządku prawnego Gruzji do norm i standardów UE, w szczególności w następujących dziedzinach:

1. Wzmocnienie demokracji, przestrzeganie zasad prawa i poszanowanie praw człowieka;
2. Reformy społeczno-gospodarcze, poprawa klimatu gospodarczego, zmniejszenie stopnia ubóstwa;
3. Rozwiązanie konfliktów;
4. Kwestie związane z sądownictwem i bezpieczeństwem wewnętrznym, łącznie z zarządzaniem ochroną granic;
5. Zbliżenie regulacji prawnych w różnych sektorach, m.in. w sektorze energii i transportu;
6. Współpraca regionalna (pomiędzy krajami partnerskimi objętymi ENP w danym regionie geograficznym).

Ten dokument stanowi podstawę do realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w Gruzji.

2.3 Nowe inicjatywy polityczne dla Gruzji

Synergia czarnomorska – zbliżenie państw regionu Morza Czarnego do UE

Synergia czarnomorska została zainicjowana przez Komisję Europejską w kwietniu 2007 r. Jest ona, obok partnerstwa eurośródziemnomorskiego i polityki dotyczącej wymiaru północnego, kolejnym elementem współpracy regionalnej w ramach polityki sąsiedztwa UE. Synergia czarnomorska ma przyczynić się do rozwoju współpracy w regionie Morza Czarnego, a także pomiędzy tym regionem a UE. Stanowi tym samym wcześniejszą propozycję Komisji w sprawie nadania polityce sąsiedztwa wymiaru regionalnego.

Synergia jest pomyślana jako inicjatywa o elastycznych ramach, mająca zapewnić większą spójność działań i ich lepszą koordynację. Jako najważniejsze kryterium oceny czy wsparcie Wspólnoty dla danej inicjatywy jest użyteczne, przyjmuje się zaangażowanie - także finansowe - krajów bezpośrednio zainteresowanych i podmiotów regionalnych.

Zakres Synergii może wykraczać poza granice samego regionu, ponieważ wiele działań pozostaje blisko związanych z regionami sąsiadującymi, szczególnie Morzem Kaspijskim, Azją Środkową i Europą Południowo-Wschodnią. Koncepcja działań przyjęta dla regionu Morza Czarnego jest blisko związana ze strategią UE dla Azji Środkowej, obejmuje więc także istotne aspekty międzyregionalne.

Obecnie synergia czarnomorska koncentruje się na tych zagadnieniach i obszarach współpracy, które odzwierciedlają wspólne priorytety, a obecność i wsparcie UE są w nich już wyraźnie widoczne. W związku z tym sformułowano kilka krótko- i średnioterminowych zadań związanych z tymi dziedzinami.

Są to:

- Demokracja, przestrzeganie praw człowieka i dobre rządy;
- Zarządzanie przepływem osób i poprawa bezpieczeństwa;
- „Zamrożone” konflikty;
- Energia, transport i ochrona środowiska naturalnego;
- Polityka morska i rybołówstwo;
- Sieci badawcze i edukacyjne;
- Nauka i technologia;
- Zatrudnienie i sprawy społeczne;
- Rozwój regionalny.⁴

Synergia czarnomorska jest już obecnie realizowana. Odzwierciedleniem tej inicjatywy jest komponent transgraniczny Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, omówiony w rozdziale 5.2.

Partnerstwo Wschodnie

Projekt Partnerstwa Wschodniego został przyjęty przez Radę Europejską w dniach 19 - 20 czerwca 2008 r. na podstawie wspólnej propozycji, złożonej przez Polskę i Szwecję. Zasady partnerstwa wpisują się w ramy Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, jednak celem projektu jest znaczące pogłębienie współpracy ze wschodnimi sąsiadami UE, szczególnie w jej aspekcie horyzontalnym. Proponowane obszary dotyczą takich dziedzin jak handel, polityka, edukacja, środowisko naturalne czy bezpieczeństwo. Intensyfikacja współpracy Unii Europejskiej oraz jej wschodnich partnerów miałyby obejmować zarówno relacje bilateralne jak i współpracę

⁴ Oprac. na podstawie Komunikatu Komisji Europejskiej dla Rady UE i Parlamentu Europejskiego, z dn. 11.04.2007.

wielostronną, uzupełniając w tym wymiarze istniejące programy regionalne. Celem projektu nie jest zwiększenie środków na realizację polityki sąsiedztwa, a raczej jej wzmocnienie jej oddziaływania. Nie ma on także wpływu na jej kształt instytucjonalny.

W sferze dwustronnej najważniejszymi zagadnieniami jest dążenie w długiej perspektywie do wprowadzenia ruchu bezwizowego oraz ustanowienie pogłębionej Strefy Wolnego Handlu. Propozycja ma także na celu weryfikację Planów Działań, przyczyniając się do dyskusji na temat opracowania nowej generacji tych dokumentów. Miałyby one lepiej realizować plany reform krajowych, a ich kształt byłby w większym stopniu dostosowany do indywidualnych potrzeb każdego partnera. Jest to ważny sygnał, szczególnie w kontekście zbliżających się terminów zakończenia realizacji dziesięcioletnich Porozumień o Partnerstwie i Współpracy. W przypadku Gruzji, dokument ten będzie ważny do 2009 r. Propozycja Partnerstwa Wschodniego ma na uwadze opracowanie nowych dokumentów, stanowiących podstawę dla stosunków bilateralnych.

W sferze relacji wielostronnych współpraca państw członkowskich i wschodnich partnerów przebiegać ma na podstawie wspólnych projektów, komplementarnych szczególnie w stosunku do programów transgranicznych. Obejmowałaby ona obszary tematyczne wskazane wyżej.

Propozycja została bardzo dobrze przyjęta na czerwcowym szczycie Rady UE, która we wrześniu br. poprosiła Komisję Europejską o przygotowanie komunikatu w tej sprawie. Komunikat ma się ukazać jeszcze w grudniu. Będzie on stanowił ramy dla Partnerstwa Wschodniego i stanie się podstawą do dalszych prac legislacyjnych.⁵

⁵ Na podstawie informacji na stronach polskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych: www.msz.gov.pl

Rozdział 3

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa

(ang. *European Neighbourhood and Partnership Instrument*) jest instrumentem finansowym realizującym cele polityki sąsiedztwa. To nowy fundusz, wprowadzony w roku 2007 na podstawie Rozporządzenia Nr 1638/2006 z dn. 26 października 2006 r. Zastępuje i rozszerza stosowane dotychczas instrumenty: TACIS dla krajów Europy Wschodniej i Południowego Kaukazu oraz MEDA dla krajów basenu Morza Śródziemnego.

Budżet i ogólne zasady wdrażania funduszu

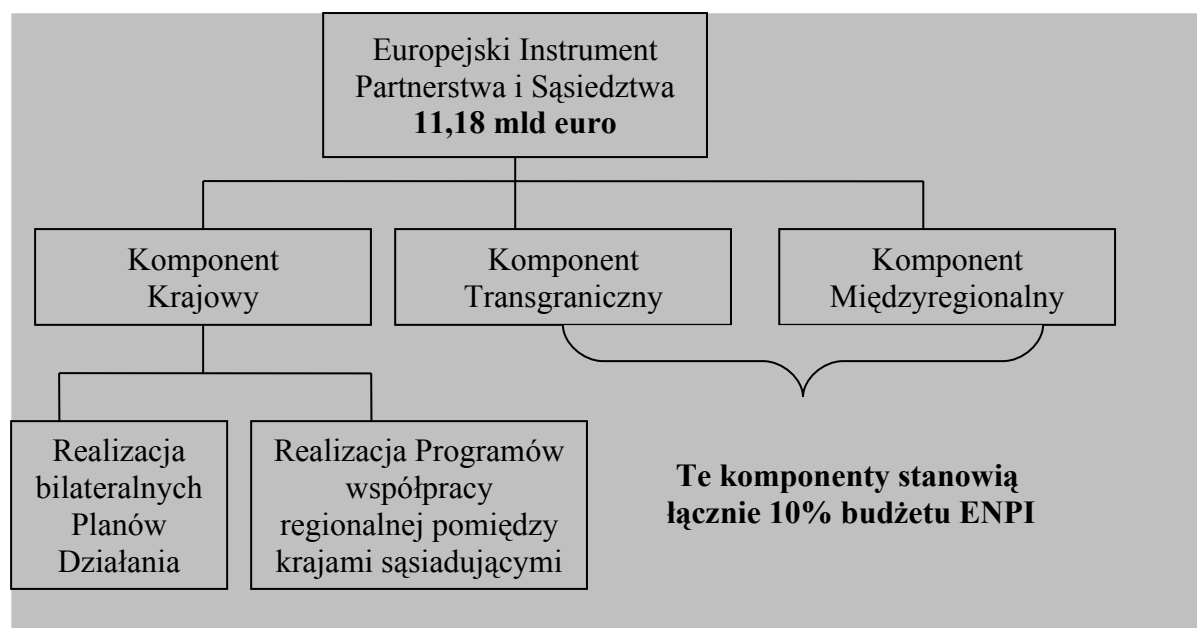
Okres programowania, czyli cykl życia tego instrumentu pokrywa się z perspektywą finansową stosowaną w Unii Europejskiej i wynosi 7 lat. Od końca lat 80-tych w Unii Europejskiej stosuje się specyficzne planowanie budżetowe w formie siedmioletnich perspektyw finansowych. Wszelkie nowe kierunki wydatkowania muszą zostać ściśle określone przed terminem rozpoczęcia perspektywy. Odnosi się to także do wprowadzania nowych funduszy czy modyfikowania starych instrumentów. Przed rozpoczęciem każdego nowego okresu toczy się batalia polityczna o środki i ważne potrzeby do realizacji w najbliższej przyszłości. Obecny okres programowania budżetowego rozpoczął się w roku 2007 i potrwa do 2013 r. Na ten okres została ustanowiona właśnie pierwsza edycja Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Jeśli fundusz przyniesie oczekiwane rezultaty, od 2013 roku będzie wdrażana jego druga edycja. Łączny budżet ENPI uchwalony na te lata wynosi 11,18 miliardów euro.

Ważną zasadą funkcjonowania funduszy europejskich jest zasada n+2. „N” oznacza rok, któremu przypisane są środki budżetowe i program ich wykorzystania, tzw. program roczny. Z zasady tej wynika, że rzeczywiste wdrożenie i rozliczenie każdego programu rocznego zajmuje dodatkowo dwa kolejne lata. W przypadku projektów trwających 12 miesięcy, cykl ich realizacji w poszczególnych latach wygląda w następujący sposób: przykładowo, w roku 2007 opracowany zostaje pierwszy program roczny, uwzględniający szczegółowe działania, na które będą rozdysponowane środki w ramach transzy przydzielonej na rok 2007. Program roczny musi zostać zaakceptowany przez Komisję Europejską i dopiero po uzyskaniu aprobaty, można na jego podstawie rozpisywać poszczególne konkursy na projekty. W praktyce oznacza to, iż biorąc pod uwagę procedury administracyjne, projekt w ramach programu rocznego na rok 2007 realizuje się w roku 2008. Rozliczenie programu rocznego, tj. ocena rezultatów wszystkich projektów, sprawozdawczość i rozliczenie finansowe za rok 2007 następuje w roku 2009. W ten sposób program roczny 2007 zostaje zamknięty dokładnie 2 lata później tj. w roku 2009. Taka sama sytuacja będzie miała miejsce w ostatnim roku, tj. w 2013, kiedy projekty będą realizowane w roku 2014, a ich rozliczenie potrwa do roku 2015. W sumie ostateczne rozliczenie projektów i zamknięcie kont programu w tej perspektywie finansowej może potrwać do 2015 roku. Ta zasada zmusza do terminowej realizacji projektów, gdyż niewykorzystane w terminie środki muszą zostać zwrócone.

Podział środków w Europejskim Instrumencie Sąsiedztwa i Partnerstwa

Europejski Instrument Sąsiedztwa i Partnerstwa jest podzielony na trzy części. Pierwsza część jest przeznaczona na finansowe wsparcie realizacji krajowych Planów Działań, na podstawie uzgodnionych dokumentów i opracowanych wspólnie priorytetów. Druga część finansuje projekty w zakresie współpracy transgranicznej pomiędzy konkretnymi państwami wg wydzielonych obszarów geograficznych. Część trzecia jest z kolei częścią ogólną, dostępną

dla beneficjentów ze wszystkich państw sąsiadujących, na zasadzie otwartych konkursów ogłaszanych przez Komisję Europejską w Brukseli. Każda z tych części jest wdrażana na podstawie odrębnych dokumentów i przez różne instytucje.

Oprac.: autor

3.1 Komponent krajowy

Współfinansuje realizację działań krajowych na podstawie Krajowej Strategii (ang. *Country Strategy Paper*) przyjętej na lata 2007-2013, realizowanej w dwóch podokresach za pomocą Krajowego Programu Indykatorywnego (ang. *National Indicative Programme*). Te działania mają wypełniać strategię przyjęte przez każde państwo w Planach Działania.

Realizacja komponentu obejmuje także współfinansowanie dla inicjatyw podejmowanych w regionie geograficznym, tj. projektów regionalnych, których stronami są co najmniej dwa kraje partnerskie objęte Europejską Polityką Sąsiedztwa. Działania tego typu są uporządkowane z kolei w trzech głównych programach: ENPI Region Wschodni, ENPI Region Południowy oraz Program Współpracy Międzyregionalnej ENPI dla Wschodu i Południa. Dokumenty programowe w zakresie współpracy regionalnej mają podobną strukturę jak programy krajowe.

Realizacja tego komponentu opiera się na następujących dokumentach, uszeregowanych poniżej wg stopnia uszczegółowienia:

- Ogólne dokumenty strategiczne obowiązujące na cały okres wdrażania od 2007-2013; obejmują one Krajowe Programy Strategiczne oraz Regionalne Programy Strategiczne;
- Bardziej ukierunkowane Programy Indykatorywne, opracowywane na dwa okresy 2007-2009 i 2010-2013; obejmują one Krajowe Programy Indykatorywne i Regionalne Programy Indykatorywne;
- Szczegółowe Programy Roczne na każdy rok okresu programowania

Komponent pierwszy stanowi główny nurt wsparcia UE dla krajów sąsiadujących i jest podstawowym sposobem wdrażania Europejskiej Polityki Sąsiedztwa. Na realizację tego

komponentu przeznaczono 90% budżetu ENPI. Jej sposób zostanie szczegółowiej omówiony w Rozdziale 4, na przykładzie środków dostępnych dla Gruzji.

3.2 Komponent transgraniczny

Współfinansuje realizację działań z zakresu współpracy transgranicznej i dotyczy regionów położonych w krajach sąsiadujących z zewnętrzną granicą UE. W ramach tego komponentu realizuje się dwa rodzaje programów, w zależności od typu granicy lądowej lub morskiej. W sumie w ramach ENPI funkcjonuje 15 transgranicznych programów operacyjnych.

W skali Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa komponent transgraniczny ma wyjątkowy charakter. Po pierwsze, programy są kierowane przede wszystkim do władz lokalnych i regionalnych, a także innych aktorów lokalnych, w tym organizacji pozarządowych itp. Po drugie, jego beneficjentami są zarówno państwa sąsiadujące jak i państwa członkowskie, które z nimi graniczą.⁶ Dlatego programy operacyjne są dofinansowane w ramach dwóch odrębnych funduszy realizujących dwie polityki UE: Europejską Politykę Sąsiedztwa i Politykę Regionalną (przeznaczoną wyłącznie dla regionów unijnych). Państwa członkowskie mają do dyspozycji środki w ramach programu Interreg IV A, w zakresie Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Państwa sąsiadujące korzystają natomiast ze środków ENPI.

Programy operacyjne są opracowywane przez państwa członkowskie UE we współpracy z krajami z nimi sąsiadującymi. Każdy z tych programów jest zarządzany przez Wspólną Instytucję Zarządzającą (ang. *Joint Managing Authority*), właściwą dla danego programu. Siedziba Instytucji Zarządzającej jest ulokowana zawsze w państwie członkowskim UE. Dokładny wykaz Programów Transgranicznych wraz z odpowiadającymi im Instytucjami Zarządzającymi znajduje w Załączniku nr 1.

Na realizację tego komponentu ENPI, składającego się z 15 Programów Transgranicznych, przeznaczono w latach 2007-2013 kwotę w wysokości 1,118 mld euro.

Ogólnie współpraca transgraniczna powinna spełniać 4 główne cele:

- Promować rozwój społeczno-gospodarczy;
- Odpowiadać na wspólne wyzwania np. w zakresie ochrony środowiska;
- Zapewnić wydajność i bezpieczeństwo granic;
- Promować współpracę pomiędzy obywatelami państw.

Większość z programów operacyjnych zostanie zatwierdzona dopiero w drugiej połowie 2008 roku. Pierwsze nabory wniosków ruszą natomiast już na przełomie 2008/2009 r. Należy zwrócić uwagę, iż instrument współpracy transgranicznej ma długą historię. Jego poprzednikami były programy typu Interreg (w przypadku członków UE) oraz Phare CBC czy TACIS (w przypadku państw sąsiadujących). Istnieje więc wiele doświadczeń, które można wykorzystać podczas realizacji tego komponentu.

Szczegółowy sposób realizacji zostanie omówiony w Rozdziale 4, na przykładzie środków dostępnych dla Gruzji w ramach Programu Morze Czarne.

⁶ W innych komponentach obowiązuje zasada, że beneficjentami (czyli stroną odnoszącą korzyści z projektu) są państwa sąsiadujące.

Rozdział 4

Komponent międzyregionalny ENPI

Współfinansuje działania z zakresu współpracy międzyregionalnej, w tym wymiarze dotyczy także współpracy z dowolnymi Państwami Członkowskimi UE. Podobnie jak komponent transgraniczny pełni rolę uzupełniającą w stosunku do realizacji Krajowych Strategii, wdrażanych w komponentcie pierwszym. Na realizację tej części przeznaczono relatywnie niewielkie środki w porównaniu do budżetu całego Instrumentu. Wynoszą one sumie ok. 523.9 mln euro (na lata 2007-2010).

Ten komponent jest realizowany na podstawie Programu Międzyregionalnego Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa. Ramy prawne dla jego realizacji wyznacza Dokument Strategiczny i Program Indykacyjny (ang. *ENPI Interregional Programme Strategy Paper 2007-2013 & Indicative Programme 2007-2010*). Za jego wdrażanie odpowiadają różne instytucje w zależności od konkretnego Priorytetu, a nawet programu. Zarządzanie tym komponentem jest najbardziej scentralizowane i w większości odbywa się na poziomie Komisji Europejskiej.

KOMPONENT MIĘDZYREGIONALNY ENPI na lata 2007-2010			
L.p.	Priorytet	Działanie	Budżet działania mln €
1	Wsparcie reform poprzez europejskie doradztwo i doświadczenie	1.1 Program TAIEX	40
		1.2 Program SIGMA	
2	Promowanie mobilności studentów	2.1 Program TEMPUS IV	208,6
		2.2 Program ERASMUS MUNDUS	
3	Wsparcie współpracy pomiędzy władzami lokalnymi w UE i w krajach partnerskich.	Program CIUDAD	14,3
4	Wsparcie wdrażania Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i Strategicznego Partnerstwa z Rosją		Zależnie od postępów programu
5	Wspieranie projektów inwestycyjnych w krajach sąsiadujących	Neighbourhood Investment Facility	250

Oprac.: autor

4.1 Priorytet 1: Wsparcie reform poprzez europejskie doradztwo i doświadczenie

Prezentowane poniżej programy polegają generalnie na dostarczaniu krajom sąsiadującym pomocy ekspertów z państw UE. Różnice pomiędzy proponowanymi w tym priorytecie programami polegają m.in. na czasie trwania projektu. Projekty realizowane w ramach Taix mają charakter krótkookresowy, Sigmy - średniookresowy, a projekty twinningowe długookresowy. W programach Taix i Twinning mogą uczestniczyć jednostki samorządu lokalnego lub terytorialnego. Choć reguły kierujące tymi programami odnoszą się głównie do implementacji prawa i reform zbliżonych do modelu europejskiego, jest także możliwe opracowanie projektów, opartych na podstawie „dobrych praktyk”.⁷ Program Taix i Sigma są finansowane ze środków tego komponentu. Budżet programu Twinnig jest zawarty w komponentcie krajowym dla Gruzji, w ramach jej planu rocznego. Jednak ze względu na zbliżoną formułę został omówiony w grupie tych programów.

4.1.1 Program TAIEX

Taix to bardzo elastyczny i stosunkowo prosty instrument zarządzany przez Dyрекję Generalną ds. Rozszerzenia Komisji Europejskiej. Pomaga krajom partnerskim w zbliżeniu, stosowaniu i wprowadzaniu legislacji zgodnej ze standardami UE. Taix to instrument, który jest uruchamiany doraźnie. Przyczynia się do wytworzenia w krótkim czasie ekspertyz dostosowanych do określonych warunków i potrzeb odbiorców, które mają pomóc w rozwiązaniu konkretnego problemu. Taix, w przeciwieństwie do kolejno prezentowanych instrumentów tego priorytetu, jest już realizowany w Gruzji. Pierwsze projekty zostały zrealizowane w roku 2006. Do tej pory Gruzja wdrożyła 10 projektów w ramach Taix.

Cele programu:

Wzmocnienie administracji publicznej, Zbliżenie prawodawstwa do standardów UE, wsparcie realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (EPS), w szczególności Planów Działania poprzez zapewnienie ukierunkowanego doradztwa opartego na doświadczeniach europejskich, identyfikacja potencjalnych obszarów współpracy w ramach większych i dłuższych projektów Twinningowych, wzmocnienie współpracy networkingowej pomiędzy krajami sąsiadującymi a państwami członkowskimi UE.

Główne zadania programu:

- Zapewnienie krótkookresowej pomocy technicznej i doradztwa w zakresie transpozycji legislacji unijnej do przepisów krajowych beneficjentów tego programu, a następnie administrowania, wdrażania i egzekwowania tej legislacji.
- Zapewnienie szkoleń i wsparcia przez instytucje równorzędne partnerom i jednostkom aktywnym w poszczególnych obszarach (tzw. aktorom) w krajach partnerskich.
- Pośredniczenie w zdobywaniu i udostępnianiu informacji.
- Zapewnianie krajom partnerskim baz danych i narzędzi ułatwiających i pozwalających na monitorowanie postępu, a także na identyfikację dalszych potrzeb w zakresie pomocy technicznej.

Beneficjenci:⁸

⁷ Dobre i najlepsze praktyki to działania, które sprawdziły i funkcjonują w innych krajach, przynosząc pozytywne rezultaty. Mogą one dotyczyć różnych dziedzin i problemów.

Taiex obejmuje swoją pomocą sektory zarówno publiczne jak i prywatne, które odgrywają rolę w transpozycji, wdrażaniu i egzekwowaniu stosowania tej legislacji. TAIEX nie zapewnia bezpośredniego wsparcia dla osób fizycznych czy pojedynczych firm. Głównymi grupami docelowymi są:

- Urzędnicy służby cywilnej, pracujący w administracji publicznej na szczeblu centralnym, sub-narodowym oraz stowarzyszenia władz lokalnych;
- Władze sądownicze oraz władze odpowiedzialne za egzekucję przepisów prawnych;
- Członkowie parlamentu oraz urzędnicy służby cywilnej pracujący w parlamencie i w komisjach legislacyjnych;
- Stowarzyszenia zawodowe i handlowe reprezentujące partnerów społecznych: związki zawodowe i stowarzyszenia pracodawców;
- Osoby odpowiedzialne za interpretację, korygowanie i tłumaczenie tekstów prawnych.

Jak składać projekty?

Projekty są finansowane w 100% przez UE. Komisja Europejska nie określa konkretnych terminów składania wniosków. Oznacza to, że projekty przyjmowane są w trybie ciągłym. Procedury są maksymalnie uproszczone. W Załączniku 2 zamieszczone są 3 formularze wniosków dotyczących odpowiednio: ekspertyz, wizyt studyjnych i organizacji warsztatów. Projekt należy zgłosić do PAO (Programme Administration Office). Ta instytucja jest powoływana w każdym kraju. W Gruzji znajduje się w strukturach Ministerstwa ds. Integracji Europejskiej i Transatlantyckiej Z projektem można się także zwrócić do Delegacji Komisji Europejskiej w Gruzji w celu uzyskania akceptacji. Jeśli projekt jest zgodny z priorytetami programu i nie pokrywa się z innymi programami pomocowymi, Delegacja KE i PAO pomagają beneficjentowi w wypełnieniu wniosku i trójstronnie uzgadniają finalny kształt projektu. Po zatwierdzeniu, projekt jest wysyłany do Dyrekcji Generalnej - Biura EuropeAid Komisji Europejskiej w Brukseli, która podejmuje ostateczną decyzję o finansowaniu. Biuro EuropeAid ogłasza wówczas zaproszenie do składania wniosków dla ekspertów, czyli ogłoszenie o naborze ekspertów do realizacji projektu, zgłoszonego przez beneficjenta. Do tego konkursu mogą stanąć eksperci ze wszystkich 27 krajów członkowskich UE na równych warunkach. Wybiera się najlepszą ofertę. Nie należy określać z góry ekspertów, z którymi beneficjent chciałby współpracować. Grozi to wykluczeniem proponowanych ekspertów z konkursu ogłaszanego przez Komisję. Komisja Europejska, Biuro Europeaid oraz Delegacja UE w Gruzji zapewniają ciągle doradztwo odnośnie poszukiwanych ekspertów i tworzenia wniosków.

[https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?](https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1225444915146&do=publi.welcome&debpub=01%2F09%2F2008&orderby=upd&orderbyad=Desc&nbPubliList=25&page=2)

[ADSSChck=1225444915146&do=publi.welcome&debpub=01%2F09%2F2008&orderby=upd&orderbyad=Desc&nbPubliList=25&page=2](https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1225444915146&do=publi.welcome&debpub=01%2F09%2F2008&orderby=upd&orderbyad=Desc&nbPubliList=25&page=2)

Program oferuje możliwość zgłoszenia trzech rodzajów wniosków dotyczących następujących działań:

1. Wniosek o ekspertyzę

⁸ Kraje objęte pomocą w ramach Taiex: (1) W pierwszych latach po akcesji: Czechy, Estonia, Cypr, Łotwa, Litwa, Węgry, Malta, Polska, Słowacja, Słowenia; (2) Bułgaria, Rumunia; (3) Kraje kandydujące: Chorwacja, Była Republika Jugosławii Macedonia, Turcja; (3) Turecka wspólnota cypryjska w Północnej części Cypru; (4) Zachodnie Bałkany: Albania, Bośnia i Hercegowina, Czarnogóra, Serbia i Kosowo (wg definicji rezolucji nr 1244 Rady Bezpieczeństwa ONZ z 10.06.1999 r.); (5) Kraje objęte Europejską Polityką Sąsiedztwa: Algieria, Armenia, Azerbejdżan, Białoruś, Egipt, **Gruzja**, Izrael, Jordania, Liban, Libia, Mołdawia, Maroko, Autonomia Palestyńska, Syria, Tunezja, Ukraina i Rosja.

Eksperci będą przysyłani do krajów partnerskich w celach doradczych dotyczących aktów prawnych i wykładni *acquis communautaire* (dorobek prawny Wspólnoty), lub w celu doradzania w kwestiach usprawnień administracyjnych, ich wdrażania i egzekucji.

Misja ekspertów do kraju korzystającego z tego rodzaju pomocy w ramach projektu może trwać maksymalnie 5 dni. Powinna się przyczynić do uzyskania doradztwa na temat projektów legislacyjnych i/lub poprawy funkcjonowania administracji, doradztwa nt. aktów prawnych i ich wdrażania, wyjaśnienia ustroju prawnego w UE lub popularyzacji dobrych praktyk.

2. Wniosek o wizytę studyjną

Wizyty studyjne w państwach członkowskich UE mają zapewnić przedstawicielom administracji krajów będących beneficjentami programu szansę zapoznania się ze sposobem, w jaki Państwa Członkowskie rozwiązują praktyczne problemy dotyczące wdrażania i egzekwowania regulacji prawnych *acquis* oraz współdziałaniem z różnymi podmiotami w konkretnych obszarach współpracy. Wizyta powinna trwać do 5 dni, a delegacja składać się z maksymalnie 3 przedstawicieli kraju-beneficjenta.

3. Wniosek o warsztat/ seminarium

Warsztaty lub seminaria powinny odbywać się w krajach będących beneficjentami pomocy, tj. w Gruzji i trwać maksymalnie 2 dni. Celem warsztatów powinna być prezentacja i wyjaśnianie norm prawnych UE szerszej publiczności z tego kraju, a także innych krajów jeśli temat porusza kwestie będące w ich wspólnym interesie.

Oczekiwane rezultaty:

Efektywne doradztwo na rzecz krajów partnerskich w celu wsparcia realizacji Planów Działania w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, dostarczanie aktualnych informacji na temat prawa i polityk UE przez ekspertów z państw członkowskich, lepsze zrozumienie dorobku prawnego i standardów europejskich, wzmocnienie współpracy z uwzględnieniem poprawy spójności regulacji prawnych i zbliżenia ich do standardów UE w celu osiągnięcia wyższych standardów, rozpowszechnianie aktualnych informacji poprzez bazy danych programu Taixex oraz stronę internetową programu.

Projekty zrealizowane w ramach TAIEX w Gruzji:

- 1) **2 października 2006 (Tbilisi)** Seminarium nt. dialogu i wspólnych inicjatyw członków Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt, Państw Członkowskich Unii Europejskiej oraz członków regionalnych komisji OIE (Światowej Organizacji Zdrowia Zwierząt)
- 2) **29 Marca 2007 (Tbilisi)** Międzynarodowa konferencja „Południowy Kaukaz wobec Wyzwań Globalnych: przemyt narkotyków i terroryzm międzynarodowy”
- 3) **4 Czerwca 2007 (Tbilisi)** Warsztat nt. odpadów pestycydowych
- 4) **22 Października 2007 (Tbilisi)** Misja ekspercka nt. zrównoważonego zarządzania gruntem
- 5) **17 Grudnia 2007 (Tbilisi)** Arbitraż – dyskusja nt. mechanizmów rozwiązywania sporów w Gruzji i Europie
- 6) **03 Marca 2008 (Tbilisi)** Misja ekspercka nt. systemów identyfikacji i rejestracji zwierząt
- 7) **9 Czerwca 2008 (Tbilisi)** Misja ekspercka w zakresie lotnictwa cywilnego

- 8) **25 Czerwca 2008 (Tbilisi)** Warsztat nt. mobilności
- 9) **26 Czerwca 2008 (Batumi)** Warsztat nt. systemu skutecznego zarządzania granicami zewnętrznymi
- 10) **22 Lipca 2008 (Tbilisi)** Ekspertyza nt. skutecznego wdrażania reformy Procesu Bolońskiego⁹

4.1.1 Program SIGMA

Celem programu Sigma jest wzmocnienie administracji publicznej w krajach sąsiadujących z UE w celu poprawy sytuacji ekonomicznej i wolności politycznych, oraz ułatwienia integracji ekonomicznej i współpracy politycznej między UE i jej sąsiadami. Program Sigma jest dostępny dla Gruzji od czerwca 2008 roku. Do tej pory w Gruzji nie zrealizowano jeszcze żadnego projektu w ramach tego programu. Przedstawiając więc poniższe założenia bazujemy na dotychczasowym przebiegu wdrażania Sigmy w innych krajach.

Program SIGMA wspiera kraje partnerskie w ich wysiłkach na rzecz unowocześnienia zarządzania administracją, towarzyszy w procesie wzmacniania roli instytucji oraz w tworzeniu odpowiednich ram prawnych. Zarządzanie Programem SIGMA jest koordynowane wspólnie przez Dyрекcję Generalną, Biuro EuropeAid w Komisji Europejskiej i OECD (ang. *Organisation for Economic Co-operation and Development*). Program jest finansowany przez UE.¹⁰

Beneficjenci:

Obecnie Sigma wspiera dwa nowe państwa członkowskie UE: Bułgarię i Rumunię, kraje kandydujące, potencjalnych kandydatów do członkostwa w UE z Zachodnich Bałkanów, a od czerwca 2008 r. także kraje sąsiadujące z UE, w tym Gruzję.

Główne zadania programu:

- Ocena postępu reform oraz identyfikacja obszarów wymagających reform;
- Ocena postępu zwiększania zdolności instytucjonalnej i tworzenia ram prawnych;
- Ułatwianie dostępu do środków pomocowych z UE oraz innych źródeł poprzez pomoc w tworzeniu projektów i wdrażaniu planów działań.

Być może trzecie zadanie programu, tj. pomoc w tworzeniu projektów, okaże się możliwym sposobem wykorzystania środków tego programu przez samorzady. Poniżej przedstawiamy dotychczasowe osiągnięcia programu.

Sigma wspiera procesy reform w 9 obszarach tematycznych:

1. **Projektowanie i wdrażanie reform:** projektowanie strategicznych reform z zakresu administracji publicznej, pomoc w tworzeniu struktur zdolnych do wdrażania i monitorowania pożądaných reform krajowych. Zazwyczaj w tym obszarze dominują projekty z zakresu: analiz stanu bieżącego, ocen potrzeb rozwojowych, doradztwa w zakresie zdolności formułowania polityki, pomoc we wdrażaniu standardów Europejskiej Przestrzeni Administracyjnej.

⁹ Źródło: www.taix.ec.europa.eu

¹⁰ Źródło: strona internetowa Instytucji Zarządzającej Programem tj.OECD

2. **Audyt zewnętrzny:** pomoc w tworzeniu i wzmacnianiu istniejących nadrzędnych instytucji audytu (ang. *Supreme Audit Institutions*) zgodnie z międzynarodowymi standardami audytowymi oraz europejskimi dobrymi praktykami.
3. **Kontrola finansów:** wsparcie dla tworzenia mechanizmów wewnętrznej kontroli finansowej w sektorze finansów publicznych, pomoc w tworzeniu systemów i procedur, identyfikacja luki pomiędzy istniejącymi procedurami kontroli a obecnym porządkiem prawnym w tym zakresie. Sporządzanie projektów zmian prawnych obejmujących: przygotowanie planów strategicznych, zarządzanie finansami i systemy kontroli w jednostkach wydatkujących środki, centralizacja funkcji w celu uspoźnienia metodologii przeprowadzania kontroli i audytów wewnętrznych, audyt wewnętrzny, zarządzanie ryzykiem, kontrola finansowa jednostek administracji publicznej na szczeblu centralnym i lokalnym, kontrola budżetowa i księgowość.
4. **Ramy prawne, służba cywilna i wymiar sędowniczy:** analizy z zakresu zarządzania konfliktem interesów w sektorze publicznym, organizacji administracji publicznej na szczeblu centralnym, oceny wpływu agencji rządowych na struktury administracji publicznej, kontroli funduszy publicznych, oceny adekwatności systemu zarządzania administracją w odniesieniu do oczekiwań obywateli, trwałości reformy służby cywilnej, oceny długookresowej efektywności pomocy UE w reformowaniu służby cywilnej, wymiany informacji na warsztatach międzynarodowych z zakresu np. zarządzania jakością w sektorze publicznym, systemów wynagrodzeń dla urzędników służby cywilnej i reformy płac, budowania profesjonalnej służby cywilnej, itp.
5. **Wymiar polityczny i koordynacja**¹¹: wzmacnianie potencjału politycznego i strategicznego poprzez ustanawianie mechanizmów koordynacyjnych na szczeblu centralnym. Działania w tym obszarze mają zapewnić spójność sektorowych polityk na szczeblu ministerialnym.
6. **Zarządzanie wydatkami publicznymi:** ekspertyzy w obszarze zarządzania wydatkami publicznymi w dwóch zasadniczych dziedzinach: budżet i alokacja zasobów oraz Skarb Państwa. Szczegółowe obszary analiz pokrywają: opracowania i analizy budżetowe, średniookresowe planowanie budżetowe, systemy opracowań budżetowych, wykonanie budżetu, wsparcie informatyczne w procesie wykonania budżetu, systemy księgowość w finansach publicznych, zarządzanie środkami pieniężnymi, zarządzanie długiem.
7. **System integralności publicznej:** budowa systemów integralności publicznej, promujących dobre zarządzanie i odpornych na zjawisko korupcji, rozwijanie modelu zachowań etycznych w sektorze publicznym w ujęciu systemowym i indywidualnym, badania porównawcze dotyczące konfliktu interesów. Te studia służą do opracowania krajowych strategii antykorupcyjnych, były także prezentowane w formie warsztatów w poszczególnych krajach;
8. **Zamówienia publiczne:** analizy narodowych systemów zamówień publicznych, zbliżanie tych systemów do zasad obowiązujących w UE, projekty reform, ekspertyzy prawne i doradztwo na szczeblu centralnym, zwiększanie zdolności instytucjonalnej, organizacja konferencji, warsztatów i szkoleń dla uczestników w różnych krajów.
9. **Poprawa regulacji w sektorze prywatnym:** uproszczenie regulacji w tym sektorze, współpraca z decydentami i praktykami z administracji krajów partnerskich zgodna z indywidualnymi potrzebami.

Sposoby realizacji zadań:

- Doradztwo w kwestii reform, tworzenia i wdrażania strategicznych planów rozwoju;
- Analiza i ocena przepisów prawnych, metodologii, systemów i instytucji;
- Metodologiczny, techniczny i strategiczny wkład w optymalizację pomocy oferowanej przez KE;
- Wsparcie sieci współpracy;
- Podręczniki i publikacje;
- Szkolenia.

Ze względu na bardzo wczesny etap realizacji programu, nie uruchomiono jeszcze naborów projektów. Należy przypuszczać, że ta procedura będzie również koordynowana przez Delegację KE w Gruzji.

4.1.2 Program Twinning

Twinnig to kolejna inicjatywa, której celem jest pomoc w zdobyciu kompetencji i doświadczeń niezbędnych dla implementacji ustawodawstwa wspólnotowego. Możliwa jest jednak bardziej elastyczna pomoc w obszarze dobrych praktyk, podobnie jak w przypadku programu Taix. Inicjatywa ta ma na celu połączenie obu elementów: zarówno ekspertyz z obszaru sektora publicznego, jak i wzmocnienia działań pogłębiających współpracę międzynarodową. Powinna przyczynić się do osiągnięcia konkretnych rezultatów na poziomie operacyjnym w zakresie realizacji postanowień zawartych w Planie Działań. Należy kierować się zasadą, iż projekt twinningowy powinien rozwiązywać problem natury systemowej.

Budżet programu Twinnig zawarty jest w komponencie krajowym. Zgodnie ze swoim Programem Rocznym 2007, Gruzja może korzystać z puli w wysokości 4 mln euro. W programie na rok 2008 r. przewidziano zwiększenie tej kwoty do 4,8 mln euro. Zdaniem Komisji Europejskiej są to satysfakcjonujące środki i nie przekraczają potrzeb zgłaszanych przez beneficjentów.

Komisja Europejska polega na woli współpracy i doświadczeniu administracyjnym państw członkowskich, których zadaniem jest zidentyfikowanie ekspertów szczebla centralnego, lokalnego lub innych organizacji sektora publicznego. Projekty te opierają się na oddelegowaniu co najmniej jednego eksperta z państwa członkowskiego do pracy na pełen etat w administracji państwa korzystającego z pomocy. Ekspert nazywa się wówczas Rezydentem - Doradcą ds. Programu Twinning (ang. *Resident Twinning Advisor*) i musi uprzednio uzyskać akredytację Komisji Europejskiej. Ekspert powinien przebywać w kraju objętym polityką sąsiedztwa przez okres co najmniej 12 miesięcy bez przerw. Oprócz rezydenta, dany projekt musi być także koordynowany przez administrację kraju członkowskiego, który pomaga w realizacji założeń projektu, czyli kraju, z którego pochodzi rezydent. Koordynator projektu powinien być wysokiej klasy ekspertem, który będzie w stanie wypracować rezultaty przewidziane w projekcie. Powinien pracować w strukturach administracji kraju członkowskiego, a część swego czasu pracy poświęcać koordynacji projektu. Lider projektu po stronie państwa członkowskiego powinien poświęcać projektowi co najmniej 3 dni w miesiącu, łącznie z wizytami w kraju korzystającym z pomocy min. co trzy miesiące.

Projekt może także zakładać podjęcie przez zaangażowane instytucje innych, dodatkowych działań np. warsztatów, szkoleń, misji eksperckich czy doradztwa.¹² Projekt musi obowiązkowo zawierać koncepcję rezultatów, jakie mają zostać osiągnięte dzięki jego

¹² Źródło: http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/overview/twinning_en.htm

realizacji. Partnerzy projektu zobowiązują się do wspólnego wypracowania założonych celów, które powinny być mierzalne i możliwie precyzyjne. Projekt powinien odnosić się do dziedzin wyznaczonych w dokumentach, jego elementy powinny być spójne. Ma się opierać na współpracy obu zaangażowanych administracji. Organizacja w państwie partnerskim musi być zdolna do realizacji projektu pod względem jej statusu, funkcjonowania i możliwości doprowadzenia do pożądanego w projekcie zmiany. Państwo korzystające z pomocy w ramach projektu zachowuje pełne prawo do jego rezultatów.

Oprócz realizacji celów zawartych w bilateralnych uzgodnieniach między krajem sąsiadującym a UE¹³, twinning powinien dodatkowo przyczynić się do opracowania reform strukturalnych lub zakończonego sukcesem wdrażania dobrych praktyk. Na końcu realizacji projektu nowo opracowany system musi być już w pełni samowystarczalny i funkcjonować w danym kraju. Ponadto projekt powinien uwzględniać pewne elementy zmierzające do wprowadzenia ustawodawstwa unijnego. Chodzi tu jednak raczej o zbliżenie systemu prawnego państwa korzystającego z pomocy, aniżeli o pełną integrację systemów prawnych¹⁴.

Możliwy jest także udział partnerów lokalnych w projekcie twinningowym, jednak muszą oni reprezentować jednostki administracji publicznej zdolne do podjęcia takiej współpracy z organizacją w państwie sąsiadującym, wykazując się podobną „bliźniaczą” strukturą i funkcjami. Państwo korzystające z pomocy musi natomiast zagwarantować zdolność do adaptacji i wdrożenia proponowanych w projekcie zmian czy udoskonaleń systemowych.

Zarządzanie programem

Za zarządzanie programem Twinning odpowiada instytucja o nazwie PAO (Programme Administration Office). Ta instytucja jest powoływana w każdym kraju. W Gruzji znajduje się w strukturach Ministerstwa ds. Integracji Europejskiej i Transatlantyckiej. Natomiast w krajach członkowskich Narodowe Biura Kontaktowe są odpowiedzialne za monitorowanie ogłoszeń o naborach projektów i kierowanie ich do właściwych instytucji. Generalnie proces składania wniosków i przygotowania projektu jest bardzo podobny jak w programie Taiex. Projekt twinningowy jest jednak dużo bardziej złożony i często wymaga pomocy eksperckiej już na etapie opracowywania fiszy projektowej.

Jak składać projekty?

Projekty są finansowane w 100% przez UE. Projekt jest finansowany przez Komisję Europejską, natomiast państwo korzystające z pomocy powinno wspomóc realizację projektu, przydzielając do jego realizacji zasoby ludzkie, pomieszczenia biurowe, pomieszczenia na cele prowadzenia szkoleń lub konferencji oraz zapewniając tłumaczenia. Procedura konsultacji projektu z Delegacją Komisji, PAO i następnie przekazanie projektu do Biura EuropeAid w Brukseli, są identyczne jak w przypadku projektów Taiex. Beneficjent może jednak liczyć na większą pomoc w tworzeniu założeń projektu, już na etapie jego przygotowania, łącznie z zatrudnieniem ekspertów w danej tematyce. Wnioski i procedury obowiązujące w programie są zawarte w podręczniku „Common Twinning Manual”, dostępnych na stronie:

http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/financial_assistance/institution_building/final_version_of_the_manual_060707.pdf

¹³ Partnership and Co-operation/Association Agreement, EU-Beneficiary Country and the European Neighbourhood Policy (ENP), Action Plan and National Indicative Programme (NIP)

¹⁴ Pełna integracja systemów prawnych dotyczy wyłącznie państw kandydujących do członkostwa w UE.

W Załączniku 3 zamieszczony jest przykładowy projekt, który będzie realizowany w ramach tego programu w Gruzji. Załącznik zawiera dokumenty, które ukazały się na stronach Komisji Europejskiej w ramach zaproszenia do składania wniosków przez ekspertów europejskich.

W 2007 r. środki programu Twinning miały sfinansować realizację trzech lub czterech projektów. Oznacza to, że przeciętny budżet projektu wynosi powyżej milion euro.

Co to są „dobre praktyki”?

Mianem „dobrych praktyk” określamy innowacyjne projekty, które zostały z powodzeniem zrealizowane w gminach i regionach. Stanowią one praktyczne rozwiązanie konkretnych problemów i przynoszą określone, pozytywne rezultaty. Nie sposób pominąć ich znaczenia zważywszy na możliwość przeniesienia zastosowanych rozwiązań do innych regionów czy krajów. W sposób efektywny wykorzystują zasoby, można je zastosować w wielu organizacjach. Dobre praktyki muszą więc być skuteczne, efektywne i uniwersalne. Dają one możliwość skorzystania z wieloletnich doświadczeń organizacji i ekspertów opartych na standardach międzynarodowych.

Przydatne kontakty:

Roman Kakulia (Programme Administration Office-PAO)
Office of State Minister of Georgia on European and Euro-Atlantic Integration
Kandelaki Str. 63-Apt.17
Tbilisi 0105-Georgia
E-mail: rk.ncu@caucasus.net / pao@geo.gov.ge

Nino Kochishvili (Taiex, Twinning)
European Commission's Delegation to Georgia
38, Nino Chkheidze Street, Tbilisi 0102, Georgia
Tel: (+995 32) 94 37 63, Fax: (+995 32) 94 37 68
E-mail: Delegation-Georgia@ec.europa.eu
<http://www.delgeo.ec.europa.eu>

4.2 Priorytet 2: Wsparcie szkolnictwa wyższego i mobilności studentów

Poprawa poziomu edukacji i zwiększenie mobilności studentów pomiędzy krajami sąsiadującymi a UE jest istotnym elementem realizacji Programu Międzyregionalnego. Duży nacisk kładzie się na kwestie kontaktów międzyludzkich, w tak zwanej sferze: *people to people*. Szczególnie więc program dotyczący mobilności studentów i naukowców w sposób istotny przyczynia się do wdrożenia tych założeń. Oba programy są w zasadzie skierowane do uczelni wyższych.

4.2.1 Wsparcie współpracy instytucjonalnej między uczelniami wyższymi- Program Tempus IV

Celem tego działania jest modernizacja i wzmocnienie szkolnictwa wyższego poprzez współpracę z uczelniami z Unii Europejskiej. Instrumentem realizującym te zadania jest program Tempus. Obecna, czwarta edycja obejmuje lata 2007-2013. Program jest wdrażany już od 1990 r., a Gruzja uczestniczy w nim od roku 1996. Szczegółowy wykaz projektów, zrealizowanych do tej pory w Gruzji można odnaleźć na stronie:

<http://ec.europa.eu/education/programmes/tempus/countries/projects/georgia.pdf>

Szczegółowe cele programu zostały uporządkowane w trzech grupach:

Grupa 1. Modernizacja programów nauczania: trzystopniowy system studiów, wprowadzenie systemu ECTS¹⁵ i uznawalność dyplomów, modernizacja programów nauczania (tylko w wybranych dziedzinach akademickich);

Grupa 2. Modernizacja zarządzania uczelnią: reformowanie systemu zarządzania uczelnią, reformowanie systemu obsługi studenta, wprowadzenie systemów zapewniania jakości, wprowadzanie autonomii finansowej uczelni. zapewnienie równego i swobodnego dostępu do edukacji na poziomie wyższym, rozwijanie współpracy międzynarodowej;

Grupa 3 Szkolnictwo wyższe i społeczeństwo: kursy dla szkoleniowców z sektora pozaakademickiego, rozwijanie współpracy z przedsiębiorstwami, wzmacnianie wzajemnych powiązań w “trójkacie wiedzy” - edukacja, badania naukowe i innowacje; tworzenie struktur kwalifikacji.

Beneficjenci:

Beneficjentami programu Tempus, czyli stroną odnoszącą korzyść z realizacji programu są instytucje w krajach partnerskich. Kraje członkowskie UE posiadają w tym programie status udziałowca. Wśród jednostek kwalifikujących się do udziału w programie są:

- Uznane przez państwo uczelnie z UE i krajów partnerskich;
- Stowarzyszenia i sieci/ konsorcja uczelni;
- Władze krajowe (ministerstwa, urzędy centralne i regionalne);
- Krajowe i międzynarodowe stowarzyszenia/konferencje rektorów, nauczycieli i studentów;
- Organizacje pozarządowe;
- Przedsiębiorstwa państwowe i prywatne.

Projekty mogą przewidywać udział instytucji tylko z jednego kraju partnerskiego (**ang. national projects**) lub udział instytucji z wielu krajów (**ang. multi-country projects**). **Jeśli projekt przewiduje zasięg wyłącznie krajowy, wówczas powinien zakładać udział minimum 6 partnerów.** Wśród nich, w przypadku Gruzji i innych państw sąsiadujących, powinny znaleźć się co najmniej trzy uczelnie akademickie lub nieakademickie. Jeśli projekt zostanie zrealizowany w partnerstwie międzynarodowym, w skład konsorcjum powinno wejść co najmniej 5 partnerów, w tym przynajmniej jedna uczelnia z kraju sąsiadującego, oraz dwie uczelnie z z dwóch różnych krajów członkowskich UE.

Jakie projekty można składać?

W ramach programu Tempus IV realizowane są dwa typy projektów:

- Wspólne projekty europejskie (ang. *Joint Projects*) dotyczące jednego z czterech obszarów: modernizacja programów nauczania, modernizacja zarządzania uczelnią, szkolnictwo wyższe i społeczeństwo, sieci tematyczne.
- Środki strukturalne i uzupełniające (ang. *Structural Measures*) dotyczące jednego z dwóch obszarów: modernizacja zarządzania uczelnią, szkolnictwo wyższe i społeczeństwo.

Te projekty powinny dotyczyć zmian systemowych.¹⁶

¹⁵ ECTS to europejski system punktów, przyznawanych studentom za zaliczenie egzaminów z konkretnych przedmiotów.

¹⁶ Na podstawie: www.tempus.org.pl

Tempus IV nie przewiduje stypendiów indywidualnych ani finansowania projektów naukowych. Krótkoterminowa mobilność studentów i pracowników będzie, w uzasadnionych przypadkach, możliwa w realizowanych projektach. Pierwszy nabór wniosków na rok 2007 odbył się na początku 2008 r. Ogólna pula środków przewidzianych na realizację projektów wynosiła 55,55 mln euro. Dla krajów z regionu wschodniego ENPI przewidziano łącznie 11 mln euro. Gruzja mogła skorzystać z co najmniej 3% środków tej puli. Minimalna wysokość dofinansowania dla krajów partnerskich to 500.000 euro, a maksymalna 1,5 mln euro. Maksymalny czas realizacji projektu to 36 miesięcy, jednak w szczególnych przypadkach na prośbę beneficjenta projekt można wydłużyć o kolejne 12 miesięcy. Dokumenty, jakie należy złożyć ubiegając się o dofinansowanie można znaleźć na stronie:

http://ec.europa.eu/education/programmes/tempus/call08_en.html,

gdzie umieszczono poprzednie ogłoszenie o naborze wniosków.

Przydatne kontakty:

Tamara Tsulukidze
National Tempus Office
5a , J. Nikoladze street, VI entrance, 110 apartment , Tbilisi 0179 Georgia
tel: 99532 23 54 23, fax: 99532 95 61 66, mobile: 99599 56 5115
e-mail: TIP.Georgia@caucasus.net

4.2.2 Promowanie mobilności studentów- Program Erasmus Mundus

Mobilność studentów, doktorantów, kadry akademickiej itp. jest realizowana w ramach programu Erasmus Mundus External Cooperation Window. Erasmus Mundus ma na celu zwiększenie współpracy pomiędzy uniwersytetami, w tym poprawę jakości programów uniwersyteckich, a także przyciągnięcie najlepszych studentów zagranicznych do Europy. Celem programu nie jest w żadnym razie drenaż mózgów, lecz zwiększenie poziomu wiedzy i wymiany najlepszych praktyk z krajami partnerskimi. Ponadto stworzenie programu stypendialnego, ze zrównoważonym udziałem kobiet i mężczyzn, ma służyć wzajemnemu zrozumieniu, wzrostowi zatrudnienia wśród studentów w kraju ich pochodzenia oraz wzmocnieniu zdolności instytucji partnerskich i połączeń pomiędzy Unią Europejską a państwowymi partnerami - instytucjami szkolnictwa wyższego. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem nowego programu na lata 2009-2013. Druga faza programu Erasmus Mundus II (2009-2013) będzie realizowana poprzez trzy akcje: 1. Programy magisterskie i doktoranckie Erasmus Mundus, 2. Programy partnerskie Erasmus Mundus 3. Akcje promocyjne i informacyjne promujące europejskie szkolnictwo wyższe. Dodatkowo zostaną zwiększone stypendia dla studentów oraz ułatwiony zostanie dostęp do wiz.¹⁷

Oczekiwane rezultaty:

- powstanie systemu wymian pomiędzy instytucjami szkolnictwa wyższego z krajów partnerskich, począwszy od roku akademickiego 2007/08;
- 1000 stypendiów począwszy od 2009 roku, przyznawanych na podstawie przejrzystych zasad;

¹⁷ Źródło: Marielle de Sarnez (ALDE,FR) Sprawozdanie ws. Programu Erasmus Mundus (2009 – 2013)

- studenci wracający do swoich rodzinnych regionów, udowadniający swoją zdolność do zatrudnienia oraz zrozumienie dla Europy;
- zawiązywanie i wzmacnianie instytucjonalnych powiązań pomiędzy jednostkami szkolnictwa wyższego, które mogą sprzyjać wspólnemu udziałowi w 7 Programie Ramowym.

Opis programu:

Proponowany program stypendialny jest zależny od aktualnych potrzeb instytucji szkolnictwa wyższego w krajach partnerskich oraz w Unii Europejskiej. Program zakłada tworzenie powiązań między zaangażowanymi uczelniami, które ułatwią jego wdrożenie oraz przyczynią się do osiągnięcia trwałych rezultatów. Program otwarty jest dla studentów, studentów podyplomowych oraz doktorantów z krajów partnerskich, pozwala także na wymianę nauczycieli. Warunkiem uczestnictwa w programie są osiągnięcia naukowe. Program stypendialny jest skonstruowany tak, by studenci w nim uczestniczący wracali do swoich krajów. Skonstruowany zostanie przejrzysty proces selekcji. Najważniejszym kryterium przyznania stypendium będą osiągnięcia naukowe. Czynniki takie jak położenie geograficzne, równość płci, reprezentacja grup upośledzonych lub mniejszości narodowych, również zostaną wzięte pod uwagę. Wysokość stypendium będzie wystarczająca by pokryć różnice w warunkach utrzymania. Generalnie studenci przed uzyskaniem tytułu magistra mogą ubiegać się o wyjazd stypendialny na 6-10 miesięcy. Doktoranci i naukowcy mają możliwość dłuższych wyjazdów, trwających nawet do 34 miesięcy.

Duże projekty współpracy akademickiej są składane przez partnerstwa uczelni wyższych. W 2006 r. program objął swoim zasięgiem 24 kraje. Dofinansowanie uzyskało dziewięć projektów, w których uczestniczyło 170 uczelni wyższych, umożliwiając w roku akademickim 2007/2008 wyjazdy stypendialne ponad 1800 studentom i naukowcom. Środki programu są podzielone wg obszarów geograficznych - w tej edycji Gruzja, Armenia i Azerbejdżan mogły uczestniczyć w projekcie, dla którego poziom dofinansowania wynosił 2,7 mln euro. W rezultacie 3 uczelnie gruzińskie uczestniczą w projekcie wymiany z uniwersytetami we Francji, Włoszech, Bułgarii, Grecji, Portugalii i na Litwie. W programie weźmie udział 48 studentów z Gruzji. Dokładny wykaz partnerów umieszczony jest na stronie: http://eacea.ec.europa.eu/extcoop/results/documents/partners_05.pdf

Zarządzanie programem:

Zarządzenie programem powierzono Europejskiej Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Techniki Audiowizualnych i Kultury (ang. *Education, Audiovisual and Culture Executive Agency*). Siedziba agencji mieści się w Brukseli. Ogłoszenia o naborach wniosków, których adresatami są uczelnie wyższe można odnaleźć na stronach Agencji: <http://eacea.ec.europa.eu/extcoop/call/index.htm>

4.3 Priorytet 3: Wsparcie współpracy pomiędzy władzami lokalnymi w UE i w krajach partnerskich

Priorytet 3 zostanie zrealizowany pod postacią nowego programu: Współpraca na rzecz rozwoju miast i dialogu CIUDAD (ang. *Cooperation in Urban Development and Dialogue*). Ma on promować współpracę władz lokalnych i regionalnych 17 krajów partnerskich objętych Europejską Polityką Sąsiedztwa oraz władz lokalnych i regionalnych w państwach Członkowskich. Zadaniem tego programu będzie promowanie dobrej administracji i zrównoważonego rozwoju miast. Program CIUDAD został oparty na doświadczeniach poprzednich programów: MED'ACT i MED'PACT, MED'URBS w przypadku krajów

śródziemnomorskich, oraz TCAS, IBPP i Tacis-Twinning Miast w Europie Wschodniej i na Południowym Kaukazie.

Program wspierać będzie oddolne inicjatywy rozwoju partnerstwa pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi, zwłaszcza średniego szczebla, oraz pomiędzy miastami. Działania powinny być ukierunkowane na transfer wiedzy i doświadczenia, ze szczególnym uwzględnieniem demokratycznych metod zarządzania, w szczególności wspierania procesu decentralizacji, oraz trwałego rozwoju gospodarczego, społecznego, kulturowego i ochrony środowiska. W ramach priorytetu 3 realizowana będzie współpraca w trzech obszarach tematycznych:

Zrównoważone środowisko i wydajność energetyczna:

W tym obszarze tematycznym wspierany będzie transfer doświadczeń władz lokalnych państw UE w zakresie modernizacji podstawowych usług np. zaopatrzenia w wodę, kanalizacji i gospodarki odpadami stałymi.

Zrównoważony rozwój gospodarczy i redukcja nierówności społecznych:

W tym obszarze tematycznym uwaga zostanie skupiona na rozwiązywaniu wrażliwych problemów społeczno-gospodarczych, pojawiających się w miastach, np.: wysokich wskaźników bezrobocia, koncentracji populacji imigrantów w konkretnych częściach miast, czy niskich standardach usług publicznych. Zmniejszenie liczebności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym i większa spójność pomiędzy poszczególnymi społecznościami to przykładowe dziedziny, w których władze lokalne państw UE mogłyby podzielić się doświadczeniem, demonstrując strategie, które z powodzeniem realizowały lub porażki, które odniosły.

Dobre zarządzanie i zrównoważone planowanie przestrzenne:

W tym obszarze tematycznym główny nacisk położony zostanie na dynamikę procesów urbanizacji w krajach sąsiadujących, np. masowy odpływ ludności wiejskiej w krajach południowego obszaru geograficznego ENP lub przemiany post-industrialne u wschodnich sąsiadów, powodujące nierównowagę i napięcia. Władze lokalne tych krajów muszą opracować nowe koncepcje w zakresie parametrów planowania przestrzennego, a także procedury służące lepszej syntezy rozbieżnych interesów.

Projekty składane w ramach powyższych obszarów tematycznych muszą odnosić się do wspomnianych ograniczeń, oraz być w pełni zgodne z krajowymi, regionalnymi i lokalnymi strategiami i priorytetami.

Beneficjenci:

Za beneficjentów tego programu uważa się władze lokalne i regionalne w krajach sąsiadujących, podczas gdy władze lokalne czy regionalne krajów UE mają w nim status udziałowców (ang. *stakeholders*) programu¹⁸. Różnica polega na tym, iż korzyść z realizacji projektu pozostaje po stronie krajów objętych ENP. Pod uwagę będą brane 3 typy partnerstw: Południe-Południe (tj. władze lokalne/regionalne z co najmniej dwóch krajów sąsiadujących z regionu Morza Śródziemnego, przy udziale władz z dowolnego kraju UE), Wschód-Wschód (analogicznie udział dwóch partnerów lokalnych/regionalnych z krajów Europy Wschodniej

¹⁸ Władze lokalne lub regionalne państw UE uczestniczą w programie mając na uwadze cele solidarności społecznej oraz budowę powiązań politycznych i handlowych z krajami objętymi ENP.

i Południowego Kaukazu oraz dowolnego państwa UE) oraz partnerstwa mieszane: Wschód-Południe oparte na podobnych zasadach.

W programie mogą uczestniczyć także organizacje społeczeństwa obywatelskiego, w tym organizacje pozarządowe, oraz firmy prywatne, uzupełniając dany projekt swym udziałem. Ponadto możliwy będzie udział publicznych i prywatnych instytucji doradczych, dostarczających ekspertyzy dla władz lokalnych i regionalnych, szczególnie w dziedzinie ekonomii, ekspertyz technicznych i instytucjonalnych oraz zarządzania projektami. W programie uczestniczyć mogą także przedsiębiorstwa użyteczności publicznej, w szczególności operujące w sektorze prywatnym. Ich rola w dostarczaniu usług dla władz lokalnych ciągle się zwiększa. Program powinien także uwzględniać kluczową rolę społeczeństwa, a konsultacje społeczne mają zostać podniesione do rangi ważnego aspektu zarządzania publicznego na poziomie lokalnym.

Jak składać projekty?

Projekty składane w tym programie mają wynikać z bieżących potrzeb i problemów, z którymi borykają się władze lokalne w krajach sąsiadujących. Dlatego będą składane i wdrażane bezpośrednio przez te władze. Nabór projektów będzie prowadzony przez Komisję Europejską, Biuro EuropeAid. Ogłoszenie o możliwości składania projektów ukaże się na początku listopada 2008, na stronie internetowej:

<https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1225444915146&do=publi.welcome&debpub=01%2F09%2F2008&orderby=upd&orderbyad=Desc&PubliList=25&page=2>

Ogłoszenie będzie zawierało wszelkie dokumenty, precyzujące zasady złożenia wniosku o dofinansowanie i uczestniczenia w programie¹⁹. Generalnie w ramach tego ogłoszenia rozdysponowane zostaną środki w wysokości 14 milionów euro. Komisja Europejska zakłada, że kraje z południowego obszaru geograficznego otrzymają ok. 8 milionów, a kraje Europy Wschodniej i Południowego Kaukazu ok. 6 milionów euro dofinansowania. Czas trwania projektu od momentu podpisania umowy grantowej będzie wynosił 3 do 4 lat. Jest to więc jedyna możliwość skorzystania ze środków programu CIUDAD w tej perspektywie finansowej (do 2013 r.). Maksymalne dofinansowanie projektu grantowego stanowi 80% całkowitego budżetu. W uzasadnionych przypadkach, określonych w art. 253 dotyczącym Zasad Wdrażania Regulacji Finansowych (ang. *Implementing Rules of the Financial Regulation*), może zostać przyznane pełne dofinansowanie, tj. w wysokości 100% całkowitego budżetu przedsięwzięcia. Co do zasady koszty kwalifikowalne, będą obejmowały następujące kategorie wydatków: pomoc techniczna (szkolenia, wizyty studyjne, krótkookresowe misje ekspertów, warsztaty itp.); zakup sprzętu i robót, ale tylko w ograniczonym zakresie, niezbędnym do realizacji projektu; określona liczba wizyt ekspertów z władz lokalnych i regionalnych UE, które powinny dotyczyć tematów zgodnych z Programem CIUDAD, lecz nie pokrywających się z tematyką realizowanego projektu.

Środki, dostępne w ramach tego programu, będą także podzielone na dwie grupy, wg formy realizowanych działań²⁰:

¹⁹ **Generalne zasady składania wniosków i wdrażania projektów są zawarte w podręczniku: „Practical Guide to contract procedures for EC external actions”.** Ten przewodnik jest stosowany w większości zewnętrznych programów pomocowych. Szczególne zastosowanie ma podręcznik przeznaczony dla projektów grantowych. Można go znaleźć na stronach:

http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/implementation/practical_guide/index_en.htm

²⁰ Źródło: Action Fiche for [ENPI REGION/URBAN DEVELOPMENT]; AIDCO/ (2008) D/7217

- **Projekty grantowe** dedykowane rozwiązaniu określonych problemów lub wynikające z bieżących potrzeb, wybierane w procedurze naboru wniosków, którą określi ogłoszenie o ich naborze. Projekty, ich beneficjenci i pułap dofinansowania został opisany powyżej. Budżet przeznaczony na dofinansowanie tego typu pomocy to 11 milionów euro.
- **Mechanizm wspierający** czyli grupa usług realizowana na zasadzie bezpośrednich kontraktów, zawieranych przez KE z usługodawcą. Mają one spełniać trzy cele: a) wsparcie techniczne dla grantobiorców, np. budowa strony internetowej, seminaria tematyczne; b) monitoring realizacji projektów, pozwalający na ogląd całego programu; c) zapewnianie widoczności działań KE i rozpowszechnianie rezultatów projektów, szczególnie przez korzystanie z istniejących sieci współpracy miast i regionów. Na to działanie przeznaczone zostaną 3 miliony euro.

Najprawdopodobniej, bieżące zarządzanie wybranymi projektami podczas ich realizacji będzie powierzone Delegacjom Komisji Europejskiej w krajach, z których pochodzą będą beneficjenci przyznanych środków.

4.4 Priorytet 4: Wsparcie wdrażanie europejskiej polityki sąsiedztwa oraz partnerstwa strategicznego z Rosją

Celem tego priorytetu jest efektywne i skuteczne wdrażanie polityki sąsiedztwa i Partnerstwa Strategicznego z Rosją. Nacisk zostanie położony także na poprawę wzajemnego zrozumienia pomiędzy obywatelami UE i obywatelami krajów partnerskich.

Oczekiwane rezultaty:

- skuteczne działanie na poziomie międzyregionalnym wspierające cele ENP;
- informacja i promowanie ENP na poziomie międzyregionalnym.

W okresie obejmującym obowiązywanie Indykatorynych Programów Wsparcia wspierane będą inicjatywy na poziomie międzyregionalnym służące wdrożeniu ENP oraz Partnerstwa Strategicznego z Rosją. Oznacza to możliwość realizowania programów, które wdrażają na poziomie międzyregionalnym niektóre elementy Indykatorynych Programów Wsparcia.

Działania te będą miały również na celu wzrost zrozumienia polityk UE wśród krajów partnerskich. Wsparcie może być udzielane organizacjom pozarządowym w celu przeprowadzenia kampanii informacyjnej powodującej wzrost świadomości o danym regionie w UE oraz wzrost świadomości o polityce UE w danym regionie. Działania te obejmują konferencje, seminaria, publikacje, kampanie informacyjne i wymiany. Na razie nie określono bliżej metodologii i budżetu dla tego priorytetu. Być może jest to związane z faktem, że promocyjno-informacyjny charakter tych działań będzie uzależniony od postępów realizacji całego programu.

4.5 Priorytet 5: Wspieranie projektów inwestycyjnych w krajach sąsiadujących

Ze względu na skalę potrzeb wsparcie dla projektów infrastrukturalnych w krajach sąsiadujących będzie udzielane także w ramach Programu Międzyregionalnego. Dlatego

zdecydowano się uruchomić dodatkowy program o nazwie: Neighbourhood Investment Facility (NIF), ułatwiający procesy inwestycyjne. Celem programu jest poprawa odcinków infrastruktury łączącej kraje UE i państwa sąsiadujące. Projekty będą dotyczyły infrastruktury w zakresie transportu i energii. Ponadto działania te są dedykowane również wspólnym problemom związanym z ochroną środowiska. Jak wykazuje analiza przedstawiona poniżej, środki konieczne na realizację celów infrastrukturalnych są bardzo znaczące. Celem programu będzie pobudzenie inwestycji w tych obszarach.

Cele:

- Poprawa infrastruktury w sektorze energii i transportu pomiędzy krajami sąsiadującymi oraz pomiędzy tymi krajami i UE;
- Minimalizacja zagrożeń związanych z zanieczyszczeniem środowiska oraz zmianami klimatycznymi;
- Wsparcie rozwoju społeczno-gospodarczego oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze MŚP i społecznym.

Oczekiwane rezultaty:

- Poprawa połączeń infrastrukturalnych;
- Szybszy przepływ pasażerów i towarów w głównych korytarzach transportowych, łączących kraje UE i kraje sąsiadujące;
- Poprawa infrastruktury w sektorze energetycznym;
- Zmniejszenie presji wzrostu populacji i rozwoju gospodarczego na środowisko;
- Redukcja zużycia energii i zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- Czystsze środowisko;
- Rozwój sektora MŚP w krajach partnerskich;
- Poprawa sytuacji w wybranych aspektach społecznych.

Transport:

Wysoka Grupa Ekspertów²¹ w dziedzinie sieci transeuropejskich, zdecydowała o wydłużeniu sieci w ramach systemu europejskiego, proponując pięć osi transnarodowych i sporządzając listę prawie 100 potencjalnych projektów priorytetowych. Propozycje te muszą zostać poddane ocenie w celu przyporządkowania ich do jednej z dwóch grup:

- projektów, których rozpoczęcie jest możliwe do 2010 r., a ukończenie do 2020 r. W tej grupie znajdują się projekty, których celem jest rozwiązanie najpoważniejszych i najbardziej palących problemów infrastrukturalnych, mających negatywny wpływ na środowisko bądź utrudniających płynny ruch międzynarodowy.
- projektów długofalowych, których rozpoczęcie jest możliwe do 2020 r. W tej grupie znajdują się projekty zgodne z prognozami ruchu drogowego, bądź takie, których realizacja nie wynika z najpilniejszych potrzeb.

Grupa Ekspertów oszacowała koszt realizacji tych projektów w granicach 35 mld euro. Dwie trzecie środków powinny zostać uruchomione przed 2020 r.

Energia:

²¹ Grupa ta (ang. *High Level Group*) została ustanowiona przez Komisarza ds. Transportu w 2003 r. Jej zadaniem jest wyznaczenie priorytetów rozwoju sieci transportowych do 2020 r.

W sektorze energetycznym konieczne jest podwyższenie jakości infrastruktury i budowa kolejnych gazo- i ropociągów. W planie przedstawionym przez Komisję Europejską szacuje się, iż związane z tym inwestycje osiągną wartość ok. 10 mld euro.

Środowisko:

Potrzeby związane z inwestycjami w obszarze poprawy stanu środowiska są również znaczące. W pierwszej kolejności powinna zostać wdrożona inicjatywa UE na rzecz zasobów wodnych (ang. *EU Water Initiative*). Szacuje się, że na poprawę dostępu do wody pitnej w regionie ENP Wschód należy przeznaczyć co najmniej 10 do 12 mld euro.

Instrument Neighbourhood Investment Facility będzie wspomagany również przez środki pochodzące bezpośrednio od państw członkowskich. W realizację programu zaangażowany będzie także Europejski Bank Inwestycyjny oraz Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Dofinansowanie na projekty w powyższych dziedzinach będzie udzielane w formie grantów, pożyczek, gwarancji, operacji ryzyka kapitałowego czy pomocy technicznej

w przygotowaniu projektów i studiów wykonalności. Budżet programu nie będzie w tym wypadku dzielony na poszczególne kraje, a przyjęcie projektu do realizacji będzie uzależnione od jego wysokiej jakości.

Rozdział 5

ENPI dla Gruzji

5.1 Komponent narodowy ENPI

W ramach komponentu narodowego Gruzja otrzyma w latach 2007-2010 alokację o wartości ponad 120,4 mln euro. Na podstawie Krajowego Programu Indykatorywnego, alokacja ta zostanie wykorzystana na sfinansowanie następujących priorytetów:

Obszary priorytetowe	mln €	%
1. Wsparcie demokratycznego rozwoju, praworządności i dobrej administracji	31.5	26%
2. Wsparcie rozwoju gospodarczego i wdrażanie Planu Działań ENP	31.5	26%
3. Redukcja ubóstwa i reformy społeczne	38.4	32%
4. Wsparcie pokojowego rozwiązywania konfliktów wewnętrznych	19.0	16%

Realizacja tego komponentu przebiega na podstawie corocznych uzgodnień pomiędzy Komisją Europejską, reprezentowaną przez Delegację KE w Gruzji, i rządem gruzińskim. Większość środków jest przekazywana za pomocą bezpośrednich transferów budżetowych i nie podlega otwartym procedurom konkursowym na zasadach projektowych. Środki te służą wspieraniu priorytetowych reform i są rozdysponowane przez rząd gruziński na drodze zamówień publicznych.

W 2007 r. zdecydowano, że wsparcie w wysokości 24 mln euro otrzymają działania w ramach Priorytetu 2: Wsparcie rozwoju gospodarczego i wdrażanie Planu Działań ENP. Szczegółowo dofinansowaniem objęte zostały: reforma finansów publicznych: w wysokości 16 mln euro, wsparcie działań w ramach programu Twinning: w wysokości 4 mln euro, oraz odbudowa gospodarki i zaufania w Abchazji: w wysokości 4 mln euro. W ramach Programu Rocznego 2008, przyjętego w lipcu br., środki w wysokości 28.8 mln euro zostaną skierowane na reformę sądownictwa²².

Przewiduje się w przyszłości skierowanie pewnych funduszy dla samorządów regionalnych i lokalnych, jednak na obecnym etapie brakuje jeszcze informacji na ten temat. Projekt programu rocznego, wynegocjowanego przez KE z rządem, zostanie złożony w przyszłym roku, co oznacza, że powinien być realizowany w praktyce w 2010 r. Zakłada się duże prawdopodobieństwo, iż również środki te będą dystrybuowane w ramach bezpośrednich transferów budżetowych.

ENPI Region Wschód- w ramach puli środków przeznaczonej na realizację głównego nurtu polityki sąsiedztwa, czyli programów krajowych, znajdują się także środki finansujące działania w danym regionie geograficznym. Wzmacniają one współpracę pomiędzy najbliższymi sąsiadami regionu. Gruzja wraz z Ukrainą, Białorusią, Mołdawią, Armenią, Azerbejdżanem i Rosją jest objęta regionalnym programem Wschód. W jego ramach możliwa

²² Aktualny podział środków na realizację Programu Rocznego na rok 2008, przedstawiony przez Komisję Europejską na Konferencji Darczyńców w dn. 22.10.2008 r. został szczegółowo opisany w rozdziale 5.3 na str. 42.

jest także współpraca z pięcioma republikami Azji Środkowej, tj. Kazachstanem, Kirgizją, Tadżykistanem, Turkmenistanem i Uzbekistanem. W normalnych okolicznościach republiki azjatyckie nie znajdują się wśród krajów korzystających z instrumentu finansującego politykę sąsiedztwa. Korzystają z innych funduszy, dostępnych w ramach polityki zewnętrznej. Włączenie krajów Azji Środkowej do wspólnych działań musi być zatem uzasadnione, a większość działań powinna się toczyć w krajach objętych ENPI.

Zasada funkcjonowania ENPI Wschód jest podobna jak w przypadku programów krajowych. Na podstawie Regionalnej Strategii na lata 2007-2013 tworzy się Regionalny Program Indykacyjny na lata 2007-2010. Program Indykacyjny jest z kolei podstawą do opracowania Programów Rocznych.

Na realizację ENPI Region Wschód w latach 2007-2010 przeznaczono łączny budżet o wartości 223,5 mln euro. Założono, iż program ma się przyczynić do realizacji celów w pięciu obszarach priorytetowych:

- 1) Sieci: w szczególności transport, energia i współpraca MŚP w regionie (25%-35% środków);
- 2) Ochrona środowiska i zalesianie (25%-35% środków);
- 3) Zarządzanie granicami i migracją, walka z międzynarodowymi grupami przestępczymi, cła (20-30% środków);
- 4) Kontakty międzyludzkie (10-15% środków);
- 5) Miny lądowe, niewybuchy, broń lekka (5-10% środków).

Program Roczny 2007 przewiduje środki w wysokości 56 mln euro. Będą one przeznaczone na realizację dwóch dużych projektów w dziedzinie transportu, dwóch projektów w sektorze energii, jednego projektu z zakresu leśnictwa w Rosji, projektu dotyczącego zarządzania granicami na Ukrainie i w Mołdawii, projektu mającego na celu niszczenie amunicji i min przeciwpiechotnych na Białorusi oraz strategii informacyjno-komunikacyjnej (finansowanej także ze środków ENPI Region Południe). Ponadto około 5 mln euro będzie dostępne w ramach tzw. Ogólnej Alokacji i będzie to pula przeznaczona na realizację niewielkich projektów w zależności od sytuacji i potrzeb. Te środki mogą zostać wykorzystane np. na wsparcie zarządzania projektami, działania informacyjne czy organizację spotkań.

Przydatny kontakt:

[Steve Bullock](#) (Desk Officer)

DG External Relations, Unit E/2

Tel: +(32) 2 2994435; e-mail: steve.bullock@ec.europa.eu

Dla krajów przodujących w realizacji założonych reform oraz wykazujących największe postępy we wdrażaniu Planów Działań, Komisja Europejska uruchomiła **dodatkowy fundusz o nazwie Governance Facility** i budżecie w wysokości 300 mln euro na lata 2007-2013. Dodatkowe środki będą przyznawane na podstawie rocznych raportów realizacji polityki sąsiedztwa w każdym kraju. W 2007 r. dodatkowe fundusze zostały przekazane Ukrainie i Maroko.

5.2 Komponent transgraniczny

Spośród 15 programów transgranicznych, Gruzja może uczestniczyć w tylko jednym programie operacyjnym dotyczącym basenu Morza Czarnego. Do udziału w tym programie kwalifikują się wszystkie regiony gruzińskie. Ponadto uczestniczyć w nim mogą także regiony i kraje:

- w **Bułgarii** regiony: Północnowschodni i Południowowschodni,
- w **Grecji** regiony: Kentriki Makedonia, Anatoliki Makedonia i Traki,
- w **Rumunii**: region Południowo-Wschodni,
- w **Rosji** : Obwód Rostowski, Krasnodarski i Autonomiczna Republika Adygeja,
- w **Turcji** regiony: TR10 (İstambuł), TR21 (Tekirdağ, Edirne, Kırklareli), TR42 (Kocaeli, Sakarya, Düzce, Bolu, Yalova), TR81 (Zonguldak, Karabük, Bartın), TR82 (Kastamonu, Çankırı, Sinop), TR83 (Samsun, Tokat, Çorum, Amasya) i TR90 (Trabzon, Ordu, Giresun, Rize, Artvin, Gümüşhane),
- **na Ukrainie**: Odessa, Mikołajów, Chersoń, Zaporozże i obwód Doniecki, Republika Krymska, Sewastopol;
- podobnie jak Gruzja w całości programem objęte są także **Armenia, Azerbejdżan i Republika Mołdawii**

Beneficjenci:

Ze środków programu korzystać mogą: administracje lokalne i regionalne, agencje rozwoju regionalnego, organizacje pozarządowe aktywne na rzecz: rozwoju lokalnego, ochrony przyrodniczego zachowania środowiska przyrodniczego, działalności kulturalnej i społecznej, stowarzyszenia producentów rolnych i rybackich, państwowe agencje aktywne na polu promocji biznesu, uniwersytety i agencje ochrony środowiska, instytucje edukacyjne i kulturalne itp. Rodzaj jednostki uczestniczącej w projekcie zależy w głównej mierze od tematyki danego priorytetu programu. W każdym przypadku musi to być jednostka wywodząca się z obszaru geograficznego, którego dotyczy program.

Projekt składa i koordynuje rzeczowo i finansowo zawsze jeden z partnerów, zwany koordynatorem projektu (ang. *Lead partner*). Koordynator podpisuje umowę z Instytucją Zarządzającą programem w imieniu wszystkich partnerów i reprezentuje ich przed nią. Ponosi więc odpowiedzialność prawną i finansową za realizację projektu.

To koordynator jest bezpośrednim beneficjentem grantu. Dotacja wpływa na konto jego instytucji, a koordynator dzieli tę kwotę pomiędzy swoich partnerów, zgodnie z oddzielną umową zawartą pomiędzy nimi, proporcjonalnie wg zadań partnerów w projekcie. Umowa o partnerstwie musi zostać załączona do wniosku o udzielenie grantu. Powinna ona uwzględniać m.in. kwestie związane z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych partnerom (np. w przypadku nie wykonania przez nich obowiązującej ich części projektu), co zabezpiecza interesy Instytucji przyznającej dotację. Koordynator sprawdza także, czy wydatki poniesione przez partnerów zostały przeznaczone na realizację tego przedsięwzięcia. Do jego obowiązków należy zatrudnienie niezależnego audytora, który sprawdzi czy projekt został zrealizowany zgodnie z zapisami programu. Koordynator kontaktuje się także z Instytucją Zarządzającą w trakcie realizacji projektu, sporządza wnioski

o płatność kolejnych środków²³ oraz odpowiada za sprawozdawczość projektu, tj. sporządzanie raportów śródkresowych i końcowych.

Partnerstwa zawiązywane na potrzeby realizacji projektu powinny się składać z przedstawicieli państw sąsiadujących oraz państw członkowskich. Przedstawiciele Turcji²⁴ mogą uczestniczyć w projekcie, ale tylko pod warunkiem, że biorą w nim udział zarówno przedstawiciele państw członkowskich UE jak i państw sąsiadujących.

Budżet tego Programu na lata 2007-2013 wynosi 17,305 mln euro. Poniższa tabela pokazuje indykatywny²⁵ podział środków między poszczególne priorytety.

	ENPI EC Funding (a) *	IPA EC Funding (b)	ENPI Co-financing (c)	IPA Co-financing (d)	ENPI Co-financing rate (in %) (e) **	IPA Co-financing rate (in %) (f)	ENPI Total funding (g) = (a)+(c)	IPA Total funding (h) = (b)+(d)	EC Total funding (i) = (g)+(h)
Priority 1	5,500,000	2,224,700	550,000	392,594	10%	15%	6,050,000	2,617,294	8,667,294
Priority 2	6,250,000	2,528,000	625,000	446,118	10%	15%	6,875,000	2,974,118	9,849,118
Priority 3	3,825,350	1,547,300	382,535	273,053	10%	15%	4,207,885	1,820,353	6,028,238
Technical Assistance	1,730,594	700,000	N.A.	123,529	if applicable	15%	1,730,594	823,529	2,554,123
Total	17,305,944	7,000,000	1,557,535	1,235,294	9%	15%	18,863,479	8,235,294	27,098,773

Źródło: Program Operacyjny Basen Morza Czarnego

Jak zapowiada powyższa tabela, program jest podzielony na trzy priorytety, realizowane za pomocą przyporządkowanych im działań:

Priorytet 1 Wsparcie partnerstw transgranicznych, działających na rzecz rozwoju społeczno-gospodarczego opartego na wspólnych zasobach.

Działanie 1.1: Zwiększanie dostępności i połączeń wewnątrzregionalnych w zakresie informacyjno-komunikacyjnym, transportu i handlu.

- Promocja międzynarodowych powiązań handlowych w regionie, w tym w handlu energią;
- Wsparcie promocji na rynku międzynarodowym handlu tradycyjnymi produktami rolnymi z regionu Morza Czarnego;
- Tworzenie sieci współpracy, mających na celu promocję stosowania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w lokalnych i regionalnych inicjatywach gospodarczych;
- Wstępne studia wykonalności dla inwestycji o niewielkiej skali w infrastrukturę transportową, służącą lepszej integracji słabiej rozwiniętych obszarów i miejscowości turystycznych w basenie Morza Czarnego;
- Wspólne inicjatywy na rzecz promocji infrastruktury służącej tranzytowi w regionie zawieszającej wydajność przewozów pasażerskich.

²³ Programy grantowe zakładają, że Instytucja Zarządzająca wypłaca beneficjentom 50% wartości grantu na początku realizacji projektu, 25% po uzyskaniu konkretnego stopnia zaawansowania realizacji projektu, a pozostałe 25% dopiero po zakończeniu realizacji. Oznacza to, że w pewnym momencie zarówno beneficjent, jak i jego partnerzy „kredytują” realizację przedsięwzięcia.

²⁴ Zasady uczestnictwa Turcji precyzuje Instrument Pomocy Przedakcesyjnej –IPA.

²⁵ Indykatywny, czyli wstępny. Środki mogą być przesuwane w zależności od potrzeb lub stopnia ich wykorzystania pomiędzy priorytetami w trakcie trwania Programu. Każde przesunięcie środków wymaga zgody Komisji Europejskiej.

- Wstępne studia wykonalności dla opracowania tras morskich przyjaznych środowisku, bezpiecznych i godnych zaufania.

Działanie 1.2: Budowanie sieci turystycznych w celu promowania inicjatyw dotyczących wspólnego rozwoju turystyki i produktów regionalnych

- Tworzenie sieci agencji turystycznych aktywnych w sektorze turystycznym, w celu zwiększania wpływu turystyki na gospodarkę, np. trasa kulturalna dotycząca mitu o dwóch morzach Czarnym i Kaspijskim;
- Partnerstwa władz w obszarach chronionych, mające na celu promocję zrównoważonej turystyki w cennych przyrodniczo terenach nad Morzem Czarnym;
- Tworzenie sieci agencji turystycznych podejmujących wspólne inicjatywy na rynku międzynarodowym;
- Tworzenie transgranicznych produktów turystycznych cross-border i wspólnych standardów w zakresie usług turystycznych (trasy tematyczne, systemy, itp. jakości).
- Partnerstwa na rzecz współpracy w celu zapobiegania i przeciwdziałania migracji najbardziej wykwalifikowanych pracowników do wysokorozwiniętych krajów UE, zapobieganie „drenażowi mózgow”.

Działanie 1.3: Budowa efektywnej administracji na rzecz opracowywania i wdrażania lokalnych strategii rozwoju

- Tworzenie sieci współpracy na rzecz zwiększania zdolności instytucjonalnych administracji lokalnych i regionalnych poprzez wymianę dobrych praktyk i innowacji w zakresie rozwoju lokalnego;
- Sieci współpracy w zakresie promocji innowacyjnych metodologii planowania przestrzennego i urbanistycznego i zarządzania rozwojem miast i rewitalizacją;
- Partnerstwa agencji rozwoju regionalnego, mające na celu wymianę ekspertyz, kompetencji i innowacyjnego podejścia do polityki rozwoju, szkolenia pracowników agencji regionalnych i stosowanie wspólnej metodologii wspierającej rozwój sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw;
- Szkolenia kadr lokalnych instytucji wspierających rozwój MŚP²⁶, szczególnie w zakresie zwiększania ich zdolności do podejmowania działań o skali międzyregionalnej (np. plany marketingowe, rozwój produktów, poprawa zarządzania małym biznesem, itp.);
- Wspieranie wymiany dobrych praktyk wspierających społeczno-gospodarczą integrację migrantów (włączanie do rynku pracy, edukacja, nauka języków, usługi w zakresie mieszkalnictwa, społeczne i pomoc prawna itp.);
- Działania transgraniczne ukierunkowane na poprawę standardów szkoleń (szkolenia zawodowe i podnoszące kwalifikacje, odpowiadające potrzebom sektorów produktywnych), promocję przedsiębiorczości, certyfikację umiejętności, i zachęcanie do włączania młodych ludzi do rynku pracy.
- Promocja inicjatyw twinningowych pomiędzy władzami lokalnymi w obszarze tworzenia pozytywnych ram współpracy transgranicznej;
- Wymiana know how i przygotowanie wspólnych inicjatyw rozwoju lokalnego we współpracy z partnerami.

²⁶ MŚP- Małe i Średnie Przedsiębiorstwa (ang. *SMEs –Small and Medium Enterprises*)

Priorytet 2 - Dzielenie się zasobami i kompetencjami w dziedzinie ochrony środowiska i zachowania jego walorów.

Działanie 2.1: Zwiększanie wiedzy i baz informacji niezbędnych do stawienia czoła wspólnym wyzwaniom w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego systemów rzecznych i morskich;

- Wsparcie tworzenia wspólnych planów działań, przeprowadzania studiów wykonalności instytucji badawczych, organizacji regionalnych w dziedzinie morskich systemów naturalnych;
- Wymiana doświadczeń i dobrych praktyk poprzez ustanowienie partnerskiej współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi aktywnymi w dziedzinie środowiska i instytucjami edukacyjnymi;
- Tworzenie lub wzmacnianie istniejących sieci współpracy na rzecz rozwijania partnerstw w zakresie metodologii i umiejętności służb ratunkowych kompetentnych w zakresie akcji związanych z rozlaniem ropy i łagodzeniem skutków zanieczyszczeń na wybrzeżach morskich;
- Promowanie monitoringu czynników środowiskowych przez partnerstwa instytucji odpowiedzialnych za kontrolę zanieczyszczeń w Basenie Morza Czarnego;
- Wsparcie tworzenia partnerstw mających na celu planów kryzysowych w celu umożliwienia władzom wybrzeża skutecznej odpowiedzi na zanieczyszczenia;
- Partnerstwa transgraniczne na rzecz wdrażania badań naukowych, szczególnie w zakresie monitoringu i ryzyk środowiskowych w Basenie Morza Czarnego;
- Tworzenie lub wzmacnianie istniejących partnerstw na rzecz współpracy w identyfikacji lądowych zanieczyszczeń, spowodowanych w szczególności z upraw rolnych i wyszukiwanie metod ich eliminacji;
- Przygotowanie i promocja wdrażania badań naukowych w zakresie monitorowania, kontroli i ochrony systemu morskiego i rzecznoego w regionie;
- Rozwój koncepcji w zakresie koordynacji i współpracy w przypadku katastrof naturalnych lub spowodowanych działalnością człowieka.

Działanie 2.2: Promocja badań, innowacji i budowanie świadomości w dziedzinie ochrony środowiska i zachowania jego walorów na obszarach chronionych.

- Budowa i wzmacnianie sieci współpracy pomiędzy władzami zarządzającymi obszarami chronionymi w celu wymiany ekspertyz, dobrych praktyk i innowacji w zakresie metodologii technicznych i naukowych oraz dodatkowo wspieranie monitoringu, ochrony i zachowania zasobów naturalnych;
- Inicjowanie wspólnych działań na rzecz międzynarodowej promocji turystyki przyrodniczej i kulturalnej na obszarach chronionych w regionie Morza Czarnego poprzez wspólne instrumenty informacyjne i promocyjne;
- Budowa i wzmacnianie sieci współpracy na rzecz wspólnego planowania i zarządzania oraz tworzenia baz danych obszarów chronionych w regionie Morza Czarnego;
- Szkolenia i podnoszenie świadomości obywateli mieszkających na chronionych obszarach przyrodniczych.

Działanie 2.3: Promocja inicjatyw współpracy ukierunkowanych na innowacje w technologiach systemów oczyszczania odpadów stałych i ciekłych.

- Partnerstwa pomiędzy instytucjami mające na celu wymianę know how i wdrożenie nowych technologii i procedur gospodarki odpadami oraz ich utylizacji;
- Wsparcie działań informacyjnych i edukacyjnych, łącznie z kampaniami informacyjnymi podnoszącymi świadomość w dziedzinie gospodarki odpadami ciekłymi stałymi, oszczędnością wody i recyklingiem;
- Partnerstwa na rzecz innowacji w gospodarce odpadami w regionach o dużym sezonowym ruchu turystycznym skoncentrowanym w konkretnych miejscowościach;
- Partnerstwa władz na rzecz wymiany dobrych praktyk i narzędzi administracyjnych w sektorach gospodarki odpadami i ściekami, oparte na modelach stosowanych w UE.

Priorytet 3 – Wsparcie sieci²⁷ kulturalnych i edukacyjnych działających na rzecz utworzenia wspólnego obszaru kulturalnego w Basenie Morza Czarnego.

Działanie 3.1: Promocja networkingu kulturalnego i wymiany młodzieży pod kątem edukacyjnym wśród wspólnot Basenu Morza Czarnego.

- Tworzenie partnerstw na rzecz promocji dziedzictwa kulturalnego;
- Tworzenie sieci instytucji kulturalnych w regionie Morza Czarnego wzmocniających tożsamość regionalną;
- Tworzenie sieci centr kulturalnych, dzielenie dóbr kulturalnych regionu;
- Tworzenie partnerstw w celu wymiany doświadczeń na temat tradycyjnej kultury popularnej przez wsparcie wspólnych wydarzeń kulturalnych w Basenie Morza Czarnego.
- Partnerstwa na rzecz wymiany studentów i kadry akademickiej tworzącej kanały dla wymiany kulturalnej w basenie Morza Czarnego;
- Partnerstwa uniwersytetów, szkół średnich i ośrodków badawczych, zmierzające do stworzenia specjalnych programów edukacyjnych, opartych na tematach cieszących się dużym zainteresowaniem w basenie Morza Czarnego;
- Sieci wymiany doświadczeń na rzecz dostosowania systemów szkoleń edukacyjnych i zawodowych do wymogów rynkowych, opartych na wspólnych koncepcjach;
- Partnerstwa na rzecz sprostania wyzwaniom migracyjnym i ryzykom konfliktu;

Dodatkowo, jak w wielu podobnych programach europejskich, także tu funkcjonuje priorytet o nazwie: “Pomoc Techniczna”. Środki przewidziane do wykorzystania w tym priorytecie są przewidziane głównie dla Instytucji Zarządzającej na sfinansowanie potrzeb wynikających z bieżącej realizacji i promocji programu.

Jakie projekty można składać?

Wyróżniono trzy podstawowe rodzaje projektów, które mogą być realizowane w ramach tego programu:

1. **Zintegrowane:** polegające na wykonywaniu różnych typów działań w każdym z krajów zmierzających jednak do osiągnięcia wspólnego efektu transgranicznego. Te projekty mają pierwszeństwo w uzyskiwaniu dofinansowania.

²⁷ Sieci współpracy- (ang. networking) to forma zrzeszenia regionów, miast lub innych jednostek, mających wspólny cel lub podobne problemy. Networking służy także nawiązywaniu i utrzymywaniu korzystnych kontaktów.

2. **Symetryczne:** polegające na wykonywaniu tych samych typów działań w każdym kraju uczestniczącym w projekcie;
3. **Pojedyncze:** wdrażane głównie lub w całości tylko w jednym kraju, ale posiadające efekt transgraniczny.

Do uzyskania finansowania konieczne jest wykazanie efektu transgranicznego. Przykładowymi działaniami, które mogą uzyskać dofinansowanie jest tworzenie sieci promocji turystyki, działania z obszaru ochrony środowiska, szkolenia, konferencje, warsztaty, których celem jest wymiana dobrych praktyk i wiedzy, promowanie wspólnych inicjatyw rozwoju regionalnego.

Inaczej niż w projektach doradczych, partnerzy projektu muszą wnieść wkład własny. Unia Europejska finansuje do 90% wartości projektu²⁸. Minimalna wartość projektu, czyli jego całkowity budżet łącznie z wkładem własnym, powinna wynosić co najmniej 50.000 euro. Pierwszy nabór wniosków odbędzie się prawdopodobnie na przełomie roku 2008/2009²⁹. W każdym ogłoszeniu o naborze wniosków będzie zdefiniowany pułap finansowy projektu oraz minimalna liczba partnerów. Jeśli budżet programu przewiduje odpowiednie środki na tłumaczenia, wnioski o dofinansowanie będą mogły być składane w językach narodowych państw objętych programem.

Doświadczenia poprzednich programów transgranicznych pozwalają przypuszczać, iż budżety projektów, także w tym przypadku, będą oparte na podobnych zasadach. Z reguły wszystkie wydatki w ramach projektu muszą zostać poniesione w trakcie jego trwania. Należy rozróżnić pojęcie kosztu i wydatku: koszt jest tytułem do poniesienia wydatku, tj. dokonania płatności. Ta zasada oznacza więc, że wszystkie płatności: gotówkowe i za pośrednictwem przelewów bankowych, powinny zostać dokonane przed zakończeniem realizacji projektu. Kwalifikowane będą prawdopodobnie kategorie: wynagrodzenia pracowników, podróże służbowe, wynajem lub zakup usług i sprzętu (pod warunkiem, iż są niezbędne do realizacji projektu), koszty materiałów zużywających się, koszty pośrednie (np. koszty funkcjonowania biura, które uwzględnia się do wysokości pewnego procentu całkowitego budżetu projektu, zazwyczaj do wysokości 7% całkowitego budżetu), itp. W budżecie projektu nie powinny się znaleźć następujące kategorie wydatków: odsetki, zobowiązania, zakup ziemi lub budynków, podatek VAT, jeśli jest on odzyskiwany przez beneficjenta, kary i pożyczki na rzecz stron trzecich, itp.

Zarządzanie programem:

Za zarządzanie programem i kontakty z Komisją Europejską odpowiada Instytucja Zarządzająca (ang. *Managing Authority*), którą na szczeblu roboczym reprezentuje Wspólny Sekretariat Techniczny (ang. *Joint Technical Sekretariat*). Sekretariat Techniczny, odpowiedzialny za kontakty z beneficjentami, organizuje nabory wniosków, a po przyznaniu środków czuwa nad podpisywaniem umów, monitoruje przebieg rzeczowy i finansowy projektów, wypłaca kolejne środki na poczet ich realizacji. Do Sekretariatu beneficjenci kierują wszelkie wnioski o płatność i raporty.

W przypadku Programu Basen Morza Czarnego funkcje Instytucji Zarządzającej i Sekretariatu Technicznego powierzono rumuńskiemu Ministerstwu Rozwoju, Prac Publicznych i Mieszkalnictwa (ang. *Ministry of Development, Public Works and Housing*). Wszystkie informacje o tym programie, a także o naborach wniosków można znaleźć

²⁸ Udział wkładu własnego w budżecie projektu powinien stanowić 10% wartości przyznanego grantu-tj. finansowania UE.

²⁹ Fisza Wspólnego Programu Operacyjnego Basenu Morza czarnego na lata 2007-2013.

na stronie: www.blacksea-cbc.net . Za pośrednictwem strony można także znaleźć partnerów do projektu.

Przydatne kontakty:

Sorina CANEA (Koordynator programu)
Ministry of Development, Public Works and Housing, Directorate for International Territorial Cooperation;
Tel: +40 372 111 309 ; Fax: +40 372 111 456; E-mail: sorina.canea@mdlpl.ro

5.3 Pomoc dla Gruzji w usuwaniu skutków konfliktu rosyjsko-gruzińskiego

22 października 2008 r. w Brukseli miała miejsce Konferencja Darczyńców (ang. *Donors Conference*) na rzecz Gruzji. Konferencja odbyła się na szczeblu ministerialnym. Uczestniczyli w niej przedstawiciele blisko 40 krajów i 15 międzynarodowych instytucji finansowych: Banku Światowego, Międzynarodowego Funduszu Walutowego, Europejskiego Banku Inwestycyjnego i Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju. Celem konferencji było zebranie pomocy na wsparcie odbudowy Gruzji, zniszczonej sierpniowym konfliktem z Rosją. Pomoc zostanie przeznaczona na odbudowę infrastruktury, integrację przesiedleńców, zmuszonych w konflikcie do opuszczenia domów, oraz zapewnienie stabilności i wzrostu gospodarczego w Gruzji. Zgodnie z szacowaniami Banku Światowego Gruzja potrzebuje na te cele ok. 2,38 mld euro (tj. 3,2 mld dolarów), które mają zostać wydatkowane w ciągu trzech lat. Darczyńcy zobowiązali się do przekazania kwoty 4,55 mld dolarów, która znacznie przekroczyła oczekiwania. W ramach tej kwoty 2 mld dolarów zostaną przyznane Gruzji w formie grantów, natomiast pozostała część będzie się składała z nisko oprocentowanych pożyczek. Najhojniejszymi donatorami okazały się Stany Zjednoczone i Unia Europejska, wnosząc kolejno 1 mld dolarów oraz do 500 mln euro (tj. 642 miliony dolarów).³⁰

Celem pomocy dla Gruzji jest przywrócenie gospodarki do stanu sprzed konfliktu, gdyż zamiast prognozowanego w tym roku 5% , Bank Światowy spodziewa się obecnie 3,5% wzrostu gospodarczego. 127 tysięcy osób zostało przesiedlonych na skutek konfliktu.

Mechanizm pomocy udzielonej przez UE

Zgodnie z deklaracją złożoną przez Komisarz ds. Stosunków Zewnętrznych UE Benitę Ferrero-Waldner, Unia Europejska chce w ciągu najbliższych trzech lat przekazać Gruzji wsparcie finansowe w wysokości do 500 mln euro. Deklarowana kwota zawiera pomoc humanitarną, udzieloną bezpośrednio po wybuchu konfliktu, oraz środki wynikające z realizacji Europejskiej Polityki Sąsiedztwa, zwiększone o dodatkowe kwoty. Pomoc finansowa będzie uruchomiona w ramach pakietu istniejących już instrumentów, który obejmuje: komponent krajowy ENPI w Gruzji, Instrument Stabilizacji, ECHO (unijny instrument pomocy humanitarnej), MFA (ang. *Macro Financial Assistance*), a także finansowanie działalności misji obserwacyjnej, składającej się z przedstawicieli UE. Komisja Europejska chce przeznaczyć te środki na realizację następujących zadań:

- Wsparcie osób wysiedlonych na skutek konfliktu;

³⁰ Pomoc finansową zadeklarowały także pojedyncze kraje europejskie, np.: Niemcy i Szwecja proponują kwotę w wysokości 70 mln €, Norwegia 30 mln €, Francja 7 mln €, Polska 5,5 mln €. Te środki stanowią odrębną pomoc w stosunku do wsparcia deklarowanego przez UE.

- Odbudowę gospodarki gruzińskiej;
- Stabilizację makroekonomiczną;
- Wsparcie infrastruktury, szczególnie w sektorze energetycznym.

Zwiększone wsparcie finansowe nie oznacza zmiany priorytetów Europejskiej Polityki Sąsiedztwa w Gruzji; przeciwnie, jest konsekwentną kontynuacją jej realizacji.

Pierwszy pakiet pomocowy UE na rok 2008 przewiduje łączne wsparcie w wysokości 181,9 mln euro. Program Roczny dla Gruzji, w ramach komponentu krajowego ENPI, zostanie zwiększony w 2008 r. o kwotę 64,5 mln euro. Budżet instrumentu ECHO, którego przeciętna wartość roczna w przypadku Gruzji wynosi ok. 6 mln euro, zostaje zwiększony w 2008 r. o ok. 3 mln euro.³¹ Szczegółowo wydatki zostaną poniesione na:

- Wsparcie osób wysiedlonych: 98.7 mln euro;
- Wsparcie dla ONZ w ramach UN Flash Appeal: 21 mln euro³²;
- Granty i bezpośrednie transfery budżetowe w ramach programu Municipal Development Fund³³: 77.7 mln euro;
- Podstawową odbudowę gospodarki: 47.8 mln euro;
- Wsparcie w ramach instrumentu Macro-Financial Assistance: 11.5 mln euro;
- Wsparcie udzielane w ramach programów tematycznych poza ENPI: 36.6 mln euro;
- Unijną misję monitorującą w Gruzji, która rozpoczęła się 1.10.2008 r.: 35,4 mln euro.³⁴

³¹ Realizacja programu Macro Financial Assistance będzie kontynuowana w latach 2009 i 2010. Roczna wysokość wsparcia w tych latach będzie wynosiła 46 mln euro. MFA to pożyczki lub granty, kierowane bezpośrednio do budżetu państwa. Wspiera realizację reform, łagodząc trudną sytuację finansową kraju. Pomoc w ramach MFA jest koordynowana przez Komisję Europejską, Bank Światowy oraz IMF.

³² Więcej informacji na stronach ONZ: <http://ochaonline.un.org/cap2005/webpage.asp?Page=1692>

³³ Municipal Development Fund jest programem Banku Światowego.

³⁴ Źródło: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/645&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

Rozdział 6:

Inne programy dostępne dla Gruzji

Gruzja może uczestniczyć także w sześciu programach tematycznych dostępnych nie tylko dla krajów sąsiadujących, lecz dla wszystkich 78 państw, objętych pomocą zewnętrzną Unii Europejskiej. Programy te funkcjonują w ramach funduszu Financial Instrument for Development Cooperation (w skrócie ang. *DCI*) na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE Nr 1905/2006³⁵. Dokument tworzy ramy kilkuletniej strategii dla pięciu programów tematycznych w ramach DCI. To także nowy instrument finansowy, ustanowiony po raz pierwszy w tej perspektywie finansowej tj. na lata 2007-2013, przy wykorzystaniu wcześniejszych doświadczeń. Programy oferowane w ramach tego instrumentu to:

- Instytucje pozarządowe i władze lokalne na rzecz rozwoju (ang. *Non-State Actors and Local Authorities*);
- Bezpieczna żywność (ang. *Food Security*);
- Środowisko i zasoby naturalne (ang. *Environment and Natural Resources*);
- Migracja, uchodźcy (ang. *Migration and Asylum*) i inwestowanie w ludzi (ang. *Investing in People*). Program uwzględnia także aspekty: zdrowie, edukacja, równość płci, kultura, zatrudnienie i spójność społeczna;
- Młodzież i dzieci (ang. *Youth and Children*).

6.1 Instytucje pozarządowe i władze lokalne na rzecz rozwoju (ang. *Non State Actors and Local Authorities in Development*)

Założenia tego programu tematycznego oraz sposób jego realizacji zostały omówione na przykładzie aktualnego Programu Rocznego na 2008 r. Program będzie realizowany za pomocą projektów grantowych. Ogłoszenia o naborach wniosków ukażą się na przełomie 2008/2009 roku.

Program realizuje trzy główne cele:

- (1) Działania promujące zaangażowane społeczeństwo, współuczestniczące w procesach decyzyjnych w krajach partnerskich;
- (2) Działania mające na celu zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej kwestii rozwoju na świecie i promowanie rozwoju i edukacji w krajach kandydujących do UE;
- (3) Działania prowadzące do efektywnej współpracy, zapewniające efekt synergii i ułatwiające usystematyzowany dialog pomiędzy sieciami współpracy organizacji pozarządowych a władzami lokalnymi w UE i krajach kandydujących.

Organizacje pozarządowe i władze lokalne w Gruzji mogą uczestniczyć w dwóch rodzajach działań objętych celem pierwszym. W ramach pozostałych celów współfinansowane są projekty grantowe składane przez organizacje pozarządowe i władze lokalne z państw członkowskich UE oraz krajów kandydujących. Budżet przewidziany na te projekty nie jest jednak znaczący w skali całego programu.

³⁵ Dz. Ust. UE (L) 378 z dn 27.12.2006, str. 41-71;

Cel 1 przyczynia się w szczególności do zwiększenia dostępności usług publicznych, udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych, podniesienia zdolności instytucjonalnych władz lokalnych i organizacji promujących idee społeczeństwa obywatelskiego. Jest ukierunkowany na redukcję ubóstwa i zrównoważony rozwój regionalny, ułatwienie relacji pomiędzy administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi w różnych dziedzinach, wspieranie i zwiększanie roli samorządów lokalnych w procesie decentralizacji. Cel 1 jest wdrażany za pomocą dwóch działań:

6.1.1 Działania w krajach partnerskich

Działania są realizowane bezpośrednio w każdym kraju partnerskim, który otrzymuje w tym celu specjalnie przydzielony budżet. Ta część programu jest zarządzana przez Delegację Komisji Europejskiej w krajach partnerskich. Ogłoszenia o naborze wniosków ukazują się na stronach Delegacji. Działania obejmują małe projekty dotyczące różnorodnych dziedzin: rozwoju ekonomicznego, zdrowia, edukacji, budowania zdolności instytucjonalnych, rozwoju obszarów wiejskich. Generalnym celem projektu powinno być zawsze wzmocnienie kompetencji społeczeństwa obywatelskiego, demokratyzacji i równości szans społecznych. Priorytetowo zostaną potraktowane projekty, pochodzące z krajów, w których warunki nie sprzyjają zaangażowaniu sektora pozarządowego i władz lokalnych w proces rozwoju, panuje niestabilna sytuacja, dochodzi do konfliktów lub zarządzanie publiczne nie jest satysfakcjonujące. Pierwszeństwo mają także projekty dedykowane potrzebom tych części społeczeństwa, które z jakiś względów pozostają poza zasięgiem usług i dóbr publicznych, lub są wyłączone z procesu decyzyjnego. Budżet na to działanie dla wszystkich krajów wynosi 135 mln euro: ponad 120 mln euro otrzymają organizacje pozarządowe, władze lokalne ok. 14 mln euro. W 2008 r. Gruzja otrzyma w sumie 650 tys. euro. Te środki będą ujęte w dwóch liniach budżetowych: 500 tys. euro zostanie przeznaczone na granty dla instytucji pozarządowych, 150 euro sfinansuje projekty złożone przez władze lokalne. Prawdopodobnie jednak budżet programu dla Gruzji zostanie zwiększony o środki zadeklarowane przez Komisję Europejską podczas Konferencji Darczyńców³⁶.

Zarządzanie działaniem:

Za realizację tego działania odpowiedzialna jest Delegacja Komisji Europejskiej w Gruzji. Jej zadaniem jest uszczegółowienie tematów projektów realizowanych w Gruzji w ramach danego Programu Rocznego. Tematy muszą odpowiadać Krajowemu Programowi Strategicznemu i nie kolidować z innymi programami realizowanymi w Gruzji.

Beneficjenci:

Dofinansowanie w ramach projektu mogą otrzymać wszystkie rodzaje organizacji pozarządowych, działających na zasadzie non-profit, oraz władze lokalne. Organizacje powinny posiadać siedzibę w państwach partnerskich (tj. w Gruzji) lub w państwach członkowskich UE, jeśli są partnerami projektu. Organizacje pozarządowe muszą wykazać, iż są zarejestrowane w Gruzji, zgodnie z prawem krajowym oraz, że w ciągu ostatnich dwóch lat³⁷ prowadziły działalność w dziedzinie zgodnej z tematyką programu. W uzasadnionych przypadkach Delegacja KE może odstąpić od wymogu oficjalnej rejestracji organizacji pozarządowej. Stowarzyszenia władz lokalnych mogą korzystać ze środków przewidzianych w puli dla władz lokalnych. Jeśli projekt składa organizacja lub władze lokalne wywodzące

³⁶ Zgodnie z wykazem przedstawionym w rozdziale 5.3.

³⁷ W przypadku organizacji partnerskich z krajów UE obowiązek ten zostaje rozszerzony do trzech lat.

się z kraju członkowskiego UE, muszą wykazać trwałe i efektywne partnerstwo z odpowiednikami w kraju partnerskim, w którym to działanie jest realizowane.

Jakie projekty można składać:

Generalnie granty udzielane w ramach tego działania powinny zawierać się w przedziale pomiędzy 20.000 a 1 mln euro. Jednakże dokładne pułapy dofinansowania zostają ostatecznie wyznaczone przez Delegację Komisji Europejskiej w ogłoszeniu o naborze wniosków. W ubiegłym roku Delegacja KE w Gruzji ustanowiła minimalny grant w wysokości 100.000 a maksymalny 300.000 euro. Maksymalny udział współfinansowania środków unijnych w projekcie wynosi 90% całkowitej wartości budżetu przedsięwzięcia w przypadku organizacji pozarządowych i władz lokalnych wywodzących się z kraju partnerskiego. Dofinansowanie projektów złożonych przez ich odpowiedniki z krajów członkowskich UE wynosi 75%. Projekt powinien trwać minimalnie 12 miesięcy, a maksymalnie 60 miesięcy. Czas trwania projektu zostaje także sprecyzowany przez Delegację KE w ogłoszeniu o naborze wniosków.

Oczekiwane rezultaty

Projekty mogą dotyczyć różnych dziedzin, jednak ich realizacja powinna się przyczyniać do osiągnięcia następujących celów: zwiększenia zdolności beneficjentów do redukcji ubóstwa i działań zmierzających do opracowania strategii rozwoju, przyczynienia się do zmian polityki i działań rządu w celu większego włączenia beneficjentów w działania w zakresie rozwoju, polepszenia dostępu najuboższych grup społecznych (szczególnie grup zmarginalizowanych społecznie) do usług publicznych oraz zwiększenia ich udziału w procesach decyzyjnych. Projekty powinny również prowadzić do wzmocnienia dialogu politycznego i relacji pomiędzy administracją publiczną a organizacjami pozarządowymi w różnych dziedzinach, w szczególności w polityce rozwoju.

W ubiegłym roku Delegacja KE w Gruzji ogłosiła nabór wniosków w ramach następujących działań:

1. Budowanie zdolności instytucjonalnej władz lokalnych w Gruzji (budżet 300 000 eur)

Zwiększenie umiejętności i potencjału pod względem technicznym i operacyjnym, szczególnie w długookresowej perspektywie rozwoju, planowania budżetowego, monitorowania wydatków i analiz potrzeb społecznych w zakresie usług publicznych. Utworzenie lub wsparcie dla organizacji zrzeszających władze lokalne oraz wzmocnienie interakcji ze społeczeństwem obywatelskim poprzez działalność krajową i we współpracy z sieciami europejskimi.

2. Budowanie zdolności instytucjonalnej organizacji pozarządowych w Gruzji, poza Abchazją i Południową Osetią (budżet 1 040 000 eur)

Projekty odpowiadające potrzebom organizacji w celu zapewnienia ich trwałego funkcjonowania np. tworzenie centrów w regionach, działalność tematyczna (np. w dziedzinie środowiska, społeczna, prawna), mobilizacja społeczeństwa i regionalne sieci współpracy pomiędzy organizacjami pozarządowymi. Wsparcie oddolnych inicjatyw w zakresie redukcji ubóstwa oraz współpracy z władzami lokalnymi (np. wkład w formułowanie polityki w tym zakresie, tworzenie lokalnych centrów konsultacyjnych dla przedsiębiorców, podnoszenie kwalifikacji zawodowych).

3. Budowanie zdolności instytucjonalnej organizacji pozarządowych w Abchazji i Południowej Osetii (budżet 600 000 euro: Abchazja: 500 000 euro, Pd. Osetia: 100 000 euro)

Poza działaniami identycznymi jak w przypadku organizacji pozarządowych w całej Gruzji, regiony zostały także objęte propozycją działań związanych z budową zaufania i kontaktów międzyludzkich.

W Załączniku nr 4 znajduje się komplet dokumentów, jakie składa się w odpowiedzi na ogłoszenie o naborze wniosków. Dokumenty obejmują formularz wniosku, formularz dotyczący instytucji oraz formularz budżetu. Nabory wniosków są publikowane na stronach Delegacji Komisji Europejskiej w Gruzji: www.delgeo.ec.europa.eu/en/index.html w zakładce Calls for proposals. Ogłoszenia ukazują się równolegle na stronach Komisji Europejskiej, tych samych co wcześniej omawiane programy. Ubiegłoroczny nabór, w ramach środków na 2007 r. został ogłoszony 14 czerwca 2008 r. Delegacja KE w Gruzji wyznaczyła 30 dni na złożenie propozycji projektu w odpowiedzi na opublikowane ogłoszenie.

6.1.2 Działania obejmujące kilka krajów

Drugą grupą działań realizujących Cel 1 programu są przedsięwzięcia podejmowane wspólnie przez partnerów z co najmniej dwóch spośród 78 państw kwalifikujących się do udziału. Obejmują takie interwencje, które zapewniają bardziej skuteczną realizację zamierzeń związanych z tematyką programu niż ta, która jest możliwa w ramach dostępnych programów regionalnych. Ta część programu jest zarządzana przez Komisję Europejską, Biuro EuropeAid w Brukseli. Ogłoszenia o naborach projektów pojawia się na stronie internetowej :

<https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?ADSSChck=1225444915146&do=publi.welcome&debpub=01%2F09%2F2008&orderby=upd&orderbyad=Desc&PubliList=25&page=2>

Celem projektów jest poprawa współuczestniczenia społeczności w procesach decyzyjnych na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym poprzez: wzmacnianie międzynarodowych powiązań pomiędzy organizacjami pozarządowymi i władzami lokalnymi w krajach partnerskich i w krajach należących do UE, dostarczanie innowacyjnych usług lub usług skierowanych do trudnych środowisk; wzmacnianie strategicznych partnerstw -szczególnie pomiędzy organizacjami pozarządowymi i władzami lokalnymi w krajach partnerskich; ułatwianie relacji pomiędzy administracją publiczną i organizacjami pozarządowymi w procesie decentralizacji i innych dziedzinach. Wszystkie projekty muszą zawierać element budowania zdolności instytucjonalnych. Szczególnie działanie skierowane jest to krajów słabiej rozwiniętych lub wyłączonych z działania 1.1. Podobnie jak w działaniu pierwszym możliwy jest udział podmiotów z państw członkowskich UE, jednak muszą one wykazać trwałą i efektywną współpracę z odpowiednikami w krajach partnerskich.

W ogłoszeniu o naborze wniosków doprecyzowany zostanie tegoroczny kierunek interwencji. Budżet tego działania dla wszystkich krajów został określony na łączną kwotę ponad 44 mln euro. Organizacje pozarządowe mogą się ubiegać łącznie o środki w wysokości ponad 31 mln euro, a władze lokalne blisko 13 mln euro. Ponadto ogłoszenie o naborze wniosków przewiduje procentowy podział środków pomiędzy obszary geograficzne. W zeszłorocznym ogłoszeniu nie uwzględniono krajów Południowego Kaukazu, natomiast dla państw śródziemnomorskich przewidziano niewielki 5% udział.

Jak składać projekty:

W ramach tego działania opublikowane zostaną dwa ogłoszenia o naborach wniosków, osobno dla organizacji pozarządowych i dla władz lokalnych. Projekty będą wybierane przez Komisję Europejską i EuropeAid w Brukseli, we współpracy z Delegacjami. Spodziewana jest duża liczba wniosków, dlatego stosuje się tutaj system ograniczonych naborów wniosków, polegający na złożeniu w pierwszej turze koncepcji projektów. Autorzy wybranych na tym etapie koncepcji zostaną poproszeni o złożenie pełnych aplikacji i wszystkich dokumentów.

Koncepcje muszą zostać przedstawione na odpowiednim formularzu, w języku angielskim, francuskim, niemieckim, hiszpańskim lub portugalskim. W koncepcji projektu podaje się szacowaną całkowitą kwotę budżetu i wielkość wnioskowanego dofinansowania. Dopiero na drugim etapie selekcji, wnioskodawcy są proszeni o złożenie szczegółowego budżetu. Nie może się on różnić od jego wartości, przewidywanej w koncepcji, o więcej niż 20%. Procedura wyboru projektów jest długotrwała. W ramach Programu 2007 pierwsze ogłoszenie ukazało się 14 grudnia 2007 r., a na złożenie koncepcji przewidziano termin do 11 lutego 2008 r. Dnia 21 kwietnia ogłoszono wyniki konkursu w pierwszej turze, oznaczające zaproszenie do składania pełnych wniosków. Termin złożenia wniosku wyznaczono do 10 czerwca br. O rezultatach ostatecznej selekcji wnioskodawcy zostali poinformowani 30 września br. Podpisanie umów grantowych na realizację projektów przewiduje się do końca 2008 r. Załącznik nr 5 zawiera formularz wniosku obowiązujący w tym programie.

Podobnie jak w pierwszym działaniu, poziom dofinansowania unijnego w przypadku podmiotów z krajów partnerskich będzie wynosił 90% budżetu projektu, dofinansowanie dla odpowiedników z krajów członkowskich UE będzie wynosiło maksymalnie 75% całkowitego budżetu. Minimalna wartość grantu to 500.000 euro, a maksymalna 4 mln euro. Czas trwania projektu powinien mieścić się w przedziale od 24 do 60 miesięcy.

Oczekiwane rezultaty:

Oczekuje się, że projekty przyczynią się do wzrostu liczby wymiany informacji pomiędzy krajami i powiązań w ramach sieci współpracy, budowania zaufania pomiędzy nimi, lepszej koordynacji działań pomiędzy organizacjami pozarządowymi oraz władzami lokalnymi na osi Północ-Południe i Południe-Południe, wzrostu udziału lokalnych społeczeństw obywatelskich i władz lokalnych w globalnym i regionalnym procesie rozwoju i dialogu, oraz wymiany dobrych praktyk i ich wdrażania na poziomie krajowym czy lokalnym.

Przegląd wybranych programów tematycznych:

Programy tematyczne oferują szerokie spektrum działań. Dofinansowanie jest kierowane głównie do organizacji pozarządowych, jednak warunkiem uczestnictwa w programie jest działalność na zasadzie non-profit. Dlatego beneficjentami grantów mogą być także jednostki administracji publicznej, aktywne w dziedzinach objętych tematyką poszczególnych programów. Warte uwagi jest instrument Investing in People. W 2007 r. dofinansowywane były działania kulturalne w społecznościach lokalnych. W latach 2007-2010 podejmowana będzie tematyka związana ze zdrowiem, równością płci oraz wsparciem działań na rzecz dzieci i młodzieży. Nabór wniosków jest prowadzony w trybie ciągłym przez Komisję Europejską, Biuro EuropeAid. Zasady naboru projektów oraz ich realizacji są bardzo zbliżone do omawianego wyżej programu. Więcej informacji można odszukać na stronie:

<http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12547.htm>

W obecnych warunkach, kiedy w Gruzji znacząco wzrosła liczba osób wysiedlonych na skutek konfliktu, niektóre problemy, w tym integracja na rynku pracy i problemy społeczne migrantów, mogą zostać ujęte w projektach składanych do programu Migration and Asylum. Publikacja ogłoszeń o naborach wniosków na realizację tych działań zazwyczaj odbywa się w grudniu każdego roku. Termin na przedstawienie propozycji projektu to 30 dni. Więcej informacji można odnaleźć na stronach:

http://ec.europa.eu/europeaid/where/worldwide/migration-asylum/index_en.htm

lub skontaktować się z instytucją wdrażającą program: CONCORD Secretariat aisbl, adres e-mail: secretariat@concordeurope.org

6.2 Instrument na rzecz Demokracji i Praw Człowieka (ang. *European Instrument for Democracy and Human Rights*)- EIDHR

Instrument na rzecz Demokracji i Praw Człowieka należy do grupy nowych programów ustanowionych w perspektywie finansowej na lata 2007-2013. To niewielki program grantowy, zarządzany przez Delegacje Komisji Europejskiej w krajach partnerskich. Na stronach Delegacji publikowane są ogłoszenia o naborach wniosków. Pula środków dostępnych dla Gruzji oscyluje na poziomie kilkuset tysięcy euro, a w 2007 r. wynosiła 900 tys. euro. Dofinansowanie mikroprojektu, wynoszące maksymalnie 80% całkowitego budżetu, mogą uzyskać jedynie organizacje pozarządowe. Samorządy mogą monitorować projekty realizowane w ramach tego programu i korzystając z innych, dostępnych dla nich źródeł, podejmować działania uzupełniające lub korzystać z rezultatów tych projektów.

6.3 Zasady uczestnictwa w programach wspólnotowych

Jednym z celów Europejskiej Polityki Sąsiedztwa jest stopniowe umożliwianie beneficjentom z krajów partnerskich udziału w programach wspólnotowych. Obecnie tę ideę najpełniej realizuje program naukowo-badawczy, zwany **7 Programem Ramowym**. To z pewnością największy program, wdrażany na szczeblu wspólnotowym, o budżecie przekraczającym w tej perspektywie finansowej kwotę 50 mld. euro. Celem 7 Programu Ramowego jest utworzenie Europejskiej Przestrzeni Badawczej i uczynienie z Europy najnowocześniejszej gospodarki świata opartej na wiedzy. Dofinansowane są najróżniejsze typy projektów: badania naukowe, identyfikacja innowacyjnych technologii, wymiana naukowców. 7 Program Ramowy wyróżnia 4 pakiety działań: Współpraca (w tym np. platformy technologiczne, narodowe programy badawcze, itp.); Pomysły (np. dofinansowanie projektów naukowych); Ludzie (np. zwiększenie potencjału naukowego wśród społeczeństw europejskich) oraz Możliwości (w ramach tego pakietu dofinansowanie przewidziano dla infrastruktury badawczej, badań na rzecz MŚP, regionów wiedzy-w tym wsparcia dla klastrów opartych na badaniach naukowych i wysokich technologiach, wspieraniu potencjału badawczego regionów słabszych gospodarczo, rozwój polityk badawczych w regionach czy współpracy międzynarodowej). Do udziału w programie zaproszeni są także beneficjenci z państw sąsiadujących, jeśli projekt ma charakter europejski. Wśród potencjalnych beneficjentów znajdować się mogą nie tylko instytuty naukowo-badawcze, ale również przedsiębiorstwa, szczególnie z sektora MŚP, stowarzyszenia przedsiębiorstw, a także samorządy lokalne i regionalne. Podmioty gruzińskie wzięły już udział w czterech projektach: dwóch finansowanych ze środków poprzedniej edycji programu, i dwóch w ramach obecnej. Więcej informacji o programie można odnaleźć na stronach:

http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html

Można także zwrócić się do Narodowego Punktu Kontaktowego, którym w Gruzji kieruje:

Dr Theodore Dolidze (Georgian National Science Foundation)
68, D. Uznadze str.
0102, Tbilisi

Tel: +995-32-910-262
Fax: +995-32-9956-205
Email: tedodol@yahoo.com
<http://www.gnsf.ge>

Ze względu na ograniczone możliwości współpracy pomiędzy regionami UE a regionami w państwach partnerskich w ramach instrumentu ENPI, być może warto rozważyć uczestnictwo partnerów gruzińskich w **programach wspólnotowych typu Interreg**. Interreg, jest w zasadzie dostępny dla samorządów unijnych, jednak istnieje możliwość, że do projektu włączony zostanie partner spoza UE. Koszty związane z uczestnictwem tego typu partnerów mogą wynosić do 10% wartości całkowitego budżetu projektu a udział partnera powinien być uzasadniony. Program Interreg pozwala na realizację „miękkich” projektów wymiany doświadczeń w wielu różnych aspektach rozwoju regionalnego.

Spis źródeł/ List of Sources:

Documents:

1. Partnership and Co-operation Agreement , EU-Beneficiary Country and the European Neighbourhood Policy (ENP)
2. EU/ Georgia Action Plan
3. Regulation (EC) No 1638/2006 of the European Parliament and of the Council of 24 October 2006 laying down general provisions establishing a European Neighbourhood and Partnership Instrument;
4. Regulation (EC) No 2110/2005 of the European Parliament and of the Council of 14 December 2005 on access to Community external assistance;
5. Regulation (EC) N° 1905/2006 of the European Parliament and of the Council laying down general provisions establishing a Financing instrument for development cooperation;
6. Regulation (EC) N° 1889/2006 of the EP and of the Council of the European Parliament and of the Council laying down general provisions establishing a Financing instrument for the promotion of democracy and human rights worldwide
7. European Neighbourhood and Partnership Instrument Georgia Country Strategy Paper 2007-2013;
8. European Neighbourhood and Partnership Instrument Georgia National Indicative Plan 2007-2010;
9. Memorandum of the ENPI Management Committee, Annex 1, Annual Action Programme covering the programming document National Indicative Programme 2007-2010 for the ENPI for Georgia for 2007;
10. European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI Eastern Regional Programme, Strategy paper 2007-2013;
11. European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI Eastern Regional Indicative Programme 2007-2010;
12. Memorandum to the ENPI Committee Annual Action Programme covering the Regional Strategy Paper 2007-2013 and Regional Indicative Program 2007-2013 for the ENPI East for 2007;
13. European Neighbourhood and Partnership Instrument, ENPI Interregional Programme, Strategy Paper 2007-2013 & Indicative Programme 2007-2010;
14. TAIEX in the Neighbouring Countries & Russia, European Commission;
15. Boosting Twinning Co-operation in the Neighbouring Countries, European Commission;

16. 2007 Activity Report Twinning and TAIEX within the ENPI, European Commission, EuropeAid Co-operation Office;
17. Institutional Twinning Thesaurus, European Commission, EuropeAid Co-operation Office;
18. Twinning in the Neighbouring Countries Key Facts and Figures, Part II, 8.10.2008;
19. Twinning news 12, European Neighbourhood Twinning Projects pipeline for October-November-December 2008;
20. Common Twinning Manual;
21. Practical Guide to contract procedures for EC external actions;
22. EU assistance fact sheet: Georgia;
23. Black Sea Joint Operational Programme;
24. Black Sea Joint Operational Programme Fiche;
25. Europe's World, Autumn 2008/ no 10/ Knaus Gerald "Georgia's future";
26. Action Fiche for ENPI Region/Urban Development; AIDCO/ (2008) D/7217;
27. German Foundation for World Population "Tips and Tricks", European edition, How to Access European Community Development Co-operation Funds, 7th Edition";
28. Working Papers of the Information Office of the Wielkopolska Region, DW-IV-2-0725/13/07, Gębski Szymon;
29. Annual Report 2008 on the European Community's development and external assistance policies and their implementation in 2007;
30. 2008 Annual Action Programme for Non-State Actors and Local Authorities in Development
31. Non-State Actors and Local Authorities in Development, Actions in partner countries, Georgia, Guidelines for grant applicants, Open call for proposals 2007;
32. Non-State Actors and Local Authorities in Development, Actions in partner countries (Multi Country), Restricted Call for proposals 2007, Guidelines for grant applicants;
33. European Instrument for Democracy and Human Rights (EIDHR), Guidelines for grant applicants;
34. Report on Erasmus Mundus Programme (2009 – 2013), Marielle de Sarnez (ALDE,FR)
35. Wielkopolski Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego;

Websites:

1. www.delgeo.ec.europa.eu/en/index.html
2. http://ec.europa.eu/world/enp/documents_en.htm
3. http://ec.europa.eu/world/enp/funding_en.htm
4. www.msz.gov.pl
5. www.tempus.org.pl
6. www.taix.ec.europa.eu
7. <http://www.sigmaweb.org/>
8. http://ec.europa.eu/europeaid/where/neighbourhood/overview/twinning_en.htm
9. <https://webgate.ec.europa.eu/europeaid/online-services/index.cfm?do=publi.welcome>
10. www.blacksea-cbc.net
11. http://cordis.europa.eu/fp7/home_en.html
12. „Partnerstwo w projektach transgranicznych”, M. Rulińska, prezentacja multimedialna, dostępna na:
<http://www.interreg3a.dolnyslask.pl/pliki/szkolenia/PartnerstwoTransgraniczne1.pdf>

APPENDIX 1: ENPI CBC PROGRAMMES JMA contact details

Programme	JMA	Address	Contact Person	Email
Kolarctic	Regional Council of Lapland	Hallituskatu 20B, 96100 Rovaniemi , Finland	Päivi Ekdahl	paivi.ekdahl@lapinliitto.fi www.kolarcticenpi.info
Karelia/Russia	Council of Oulu Region	Kauppurienkatu 8 A, 90100 Oulu, Finland	Marko Ruokangas	marko.ruokangas@euregiokarelia.fi www.kareliaenpi.eu
South-East Finland/Russia	Regional Council of South Karelia	Raatimiehenkatu 18, 53100 Lappeenranta, Finland	Paivi Ilves	paivi.ilves@ekarjala.fi www.southeastfinrusnpi.fi
Estonia/Latvia/Russia	Ministry of Regional Development and Local Governments	Lacplesa street 27, 1011 Riga, Latvia	Arina Andreicika	arina.andreicika@raplm.gov.lv No website
Latvia/Lithuania Belarus	Ministry of Interior of the Republic of Lithuania Regional Policy Department	Sventaragio , 01510 Vilnius, Lithuania	Ignotas Salavejus	Ignotas.Salavejus@vrm.lt No website
Lithuania/Poland/Russia (Kaliningrad)	Ministry of Regional Development Territorial Cooperation Department	ul. Wspólna 2/4, 00-926 Warsaw, Poland	Andrzej Gawron	Andrzej.Gawron@mrr.gov.pl www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sasiedztwa/pl-lt-ru/
Poland/Belarus Ukraine	Ministry of Regional Development	ul. Wspólna 2/4, 00926, Warsaw, Poland	Justyna Jakubowska	Justyna.Jakubowska@mrr.gov.pl www.interreg.gov.pl/20072013/instrument+sasiedztwa/pl-bl-uk/
Hungary/Slovakia Ukraine/Romania	National Development Agency		Florian Szaloki	florian.szaloki@meh.hu www.vati.hu

Romania/Moldova Ukraine	Ministry of Development, Public Works and Housing	Bucharest, Roumania	Daniela Popescu	Daniela.Popescu@dr.mie.ro http://www.mdlpl.ro/_document e/state_nembre/program_ro_ uc_mo.htm
Spain/Morocco North				No website
CBC Atlantic Programme				No website
Italy/Tunisia	Ministry of Foreign Affairs	Piazzale della Farnesina, 1 - Rome, Italy	Raffaele Langella	raffaele.langella@esteri.it No website
Baltic Sea Region	Investitionsbank Schleswig- Holstein Managing Authority Baltic Sea Region Programme 2007- 2013	Fleethoern 29-31, 24103 Kiel, Germany	Susann Henning	susann.henning@ib-sh.de eu.baltic.net.
Black Sea Programme	Ministry of Development, Public Works and Housing		Iulia Hertzog	Iulia.Hertzog@mdlpl.ro www.mdlpl.ro/index.php? p=1&lang=en
Mediterranean Sea	Region Autonome de la Sardaigne	Ufficio di Gabinetto della Presidenza , Viale Trento 69, 09123 Cagliari	Anna Catte	acatte@regione.sardegna.it www.regione.sardegna.it/specia li/enpicbc/fr/

APPENDIX 2: TAIEX APPLICATION FORMS

Application form for TAIEX Expert Mission

Project title: Expert Mission on

N.B.: only type-written and fully completed applications will be accepted

Beneficiary country:

Beneficiary Ministry/Service:

Date of submission:

Objective of the Expert Mission:

.....

1. Person submitting the Application

Title(Mr.,Ms.):	
First name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number)	
Post code:	
City:	
Office Tel.:	
Office Fax:	
E-mail:	

2. Authorisation from your administration

Title:	
First name:	
Surname:	
Function:	
Office Tel.:	
Office Fax:	
E-mail:	
Date of consultation:	
Supporting comments:	
Signature (if applicable):	

2. Expert Mission Content

a) What will the Member State Expert(s) focus on during the visit?

Legislation Implementation Institutional development

Target audience:

(specify if Ministries, institutions, regulatory authorities, professional associations or other)

Main topic/content

Agenda: Please indicate specific items you would like to discuss with the Member State expert(s), such as legislation, infrastructure, strategies, training, any other elements of relevance, and/or attach possible draft programme, if available

Current situation & additional comments

Please describe briefly the current situation in the sector of legislation concerned and provide all information that can contribute to the evaluation of your application (e.g. give details of the stage of preparation of the legislation; outline the timetable for the adoption of the legislation).

3. Logistical aspects

a) Is there a Member State Administration/Organisation from which you wish to receive the expertise?

Preferred Country (choice cannot always be guaranteed)	
Hosting Member State Authority/Institution (if known)	

Do you know the Member State expert from whom you wish to receive expertise?

Title:	
First Name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number)	
Post code:	
City:	
Office Tel:	
Office Fax:	
E-mail:	

Have you had previous contact with your selected host Institution/Organisation/Expert? Yes No

b) When would you like to receive the Expert?

Date/Year:	
Calendar week:	
Duration (maximum 5 working days):	

c) Language knowledge (please state the language(s) and indicate your level of competence)

1 st language: English	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor
2 nd language: French	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor
3 rd language:	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor

4. List of Participants

Data received from you is to be used for the organisation of TAIEX events only, and for no other purpose unless stated. You are entitled to have your data deleted or removed from our database at any time.

1. Details of the applicant acting as main co-ordinator requesting the Expertise

Title (Mr., Ms.) :

First Name:

Surname:

Ministry or Institution:

Department:

Function:

Office address (street/number/office number):

Post code:

City:

Office Tel:

Office Fax:

Email:

Will you also participate to the expert mission? Yes No

2. Details of the person(s) participating to the Expertise	
(max 5 persons)	
Title (Mr., Ms.) :	
First Name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number):	
Post code:	
City:	
Office Tel:	
Office Fax:	
E-Mail:	

Application form for TAIEX Study Visit

N.B.: only type-written and fully completed applications will be accepted

Beneficiary country:
Beneficiary Ministry/Service:
Date of submission:
Objective of the Study Visit:

....

1. Person submitting the Application	
Title(Mr.,Ms.):	
First name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number)	
Post code:	
City:	
Office Tel.:	
Office Fax:	
E-mail:	

2. Authorisation from your administration	
Title:	
First name:	
Surname:	
Function:	
Office Tel.:	
Office Fax:	
E-mail:	
Date of consultation:	
Supporting comments:	
Signature (if applicable):	
2. Study Visit Content	

a) What will be the task of the host institution concerned?

Legislation Implementation Institutional development

Target audience:

(specify if Ministries, institutions, regulatory authorities, professional associations or other)

Main topic/content

Agenda: Please indicate specific items issues you would like to discuss with experts of the Member State administration, such as legislation, infrastructure, strategies, training and any other elements of relevance, and/or attach draft programme, if available

.....

Current situation & additional comments

Please describe briefly the current situation in the sector of legislation concerned and provide all information that can contribute to the evaluation of your application (e.g. give details of the stage of preparation of the legislation, outline the timetable for the adoption of the legislation).

....

3. Logistical aspects

a) Is there a Member State administration/organisation that you wish to visit?

Preferred Country (choice cannot always be guaranteed)	
Hosting Member State Authority/Institution (if known)	

Do you know the person from whom you wish to receive expertise?

Title:	
First Name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number)	
Post code:	
City:	
Office Tel:	
Office Fax:	
E-mail:	

Have you had previous contact with your selected host Institution/Organisation/Expert? Yes No

b) What is the preferred date for the Study Visit?

Dates/Year:	
Calendar week:	
Duration (maximum 5 working days):	

c) Language knowledge (please state the language(s) and indicate your level of competence)

1 st language: English	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor
2 nd language: French	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor
3 rd language:	☐ Very Good	☐ Good	☐ Fair	☐ Poor

d) Transport and accommodation preferences

We would like to travel by:	☐ Plane	☐ Train	☐ Other	Please select one option
We would like TAIEX to book a hotel: :	☐ Yes	☐ No		

4. List of Participants

(3 participants maximum)

Data received from you is to be used for the organisation of TAIEX events only, and for no other purpose unless stated. You are entitled to have your data deleted or removed from our database at any time.

1. Details of the applicant acting as main co-ordinator requesting the Study visit

Title (Mr., Ms.) :

First Name:

Surname:

Ministry or Institution:

Department:

Function:

Office address (street/number/office number):

Post code:

City:

Office Tel:

Office Fax:

Email:

Will you also participate to the Study Visit? Yes No

2. Details of the person(s) participating in the Study visit

max. 3 persons	
Title (Mr., Ms.) :	
First Name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number):	
Post code:	
City:	
Office Tel:	
Office Fax:	
E-Mail:	

Application form for TAIEX Workshop

Please note:

TAIEX can undertake the majority of the arrangements and costs for its workshops. However please note that in making this request for a workshop the following support must be provided by your country:

1. Liaison with participants regarding the event and submission of a complete list of participants, if necessary transliterated in the Latin alphabet, (with their job title, full contact details & name of administration), no later than 21 calendar days before the event.
2. When appropriate, assistance to TAIEX representatives, chairperson and experts/speakers during the event.
3. Submission of relevant documentation on the situation regarding current legislation/policies in the sector concerned.
4. Submission of a short evaluation report of the event.

Beneficiary country:	
Beneficiary Ministry/Service	
Date of submission:	

1. Person submitting the application:

Title:

First Name:

Surname:

Ministry or Institution:

Department:

Function:

Office address (street/number/office number):

Post code:

City:

Office Tel:

Office Fax:

E-mail:

2. Workshop content:

Proposed title of the workshop

Proposed date (indicative)

Expected number of participants:

Target audience:

(specify if Ministries, institutions, regulatory authorities, professional associations or other)

Main topic/content

Agenda: Indicate specific items which should be included on the agenda and/or attach draft programme, if available

.....

3. Current situation & additional comments

Please describe briefly the current situation concerning the sector of legislation concerned and provide all

information that can contribute to the evaluation of your application.

.....

LOGISTICAL ASPECTS – WORKSHOP DETAILS

Contact person for administrative questions and practical matters related to this event

Title:	
First Name:	
Surname:	
Ministry or Institution:	
Department:	
Function:	
Office address (street/number/office number):	
Post code:	
City:	
Office Tel:	
Office Fax:	
E-mail:	
Is accommodation required?	☐ Yes ☐ No
(applies only to journey of 100km and above)	
Is interpretation required?	☐ Yes ☐ No
If yes, between which languages?	Between _____ and _____
Does your administration have suitable	☐ Yes ☐ No
conference facilities available?	
If yes, are these facilities free of charge?	☐ Yes ☐ No
Conference venue address:	
(street, number, office number)	
Post code:	
City:	
Office Tel.:	
Office Fax:	
E-mail:	

APPENDIX 3: FINAL STAGE OF TWINNING PROCEDURE-CALL OF PROPOSALS FOR EXPERTS FROM MEMBER STATES

Publication of the Twinning Call for Proposals on Internet

TWINNING CALL FOR PROPOSALS

Issued by the European Commission

1. Publication reference

EuropeAid/127591/L/ACT/GE

2. Programme and Financing source

Title of the Twinning project: *Capacity Enhancement for Implementing the Bologna Action Lines in Georgia (CEIBAL) (Twinning ref: GE08/ENP-PCA/OT/01)*

Title of Programme/Financing source: ENPI 2007

3. Nature of Activities, geographical area and project duration

(a) Nature of Activities

The overall objective is to contribute to the overall objective set out in the European Neighbourhood and Partnership Instrument (ENPI) Georgia National Indicative Program 2007-2010 to improve Georgia's Higher Education system by supporting the relevant institutions to fully implement the Bologna process action lines and to prepare for integration in the European Higher Education Area (EHEA). The purpose of the project is increase the institutional capacity of the Ministry of Education and Science of Georgia (MoES) and other key institutions for the implementation of the Bologna process action lines. The project comprises two areas of intervention:

The first one aims at enhancing the institutional capacities and set up, in particular the institutional architecture (result 1), the legal and normative framework (result 2) and individual professional know-how to implement Bologna reforms (a specific training component under result 6).

The second area of intervention provides concrete assistance to implement core elements of the Bologna process, by assisting with the self-certification of the NQF of HE (result 3), the establishment of viable procedures and mechanisms for program evaluation and accreditation (result 4) and the improvement of recognition procedures related to degrees and study periods obtained abroad (result 5).

(b) Geographical area: Georgia

Beneficiary Institution: The Ministry of Education and Science

(c) Maximum project duration: 24 months

4. Overall amount available for this Call for Proposals

1,100,000.00

ELIGIBILITY CRITERIA

5. Eligibility: Who may apply

Only Public Administration and Mandated bodies as per Twinning Manual of European Union MS may apply through European Union MSs' National Contact Points. See section "Eligibility of

potential Twinning partners” of the Twinning Manual.

PROVISIONAL TIMETABLE

6. Provisional notification date of results of the award process

First half of December 2008

AWARD CRITERIA

7. Award criteria

Selection criteria are mentioned in the Evaluation Grid included in the Reference Manual on Twinning Projects: See Annexes C6&C8 on administrative compliance and eligibility grid and evaluation grid twinning selections.

APPLICATION FORMALITIES

8. Twinning proposal and details to be provided

Twining proposals must be submitted to the EU Member States **National Contact Points for Twinning** following the instructions of the **Twining Manual** (update 2007) which must be strictly observed (including the use of the template).

National Contact Points will then select one Twinning proposal and submit it to the Contracting Authority within the deadline for applications.

For each application, **one copy** is sent by the email of the National Contact Point.

9. Deadline for applications

Deadlines for submission of Twining proposals by the National Contact Points to the Contracting Authority Delegation of the European Commission to Georgia: **18th November 2008 at 13:00 (local Georgian Time)**

The deadline for submission of Twining proposals by the EU member State Public Administration to the corresponding National Contact Point is decided by the latter.

Any application received by the Contracting Authority after this deadline will not be considered.

10. Detailed information

Detailed information on this Call for Proposals is contained in the Twining Manual and the specific project fiches, which are available at the European Union Member States **National Contact Points for Twinning**.

The date preliminary envisaged for the evaluation committee meeting is **10 December 2008, location: Tbilisi, Georgia**

**APPENDIX 4: GRANT APPLICATION FORM IN OTHER
COMMUNITY INSTRUMENTS (NSA&LA –GEORGIA)**

Contracting Authority: European Commission

**Non-State Actors and Local Authorities in Development
Actions in Partner Counties
Georgia**

Grant Application Form

Budget line(s): 21.03.01. and 21.03.02.

Reference: EuropeAid/126966/L/ACT/GE

Deadline for submission of concept notes and applications:
15 July 2008, 16:00 local Georgian time

Name of applicant:

Title of the action:

Location(s) of the action: *<specify region(s), area(s) or town(s) that will benefit from the Action>*

Total eligible cost of the action (A)	Amount requested from the Contracting Authority (B)	% of total eligible cost of action (B/Ax100)
--	--	---

EUR

EUR

%

Total duration of the action:

<months>

Contact details for the purpose of this action:	
Postal address:	
Telephone number: Country code + city code + number	
Fax number: Country code + city code + number	
Contact person for this action :	
Contact person's email address :	

Any change in the addresses, phone numbers, fax numbers and in particular e-mail, must be notified in writing to the Contracting Authority. The Contracting Authority will not be held responsible in case it cannot contact an applicant.

NOTICE

All personal data (such as names, addresses, CVs, etc.) mentioned in your application form will be processed in accordance with Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data. Your replies to the questions in this form are necessary in order to assess your grant application and they will be processed solely for that purpose by the department responsible for the Community grant programme concerned. On request, you may be sent personal data and correct or complete them. For any question relating to these data, please contact the Commission department to which the form must be returned. Beneficiaries may lodge a complaint against the processing of their personal data with the European Data Protection Supervisor at any time (Official Journal L 8, 12.1.2001).

Part A. CONCEPT NOTE

I. GUIDANCE FOR THE DRAFTING OF THE CONCEPT NOTE

There is no specific template for the Concept Note but the applicant has to ensure that the text of his concept note:

- does not exceed 4 full pages (A4 size) of Arial 10 characters with 2 cm margins;
- responds, in the same sequence, to the headings listed below and in the Application Form. It is expected that the size of each section will reflect the relative importance of each heading (ref max scores in the evaluation grid and in the Guidelines). The applicant may provide any additional information that he may deem useful for the evaluation, but which might not have been specifically requested (e.g. added value and/or synergy with other similar interventions - past, present, or planned - past activities, multiplier or spill-over effects, why the applicant is the best placed for the implementation of the action etc). The evaluation will be carried out in accordance with the evaluation grid and it will be based solely on the information provided by the applicant in the concept note.
- Is drafted as clearly as possible to facilitate its assessment.

1. Relevance of the Action

Provide a general presentation and analysis of the problems and their interrelation at all levels.

Identify clearly specific problems to be addressed by the action.

Include a brief description of the target groups and final beneficiaries.

Demonstrate the relevance of the proposal to the needs and constraints in general of the target country(ies) or region(s) and to the target groups/final beneficiary groups in particular.

Demonstrate the relevance of the proposal to the priorities and requirements presented in the Guidelines.

2. Description of the action and its effectiveness

Provide a description of the proposed action including, where relevant, background information that led to the presentation of this proposal. This should include:

a description of the overall objective of the action, outputs and expected results;

a description of the proposed activities and their effectiveness;

involvement of implementing partners, their role and relationship to the applicant, if applicable, and the applicant's relationship with them;

other possible stakeholders (national, local government, private sector, etc.), their anticipated role and/or potential attitudes towards the project.

3. Sustainability of the action

Provide an initial risk analysis and eventual contingency plans. This should include at minimum a list of risks associated for each action proposed accompanied by a relevant mitigation measures. A good risk analysis would include a range of risk types including physical, environmental, political, economic and social risks.

Give the main preconditions and assumptions during and after the implementation phase.

Explain how sustainability will be secured after completion of the action. This can include aspects of necessary follow-up activities, built-in strategies, ownership etc., if any.

PART B. FULL APPLICATION FORM

I. THE action

To be submitted by all applicants
DESCRIPTION

Title

Location(s)

Country(ies), region(s), town(s)

Cost of the action and amount requested from the Contracting Authority

Total eligible cost of the action (A)	Amount requested from the Contracting Authority (B)	% of total eligible cost of action (B/ Ax100)
EUR	EUR	%

Please note that the cost of the action and the contribution requested from the Contracting Authority have to be expressed in EURO.

Summary (max 1 page)

Total duration of the action	<... months>
Objectives of the action	<Overall objective(s)> <Specific objective>
Partner(s)	
Target group(s)	
Final beneficiaries	
Estimated results	
Main activities	

Where applicable, clearly indicate the sector, theme, or geographical area specified in the call for proposals to which the proposed action would apply:

Objectives (max 1 page)

Describe the overall objective(s) to which the action aims to contribute towards and the specific objective that the action aims to achieve.

Relevance of the action (max 3 pages)

Please provide the following information:

- Provide a general and detailed presentation and analysis of the problems and their interrelation at all levels.
- Provide a detailed description of the target groups and final beneficiaries and estimated number.
- Identify clearly the specific problems to be addressed by the action and the perceived needs and constraints of the target groups.
- Demonstrate the relevance of the action to the needs and constraints in general of the target country(ies) or region(s) and to the target groups/final beneficiary groups in particular and how the action will provide the desired solutions, in particular for the targeted beneficiaries and population.
- Demonstrate the relevance of the action to the priorities and requirements presented in the Call Guidelines.

Description of the action and its effectiveness (max 14 pages)

Provide a description of the proposed action including, where relevant, background information that led to the formulation of the action. This should include:

- Overall Objective and the Purpose of the Action (max 1 page). Provide and describe the overall objective(s) to which the action aims to contribute towards as well as the purpose that the action aims to achieve.
- Outputs and expected results (max 4 pages). Indicate how the action will improve the situation of target groups/beneficiaries as well as the technical and management capacities of target groups and/or any local partners where applicable. Be specific and quantify outputs as much as possible. Indicate notably foreseen

publications. Describe the possibilities for replication and extension of the action outcomes (multiplier effects)

The proposed activities and their effectiveness (max 9 pages). Identify and describe in detail each activity to be undertaken to produce the results, justifying the choice of the activities and specifying where applicable the role of each partner (or associates or subcontractors) in the activities. In this respect, the detailed description of activities must not repeat the action plan.

Indicate clearly the sequence of, and links between all different activities in an appropriate Project Management form, identifying the critical path for implementing the action (start-to-finish, finish-to-finish, start -to-start, etc.)

Methodology (max 4 pages)

Describe in detail:

the methods of implementation and reasons for the proposed methodology;

where the action is the prolongation of a previous action or project, how the action is intended to build on the results of this previous action;

where the action is part of a larger programme, explain how it fits or is coordinated with this programme or any other eventual planned project. Please specify the potential synergies with other initiatives, in particular from the EC;

the procedures for follow up and internal/external evaluation;

the role and participation in the action of the various actors and stakeholders (local partner, target groups, local authorities, etc.), and the reasons for which these roles have been assigned to them;

the organisational structure and team proposed for implementation of the action (by function: there is no need to include the names of individuals);

the main means proposed for the implementation of the action (equipment, tools...) and for carrying out the proposed activities;

the involvement of implementing partners, their role and relationship to the applicant, if applicable, and the applicant's relationship with them;

the attitudes of all stakeholders towards the action in general and the activities in particular;

any anticipated synergies with , or possible constraints due to other current or planned projects or activities in the vicinity of the location of the action.

Duration and indicative action plan for implementing the action

The duration of the action will be <X> months.

The indicative action plan may not prejudge a specific start up implementation date. To this end, it may not make reference to specific dates or months, and therefore simply show "month 1", "month 2", etc.

Applicants are recommended to base the estimated duration for each activity and total period on the **most probable duration** and not on the shortest possible duration by taking into consideration all relevant factors that may affect the implementation timetable.

The activities stated in the action plan should correspond to the activities described in detail in this section. The implementing body shall be either the applicant or any of the partners, associates or subcontractors. Any months or interim periods without activities must be included in the action plan and count toward the calculation of the total estimated duration of the action.

The action plan for the first 12 months of implementation should be sufficiently detailed to give an overview of the preparation and implementation of each activity. The action plan for each of the subsequent years may be more general and should only list the main activities foreseen for those years. To this end, it shall be divided into six-month interim periods (NB: A more detailed action plan for each subsequent year will have to be submitted before receipt of new pre-financing payments, pursuant to Article 2.1 of the General Conditions of the grant contract).

The action plan shall be coherent with, and based on the identification of all links and relation between the different activities described in section 1.7.

The action plan will be drawn up using the following format:

Year 1													
Activity	Semester 1						Semester 2						Implementing body
	Month 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Example	example												Example
Preparation Activity 1 (title)													Local partner 1
Execution Activity 1 (title)													Local partner 1
Preparation Activity 2 (title)													Local partner 2
Etc.													

For the following years:										
Activity	Semester 3	4	5	6	7	8	9	10	Implementing body	
Example	example									example
Execution Activity 1 (title)										Local partner 1
Execution Activity 2 (title)										Local partner 2
Preparation Activity 3 (title)										Local partner 1
Etc.										

Sustainability (max 3 pages)

Provide a detailed risk analysis and eventual contingency plans. This should include at minimum a list of risks associated for each action proposed accompanied by relevant mitigation measures. A good risk analysis would include a range of risk types including physical, environmental, political, economic and social risks.

Describe the main preconditions and assumptions during and after the implementation phase.

Explain how sustainability will be secured after completion of the action. This may include aspects of necessary follow-up activities, built-in strategies, ownership etc., if any.

In so doing, please make a distinction between the following 3 dimensions of sustainability:

Financial sustainability (financing will follow up activities, sources of revenue for covering all future operating and maintenance costs, etc.);

Institutional level (which structures would allow, and how, the results of the action to continue be in place after the end of the action? Address issues about the local "ownership" of action outcomes);

Policy level where applicable (What structural impact will the action have - e.g. will it lead to improved legislation, codes of conduct, methods, etc.).

Logical framework

Please fill in Annex C¹ to the Guidelines for applicants.

¹ Explanations can be found at the following address:
http://ec.europa.eu/europeaid/reports//index_en.pdf

1. BUDGET FOR THE ACTION

Fill in Annex B (worksheet 1) to the Guidelines for applicants for the total duration of the action and for its first 12 months. For further information see the Guidelines for grant applicants (Section 2.1.4).

2. EXPECTED SOURCES OF FUNDING

Fill in Annex B (worksheet 2) to the Guidelines for applicants to provide information on the expected sources of funding for the action.

Please note that there are two different sheets to be completed

Please mention here below the contributions in kind to be provided (please specify), if any (maximum 1 page).

3. EXPERIENCE OF SIMILAR ACTIONS

Maximum 1 page per action. Please provide a detailed description of actions managed by your organisation over the past three years

This information will be used to assess whether you have sufficient and stable experience of managing actions in the same sector and of a comparable scale to the one for which you are requesting a grant.

II. THE APPLICANT

EuropeAid ID number	
Name of the organisation:	

Applicants that are registered in PADOR do not need to fill in the rest of this section.

IDENTITY

Legal Entity File number²	
Abbreviation :	
Registration Number (or equivalent)	
Date of Registration	
Official address of Registration	
Country of Registration/ Nationality	

² If the applicant has already signed a contract with the European Commission

E-mail address of the Organisation	
Telephone number: Country code + city code + number	
Fax number: Country code + city code + number	
Website of the Organisation	

PROFILE

Legal status	
Profit-Making	☐ Yes ☐ No
NGO	☐ Yes ☐ No
Value based	☐ Political ☐ Religious ☐ Humanistic ☐ Neutral
Is your organisation linked with another entity?	☐ Yes, parent entity: (please specify its EuropeAid ID:.....) ☐ Yes, controlled entity(ies) ☐ No, independent

2.1. Category

Category³	Public	Private
	☐ Public Administration ☐ Decentralised representatives of Sovereign States ☐ International Organisation ☐ Judicial Institution ☐ Local Authority ☐ Implementation Agency ☐ University/Education ☐ Research Institute ☐ Think Tank ☐ Foundation ☐ Association ☐ Media ☐ Network/Federation ☐ Professional and/or Industrial Organisation ☐ Trade Union ☐ Cultural Organisation ☐ Commercial Organisation	Implementation Agency University/Education Research Institute Think Tank Foundation Association Media Network/Federation Professional and/or Industrial Organisation Trade Union Cultural Organisation Commercial Organisation Other Non State Actor

³ Please specify 1) the Sector to which your organisation belongs, as defined in its statutes (or equivalent document): Public (established and/or funded by a public body) OR Private (established and/or funded by a private entity); 2) in the appropriate column, the Category to which your organisation belongs (ONE CHOICE ONLY).

2.2. Sector(s)⁴

- 112 Basic education
- 113 Secondary education
- 114 Post-secondary education
- 121 Health, general
- 12240 Basic Nutrition
- 12250 Infectious Disease Control
- 12261 Health Education
- 12281 Health Personnel Development
- 13020 Reproductive Health Care
- 13040 STD control including HIV/AIDS
- 14 WATER SUPPLY AND SANITATION
- 15130 Legal and judicial development
- 15140 Government administration
- 15150 Strengthening civil society
- 15161 Elections
- 15162 Human Rights
- 15210 Security system management and reform
- 15220 Civilian peace-building, conflict prevention and resolution
- 15230 Post-conflict peace-building (UN)
- 15240 Reintegration and SALW control
- 15250 Land mine clearance
- 15261 Child soldiers (prevention and demobilisation)
- 16064 Social mitigation of HIV/AIDS
- 21 TRANSPORT AND STORAGE
- 220 Communications
- 22030 Radio/Television/Print Media
- 22040 Information and communication technology (ICT)
- 23 ENERGY
- 24 BANKING AND FINANCIAL SERVICES
- 25 BUSINESS AND OTHER SERVICES
- 311 Agriculture
- 312 Forestry
- 313 Fishing
- 321 Industry
- 322 Mineral resources and mining
- 323 Construction
- 331 Trade policy and regulation
- 332 Tourism
- 41 GENERAL ENVIRONMENTAL PROTECTION
- 42010 Women in development
- 52 DEVELOPMENTAL FOOD AID/FOOD SECURITY
- 600 ACTION RELATING TO DEBT
- 7 HUMANITARIAN AID
- 72030 Aid To Refugees (In Recipient Country)
- 730 Reconstruction relief
- 740 Disaster prevention and preparedness
- 92010 Support to national NGOs
- 92020 Support to international NGOs
- 92030 Support to local and regional NGOs
- 99820 Promotion of Development Awareness

⁴ Please tick the box for each sector your organisation has been active in. The sectors starting with a reference come from the DAC list set up by the OECD.

2.3. Target group(s)

☐ All ☐ Child soldiers ☐ Children (less than 18 years old) ☐ Community Based Organisation(s) ☐ Consumers ☐ Disabled ☐ Drug consumers ☐ Educational organisations (school, universities) ☐ Elderly people ☐ Illness affected people (Malaria, Tuberculosis, HIV/AIDS) ☐ Indigenous peoples ☐ Local authorities ☐ Migrants ☐ Non Governmental Organisations ☐ Prisoners ☐ Professional category ☐ Refugees and displaced ☐ Research organisations/Researchers ☐ SME/SMI ☐ Students ☐ Urban slum dwellers ☐ Victims of conflicts/catastrophies ☐ Women ☐ Young people ☐ Other (please specify):

CAPACITY TO MANAGE AND IMPLEMENT ACTIONS

2.1. Experience by Sector (for each sector selected in 2.2.)

Sector	Year(s) of Experience	Experience in the last 3 years	Number of Projects	Estimated Amount (in thousand Euros)
--------	-----------------------	--------------------------------	--------------------	--------------------------------------

2.2. Experience by Geographical area (country or region)

By Geographical area (country or region)	Year(s) of Experience	Number of Projects	Estimated Amount (in thousand Euros)
--	-----------------------	--------------------	--------------------------------------

Cross-reference of experience by Sector and by Geographical area:

Sector(s) (as selected in 2.2)	Geographical area(s) (country or region, as identified previously)
--------------------------------	--

2.3.

Resources

3.3.1 Financial data. Please provide the following information, if applicable, on the basis of the profit and loss account and balance sheet of your organisation

Year	Turnover or equivalent	Net earnings or equivalent	Total balance sheet or budget	Shareholders' equity or equivalent	Medium and long-term debt	Short-term debt (< 1 year)
N						
N-1						
N-2						

3.3.2. Financing Source(s) (please tick the source(s) of the revenues of your organisation and specify the additional information requested)

Year	Source	Percentage (total for a given year must be equal to 100%)	Number of fee-paying members (only for source = Member's fees)
N	☐ EU Commission		N/A
N	☐ Member States Public Bodies		N/A
N	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N	☐ United Nations		N/A
N	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N	☐ Private Sector		N/A
N	☐ Member's fees		
N	☐ Other (please specify):		N/A
N	Total	100%	N/A

Year	Source	Percentage (total for a given year must be equal to 100%)	Number of fee-paying members (only for source = Member's fees)
N - 1	☐ EU Commission		N/A
N - 1	☐ Member States Public Bodies		N/A
N - 1	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N - 1	☐ United Nations		N/A
N - 1	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N - 1	☐ Private Sector		N/A
N - 1	☐ Member's fees		
N - 1	☐ Other (please specify):		N/A
N - 1	Total	100%	N/A
N - 2	☐ EU Commission		N/A
N - 2	☐ Member States Public Bodies		N/A
N - 2	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N - 2	☐ United Nations		N/A
N - 2	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N - 2	☐ Private Sector		N/A
N - 2	☐ Member's fees		

N – 2	☐ Other (please specify):		N/A
N – 2	Total	100%	N/A

Year	Name of approved auditor	Period of validity
N		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy
N – 1		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy
N – 2		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

3.3.3. Number of staff (full-time equivalent) (please tick one option for each type of staff):

Type of staff	Paid	Unpaid
HQ Staff: recruited and based in Headquarters (located in Developed Country)	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A
Expat Staff: recruited in Headquarters (located in Developed Country) and based in Developing Country	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A
Local staff: recruited and based in Developing Country	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A

LIST OF THE MANAGEMENT BOARD/COMMITTEE OF YOUR ORGANISATION

Name	Profession	Function	Country of Nationality	On the board since

**III. PARTNERS OF THE APPLICANT
PARTICIPATING IN THE ACTION**

DESCRIPTION OF THE PARTNERS

This section must be completed **for each partner organisation** within the meaning of section 2.1.2 of the Guidelines for Applicants. Any associates as defined in the same section need not be mentioned. You must make as many copies of this table as necessary to create entries for more partners.

	Partner 1
EuropeAid ID number: ⁵	
Full legal name	

Date of Registration	
Legal status ⁶	
Official address of Registration ⁷	
Country of Registration ⁸ / Nationality ⁹	
Contact person	
Telephone number: country code + city code + number	
Fax number: country code + city code + number	
E-mail address	
Number of employees	
Other relevant resources	
Experience of similar actions, in relation to the role in the implementation of the proposed action	
History of cooperation with the applicant	
Role and involvement in preparing the proposed action	
Role and involvement in implementing the proposed action	

Important: This application form must be accompanied by a **signed and dated** partnership statement from **each partner**, in accordance with the model provided.

PARTNERSHIP STATEMENT

A partnership is a relationship of substance between two or more organisations involving shared responsibilities in undertaking the action funded by the European Commission (Contracting Authority). To ensure that the action runs smoothly, the Contracting Authority requires all partners to acknowledge this by agreeing to the principles of good partnership practice set out below.

1. All partners must have read the application form and understood what their role in the action will be before the application is submitted to the Contracting Authority.
2. All partners must have read the standard grant contract and understood what their respective obligations under the contract will be if the grant is awarded. They authorise the lead applicant to

⁵ This number is available to an organisation which registers its data in PADOR. For more information and to register, please visit <http://ec.europa.eu/europeaid/onlineservices/pador>

⁶ E.g. non profit making, governmental body, international organisation

⁷ If not in one of the countries listed in section 2.1.1 of the Guidelines, please justify its location

⁸ For organisations

⁹ For individuals

sign the contract with the Contracting Authority and represent them in all dealings with the Contracting Authority in the context of the action's implementation.

3. The applicant must consult with his partners regularly and keep them fully informed of the progress of the action.
4. All partners must receive copies of the reports - narrative and financial - made to the Contracting Authority.
5. Proposals for substantial changes to the action (e.g. activities, partners, etc.) should be agreed by the partners before being submitted to the Contracting Authority. Where no such agreement can be reached, the applicant must indicate this when submitting changes for approval to the Contracting Authority.
6. Where the Beneficiary does not have his headquarters in the country where the action is implemented, the partners must agree before the end of the action, on an equitable distribution of equipment, vehicles and supplies for the action purchased with the EU grant among local partners or the final beneficiaries of the action.

I have read and approved the contents of the proposal submitted to the Contracting Authority. I undertake to comply with the principles of good partnership practice.

Name:	
Organisation:	
Position:	
Signature:	
Date and place:	

IV. ASSOCIATES OF THE APPLICANT PARTICIPATING IN THE ACTION

This section must be completed for each associated organisation within the meaning of section 2.1.2 of the Guidelines for Applicants. You must make as many copies of this table as necessary to create entries for more associates.

	Associate 1
Full legal name	
EuropeAid ID number:	
Country of Registration	
Legal status	
Official address	
Contact person	
Telephone number: country code + city code + number	

Fax number: country code + city code + number	
E-mail address	
Number of employees	
Other relevant resources	
Experience of similar actions, in relation to role in the implementation of the proposed action	
History of cooperation with the applicant	
Role and involvement in preparing the proposed action	
Role and involvement in implementing the proposed action	

V.CHECKLIST

REF.: 126966

NON-STATE ACTORS AND LOCAL AUTHORITIES IN DEVELOPMENT, ACTIONS IN PARTNER COUNTRIES – GEORGIA

BUDGET LINE: 21.03.01. AND 21.03.02.

ADMINISTRATIVE DATA	To be filled in by the applicant
Name of the Applicant	
EuropeAid ID number	
Nationality¹⁰/Country¹¹ and date of registration	
Legal Entity File number¹²	
Legal status¹³	
Partner 1,2,3 etc.	Name/EuropeAid ID number: Nationality/Country of registration: Legal status:

¹⁰ For individuals

¹¹ For organisations

¹² If the applicant has already signed a contract with the European Commission

¹³ E.g. non profit making, governmental body, international organisation...

BEFORE SENDING YOUR PROPOSAL, PLEASE CHECK THAT EACH OF THE FOLLOWING COMPONENTS IS COMPLETE AND RESPECTS THE FOLLOWING CRITERIA :	To be filled in by the applicant	
	Yes	No
Title of the Proposal:		
1. The correct grant application form, published for this call for proposals, has been used		
2. The proposal is typed and is in English		
3. One original and 3 copies are included		
4. An electronic version of the proposal (CD-Rom or diskette) is enclosed		
5. Each partner has completed and signed a partnership statement and the statements are included.		
6. The budget is presented in the format requested, is expressed in € and is enclosed		
7. The logical framework has been completed and is enclosed		
8. The duration of the action is equal to or lower than 60 months (the maximum allowed)		
9. The duration of the action is equal to or higher than 12 months (the minimum allowed)		
10. The requested contribution is equal to or higher than 100 000 EURO (the minimum allowed)		
11. The requested contribution is equal to or lower than 300 000 EURO (the maximum allowed)		
12. The requested contribution is equal to or higher than 50 % of the total eligible costs (minimum percentage required)		
13. The requested contribution from local applicants is equal to or lower than 90 % of the total eligible costs (maximum percentage allowed)		
14. The requested contribution from European applicants is equal to or lower than 75 % of the total eligible costs (maximum percentage allowed)		
15. The Declaration by the applicant has been filled in and has been signed		

VI. DECLARATION BY THE APPLICANT

The applicant, represented by the undersigned, being the authorised signatory of the applicant, including every partner, hereby declares that

the applicant has the sources of financing and professional competence and qualifications specified in section 2 of the Guidelines for Applicants;

the applicant undertakes to comply with the obligations foreseen in the partnership statement of the grant application form and with the principles of good partnership practice;

the applicant is directly responsible for the preparation, management and implementation of the action with its partners and is not acting as an intermediary;

the applicant and its partners are not in any of the situations excluding them from participating in contracts which are listed in Section 2.3.3 of the Practical Guide to contract procedures for EC external actions (available from the following Internet address: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/index_en.htm). Furthermore, it is recognised and accepted that if we participate in spite of being in any of these situations, we may be excluded from other procedures in accordance with section 2.3.5 of the Practical Guide;

if selected, the applicant is in a position to deliver immediately, upon request, the supporting documents stipulated under section 2.4 of the Guidelines for Applicants.;

the applicant and each partner (if any) are eligible in accordance with the criteria set out under sections 2.1.1 and 2.1.2 of the Guidelines for Applicants;

if recommended to be awarded a grant, the applicant accepts the contractual conditions as laid down in the Standard Contract annexed to the Guidelines for Applicants (annex F);

the applicant and its partners are aware that, for the purposes of safeguarding the financial interests of the Communities, their personal data may be transferred to internal audit services, to the European Court of Auditors, to the Financial Irregularities Panel or to the European Anti-Fraud Office.

The following grant applications have been submitted (or are about to be submitted) to the European Institutions, the European Development Fund and the EU Member States in the current year:

- <list only actions in the same field as this proposal>

The applicant is fully aware of the obligation to inform without delay the Contracting Authority to which this application is submitted if the same application for funding made to other European Commission departments or Community institutions has been approved by them after the submission of this grant application.

Signed on behalf of the applicant

Name	
Signature	
Position	
Date	

VII. ASSESSMENT GRID

(to be used by the Contracting Authority)

	YES	NO
STEP 1: OPENING SESSION AND ADMINISTRATIVE CHECK		
1. The Deadline has been respected		
2. The Application form satisfied all the criteria mentioned in the Checklist (Section V of Part B of the Grant application form).		
The administrative verification has been conducted by: Date:		
DECISION 1: The Committee has recommended the Concept Note for Evaluation after having passed the Administrative check.		
STEP 2 : EVALUATION OF THE CONCEPT NOTE		
DECISION 2: The Committee has approved the Concept Note and decided to proceed with the evaluation of the full proposal after having pre-selected the best Concept Notes.		
The evaluation of the Concept Note has been conducted by:		

Date:		
STEP 3: EVALUATION OF THE FULL APPLICATION FORM		
DECISION 3:		
A. The Committee has recommended the proposal for Eligibility verification after having been provisionally selected within the top ranked scored proposals within the available financial envelope.		
B. The Committee has recommended the proposal for Eligibility verification after having been put on the reserve list according to the top ranked scored proposals		
The verification of the proposal has been conducted by: Date:		
STEP 4: ELIGIBILITY VERIFICATION		
3. The supporting documents listed hereunder, submitted according to the Guidelines (Section 2.4), satisfied all the eligibility criteria of the applicant and its partner(s) (if any)		
a. The applicant's statutes		
b. The statutes or articles of association of <u>all partners</u>		
c. The applicant's external audit report (if applicable)		
d. The Legal Entity File (see annex D of the Guidelines for Applicants) is duly completed and signed by the applicant and is accompanied by the justifying documents requested.		
e. A Financial Identification form (see annex E of the Guidelines for Applicants).		
f. Copy of the applicant's latest accounts.		
The assessment of the eligibility has been conducted by: Date:		
DECISION 4:		
The Committee has selected the proposal for funding after having verified its eligibility according to the criteria stipulated in the Guidelines.		

**APPENDIX 5: GRANT APPLICATION FORM IN OTHER
COMMUNITY INSTRUMENTS (NSA&LA –MULTI-COUNTRY)**

European Commission

**Non-State Actors and Local Authorities in Development
Actions in partner countries (Multi-country)**

Grant Application Form (Parts A and B)

Budget lines 21 03 01 and 21 03 02

Reference: **EuropeAid/126340/C/ACT/Multi**

Deadline for submission of Concept Notes: **11 February 2008**

<u>Name of applicant:</u>	
<u>Nationality of applicant and type of actor:</u>	
<u>Title of the action:</u>	
<u>Locations of the action - Specify the countries in which the Action will take place</u>	-
<u>Geographic area:</u>	
<u>Partner 1 - please indicate name, nationality and type of actor (NSA or LA) and add as many rows as partners</u>	
<u>Microfinance - please indicate whether the action foresees the provision of micro credits or components related to microfinance.</u>	

<u>Total eligible cost of the action (A) in EUR</u>	
<u>Amount requested from the European Commission (B) in EUR</u>	
<u>% of total eligible cost of action (B/Ax100)</u>	
<u>Total duration of the action in months:</u>	-

Contact details for the purpose of this action:	
Postal address:	
Telephone number: Country code + city code + number	
Fax number: Country code + city code + number	
Contact person for this action :	
Contact person's email address :	

Any change in the addresses, phone numbers, fax numbers and in particular e-mail, must be notified in writing to the European Commission. The European Commission will not be held responsible in case it cannot contact an applicant.

NOTICE

All personal data (such as names, addresses, CVs, etc.) mentioned in your application form will be processed in accordance with Regulation (EC) No 45/2001 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2000 on the protection of individuals with regard to the processing of personal data by the Community institutions and bodies and on the free movement of such data. Your replies to the questions in this form are necessary in order to assess your grant application and they will be processed solely for that purpose by the department responsible for the Community grant programme concerned. On request, you may be sent personal data and correct or complete them. For any question relating to these data, please contact the Commission department to which the form must be returned. Beneficiaries may lodge a complaint against the processing of their personal data with the European Data Protection Supervisor at any time (Official Journal L 8, 12.1.2001).

Part A - CONCEPT NOTE

I. GUIDANCE FOR THE DRAFTING OF THE CONCEPT NOTE¹⁴

There is no specific template for the Concept Note but the applicant has to ensure that the text of its concept note:

- does not exceed 4 full pages (A4 size) of Arial 10 characters with 2 cm margins;
- responds, in the same sequence, to the headings listed below. It is expected that the size of each section will reflect the relative importance of each heading (ref max scores in the evaluation grid of the Guidelines). The applicant may provide any additional information that it may deem useful for the evaluation, but which might not have been specifically requested (e.g. added value and/or synergy with other similar interventions - past, present, or planned - past activities, multiplier or spill-over effects, why the applicant is the best placed for the implementation of the action etc). The evaluation will be carried out in accordance with the evaluation grid and it will be based solely on the information provided by the applicant in the concept note.
- is drafted as clearly as possible to facilitate its assessment.

1. Relevance of the Action

Provide a general presentation and analysis of the problems and their interrelation at all levels. Identify clearly specific problems to be addressed by the action.

Include a brief description of the target groups and final beneficiaries.

Demonstrate the relevance of the proposal to the needs and constraints in general of the target countries and to the target groups/final beneficiary groups in particular.

Demonstrate the relevance of the proposal to the objectives and the priorities presented in the Guidelines.

2. Description of the action and its effectiveness

Provide a description of the proposed action including, where relevant, background information that led to the presentation of this proposal. This should include:

a description of the overall objective of the action, outputs and expected results;

a description of the proposed activities and their effectiveness;

involvement of any implementing partners, their role and relationship to the applicant;

other possible stakeholders (national, local government, private sector, etc.), their anticipated role and/or potential attitudes towards the project.

3. Sustainability of the action

Provide an initial risk analysis and possible contingency plans. This should include at least a list of risks associated for each activity proposed accompanied by relevant corrective measures. A good risk analysis would include a range of risk types including physical, environmental, political, economic and social risks.

Give the main preconditions and assumptions during and after the implementation phase.

Explain how sustainability will be secured after completion of the action. This can include aspects of necessary follow-up activities, built in strategies, ownership by target groups etc.

II. CHECKLIST FOR CONCEPT NOTE

BEFORE SENDING YOUR CONCEPT NOTE, PLEASE CHECK THAT EACH OF THE FOLLOWING COMPONENTS IS COMPLETE AND SATISFIES THE FOLLOWING CRITERIA:	To be filled in by the applicant		To be filled in by the European Commission	
	Yes	No	Yes	No
Title of the Proposal:				
1. The instructions for Concept Notes, published for this Call for Proposals, have been followed.				
2. The proposal is typed and is in English, French, Spanish or Portuguese.				
3. One paper original is included.				
4. An electronic version of the Concept Note (CD-Rom) is enclosed.				
5. The duration of the action is equal to or lower than 60 months (the maximum allowed).				
6. The duration of the action is equal to or higher than 24 months (the minimum allowed).				
7. The requested contribution is equal to or higher than 500 000 EUR (the minimum allowed).				
8. The requested contribution is equal to or lower than 4 000 000 EUR (the maximum allowed).				
9. For proposals submitted by NSA or LA from a partner country the requested contribution is equal to or less than 90 % of the total eligible costs (maximum percentage allowed).				
10. For proposals submitted by European NSA or LA the requested contribution is equal to or less than 75 % of the total eligible costs (maximum percentage allowed).				
11. The action takes place in at least two partner countries.				
12. The action foresees cooperation with a partner organisation in each of the (other) countries where the action will take place.				
13. The Declaration by the applicant has been filled in, has been signed and has been sent together with the Concept Note				

III. DECLARATION BY THE APPLICANT FOR CONCEPT NOTE

The applicant, represented by the undersigned being the authorised signatory of the applicant, and, in the context of the present call for proposals, representing any partners in the proposed action, hereby declares that:

it has the sources of financing and professional competence and qualifications specified in section 2 of the Guidelines for Applicants;

it undertakes to comply with the obligations foreseen in the partnership statement of the grant application form and with the principles of good partnership practice;
 it is directly responsible for the preparation, management and implementation of the action with its partners and is not acting as an intermediary;

it and its partners are not in any of the situations excluding them from participating in contracts which are listed in Section 2.3.3 of the Practical Guide to contract procedures for EC external actions (available from the following Internet address: http://ec.europa.eu/europeaid/work/procedures/index_en.htm.) Furthermore, it recognizes and accepts, if it participates in spite of being in any of these situations, that it may be excluded from other procedures in accordance with section 2.3.5 of the Practical Guide;

if selected, it is in a position to deliver immediately, upon request, the supporting documents stipulated under section 2.4 of the Guidelines for Applicants;

it and each partner are eligible in accordance with the criteria set out under sections 2.1.1 and 2.1.2 of the Guidelines for Applicants;

if recommended to be awarded a grant, it accepts the contractual conditions as laid down in the Standard Contract annexed to the Guidelines for Applicants (annex F);

it and its partners are aware that, for the purposes of safeguarding the financial interests of the Communities, their personal data may be transferred to internal audit services, to the European Court of Auditors, to the Financial Irregularities Panel or to the European Anti-Fraud Office.

Signed on behalf of the applicant

Name	
Signature	
Position	
Date	

Reference of the Call for Proposals	EuropeAid/126340/C/ACT/Multi
Title of the Call for Proposals	Non-State Actors and Local Authorities in Development – Actions in partner countries (Multi-country)
Name of the applicant	
N° of the proposal	

PART B. FULL APPLICATION FORM

I. The action

4. DESCRIPTION

Title

Location(s)

Countries, region(s), town(s)

Cost of the action and amount requested from the European Commission

Please follow the instructions under point 3 and 4 of the present Application Form, paying particular attention to Sections 1.3 and 2.2.5 of the Guidelines for Grant Applicants for this call.

Summary (max 1 page)

Total duration of the action	<i>... months</i>
Objectives of the action	<i>Overall objective(s)</i> <i>Specific objective</i>
Partner 1 - please indicate name, nationality and type of actor (NSA or LA) and add as many rows as partners	
Target group(s)	
Final beneficiaries	
Estimated results	
Main activities	
If applicable, please specify all activities related to microfinance and indicate the total budgeted amount for such activities.	

Where applicable, clearly indicate the sector¹⁵, theme, or geographical area specified in the Call for Proposals to which the proposed action would apply:

Objectives (max 1 page)

Describe the overall objective(s) to which the action aims to contribute towards and the specific objective that the action aims to achieve.

Relevance of the action (max 3 pages)

Please provide the following information:

Provide a general and detailed presentation and analysis of the problems and their interrelation at all levels.

Provide a detailed description of the target groups and final beneficiaries and estimated number.

Identify clearly the specific problems to be addressed by the action and the perceived needs and constraints of the target groups.

Demonstrate the relevance of the action to the needs and constraints in general of the target countries and to the target groups/final beneficiary groups in particular and how the action will provide the desired solutions, in particular for the targeted beneficiaries and population.

Demonstrate the relevance of the action to the priorities and objectives presented in the Call Guidelines.

Description of the action and its effectiveness (max 14 pages)

Provide a description of the proposed action including, where relevant, background information that led to the formulation of the action. This should include:

Overall Objective and the Purpose of the Action (max 1 page). Provide and describe the overall objective(s) to which the action aims to contribute towards as well as the purpose that the action aims to achieve.

Outputs and expected results (max 4 pages). Indicate how the action will improve the situation of target groups/beneficiaries as well as the technical and management capacities of target groups and/or any local partners where applicable. Be specific and quantify outputs as much as possible. Indicate notably foreseen publications. Describe the possibilities for replication and extension of the action outcomes (multiplier effects).

The proposed activities and their effectiveness (max 9 pages). Identify and describe in detail each activity to be undertaken to produce the results, justifying the choice of the activities and specifying where applicable the role of each partner (or associates or subcontractors) in the activities. In this respect, the detailed description of activities must not repeat the action plan.

Indicate clearly the sequence of, and links between all different activities in an appropriate Project Management form, identifying the critical path for implementing the action.

Methodology (max 4 pages)

Describe in detail:

the methods of implementation and reasons for the proposed methodology;

where the action is the prolongation of a previous action or project, explain how the action is intended to build on the results of this previous action;

where the action is part of a larger programme, explain how it fits or is coordinated with this programme or any other possibly planned project. Please specify the potential synergies with other initiatives, in particular from the EC;

the procedures for follow up/monitoring and internal/external evaluation;

the role and participation in the action of the various actors and stakeholders (local partner(s), target groups, local authorities, etc.), and the reasons for which these roles have been assigned to them;

the organisational structure and team proposed for implementation of the action (by function: there is no need to include the names of individuals);

the main means proposed for the implementation of the action (equipment, tools...);

the involvement of any implementing partners, their role and relationship to the applicant;

the attitudes of all stakeholders towards the action in general and the activities in particular;

any anticipated synergies with, or possible constraints due to other current or planned projects or activities in the vicinity of the location of the action.

Duration and indicative action plan for implementing the action

The duration of the action will be <X> months. The indicative action plan may not prejudice a specific start up implementation date. To this end, it may not make reference to specific dates or months, and therefore simply show "month 1", "month 2", etc.

Applicants are recommended to base the estimated duration for each activity and total period on the **most probable duration** and not on the shortest possible duration by taking into consideration all relevant factors that may affect the implementation timetable.

The activities stated in the action plan should correspond to the activities described in detail in section 1.7. The implementing body shall be either the applicant or any of the partners, associates or subcontractors. Any months or interim periods without activities must be included in the action plan and count toward the calculation of the total estimated duration of the action.

The action plan for the first 12 months of implementation should be sufficiently detailed to give an overview of the preparation and implementation of each activity. The action plan for each of the subsequent years may be more general and should only list the main activities foreseen for those years. To this end, it shall be divided into six-month interim periods (NB: A more detailed action plan for each subsequent year will have to be submitted before receipt of new pre-financing payments, pursuant to Article 2.1 of the General Conditions of the grant contract).

The action plan shall be coherent with, and based on the identification of all links and relation between the different activities described in section 1.7.

The action plan will be drawn up using the following format:

Year 1													
	Semester 1						Semester 2						
Activity	Month 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	Implementing body
Example	example												Example
Preparation Activity 1 (title)													Local partner 1
Execution Activity 1 (title)													Local partner 1
Preparation Activity 2 (title)													Local partner 2
Etc.													

For the following years:									
Activity	Semester 3	4	5	6	7	8	9	10	Implementing body
Example	example								example
Execution Activity 1 (title)									Local partner 1
Execution Activity 2 (title)									Local partner 2
Preparation Activity 3 (title)									Local partner 1
Etc.									

Sustainability (max 3 pages)

Provide a detailed risk analysis and possible contingency plans. This should include at least a list of risks associated for each action proposed accompanied by relevant mitigation measures. A good risk analysis would include a range of risk types including physical, environmental, political, economic and social risks.

Describe the main preconditions and assumptions during and after the implementation phase.

Explain how sustainability will be secured after completion of the action. This may include aspects of necessary follow-up activities, built-in strategies, ownership by target groups, etc.

In so doing, please make a distinction between the following 3 dimensions of sustainability:

Financial sustainability (financing follow-up activities, sources of revenue for covering all future operating and maintenance costs, etc.);

Institutional level (which structures would allow, and how, the results of the action to continue to be in place after the end of the action? Address issues about the local "ownership" of action outcomes);

Policy level where applicable (What structural impact will the action have - e.g. will it lead to improved legislation, codes of conduct, methods, etc.).

Logical framework

Please fill in Annex C¹⁶ to the Guidelines for applicants.

5. BUDGET FOR THE ACTION

Please note that the cost of the action and the contribution requested from the European Commission must be expressed in EUR

Fill in Annex B (worksheet 1) to the Guidelines for applicants for the total duration of the action and for its first 12 months. For further information see the Guidelines for grant applicants (Section 2.1.4).

¹⁶ Explanations can be found at the following address:
http://ec.europa.eu/europeaid/reports/index_en.pdf

6. EXPECTED SOURCES OF FUNDING

Fill in Annex B (worksheet 2) to the Guidelines for applicants to provide information on the expected sources of funding for the action.

Please note that there are two different sheets to be completed

7. EXPERIENCE OF SIMILAR ACTIONS

Maximum 1 page per action. Please provide a detailed description of actions managed by your organisation over the past five years

This information will be used to assess whether you have sufficient and stable experience of managing actions in the same sector and of a comparable scale to the one for which you are requesting a grant.

Project title:		Sector (see section 2.2 of section II):			
Location of the action	Cost of the action (EUR)	lead manager or partner	Donors to the action (name)	Amount contributed (by donor)	Dates (from dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy)
...
Object and results of the action (if it has been completed)					
...					

II. THE APPLICANT

1. IDENTITY

Name of the organisation	
Abbreviation :	
Legal Entity File number/ ongoing contract number	
EuropeAid ID number	
Date of Registration	
Official address	
Nationality	
E-mail address of the Organisation	
Telephone number: Country code + city code + number	
Fax number: Country code + city code + number	
Website of the Organisation	

2. PROFILE

Legal status	
Profit-Making	☐ Yes ☐ No
NGO	☐ Yes ☐ No
Value based	☐ Political ☐ Religious ☐ Humanistic ☐ Neutral
Is your organisation linked with another entity?	☐ Yes, parent entity: (please specify its EuropeAid ID:.....) ☐ Yes, controlled entity(ies) ☐ No, independent

2.4. Category

Category	Public	Private
	☐ Public Administration ☐ Decentralised representatives of Sovereign States ☐ International Organisation ☐ Judicial Institution ☐ Local Authority ☐ Implementation Agency ☐ University/Education ☐ Research Institute ☐ Think Tank ☐ Foundation ☐ Association ☐ Media ☐ Network/Federation ☐ Professional and/or Industrial Organisation ☐ Trade Union ☐ Cultural Organisation ☐ Commercial Organisation	Implementation Agency University/Education Research Institute Think Tank Foundation Association Media Network/Federation Professional and/or Industrial Organisation Trade Union Cultural Organisation Commercial Organisation Other Non State Actor

2.5. Sector(s)

☐ 112	Basic education
☐ 113	Secondary education
☐ 114	Post-secondary education
☐ 121	Health, general
☐ 12240	Basic Nutrition
☐ 12250	Infectious Disease Control
☐ 12261	Health Education
☐ 12281	Health Personnel Development
☐ 13020	Reproductive Health Care
☐ 13040	STD control including HIV/AIDS
☐ 14	WATER SUPPLY AND SANITATION
☐ 15130	Legal and judicial development
☐ 15140	Government administration
☐ 15150	Strengthening civil society
☐ 15161	Elections
☐ 15162	Human Rights
☐ 15210	Security system management and reform
☐ 15220	Civilian peace-building, conflict prevention and resolution
☐ 15230	Post-conflict peace-building (UN)
☐ 15240	Reintegration and SALW control
☐ 15250	Land mine clearance
☐ 15261	Child soldiers (prevention and demobilisation)
☐ 16064	Social mitigation of HIV/AIDS
☐ 21	TRANSPORT AND STORAGE
☐ 220	Communications
☐ 22030	Radio/Television/Print Media
☐ 22040	Information and communication technology (ICT)

- 23 ENERGY
- 24 BANKING AND FINANCIAL SERVICES
- 25 BUSINESS AND OTHER SERVICES
- 311 Agriculture
- 312 Forestry
- 313 Fishing
- 321 Industry
- 322 Mineral resources and mining
- 323 Construction
- 331 Trade policy and regulation
- 332 Tourism
- 41 GENERAL ENVIRONMENTAL PROTECTION
- 42010 Women in development
- 52 DEVELOPMENTAL FOOD AID/FOOD SECURITY
- 600 ACTION RELATING TO DEBT
- 7 HUMANITARIAN AID
- 72030 Aid To Refugees (In Recipient Country)
- 730 Reconstruction relief
- 740 Disaster prevention and preparedness
- 92010 Support to national NGOs
- 92020 Support to international NGOs
- 92030 Support to local and regional NGOs
- 99820 Promotion of Development Awareness

2.6. Target group(s)

- All
- Child soldiers
- Children (less than 18 years old)
- Community Based Organisation(s)
- Consumers
- Disabled
- Drug consumers
- Educational organisations (school, universities)
- Elderly people
- Illness affected people (Malaria, Tuberculosis, HIV/AIDS)
- Indigenous peoples
- Local authorities
- Migrants
- Non Governmental Organisations
- Prisoners
- Professional category
- Refugees and displaced
- Research organisations/Researchers
- SME/SMI
- Students
- Urban slum dwellers
- Victims of conflicts/catastrophies
- Women
- Young people
- Other (please specify):

3. CAPACITY TO MANAGE AND IMPLEMENT ACTIONS

2.1. Experience by Sector (for each sector selected in 2.2.)

Sector	Year(s) of Experience	Experience in the last 3 years	Number of Projects	Estimated Amount (in thousand Euros)
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ Less than a year ☐ 1 year ☐ 2 years ☐ 3 years	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ Less than a year ☐ 1 year ☐ 2 years ☐ 3 years	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ Less than a year ☐ 1 year ☐ 2 years ☐ 3 years	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown

2.2. Experience by Geographical area (country or region)

By Geographical area (country or region)	Year(s) of Experience	Number of Projects	Estimated Amount (in thousand Euros)
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown
	☐ Less than 1 ☐ 1 to 3 years ☐ 4 to 5 years ☐ 6 to 10 years ☐ 11 to 20 years ☐ 20 years +	☐ 1 to 5 ☐ 6 to 10 ☐ 11 to 20 ☐ 21 to 50 ☐ 51 to 200 ☐ 200 to 500 ☐ 500+	☐ Less than 1 ☐ 1 to 5 ☐ 5 to 20 ☐ 20 to 50 ☐ 50 to 100 ☐ 100 to 300 ☐ 300 to 1.000 ☐ 1000 ☐ Unknown

Indicative list of regions

- Europe EU
- Europe non-EU
- Eastern Europe
- Central America
- South America
- South-East Asia
- North-East Asia
- South Asia
- Central Asia
- Mediterranean
- Gulf Countries
- Eastern Africa
- Central Africa
- Western Africa
- Southern Africa
- Indian Ocean
- Caribbean
- Pacific

Cross-reference of experience by Sector and by Geographical area:

Sector(s) (as selected in 2.2)	Geographical area(s) (country or region, as identified previously)

2.3. Resources

3.3.1 Financial data. Please provide the following information, if applicable, on the basis of the profit and loss account and balance sheet of your organisation

Year	Turnover or equivalent	Net earnings or equivalent	Total balance sheet or budget	Shareholders' equity or equivalent	Medium and long-term debt	Short-term debt (< 1 year)
N						
N-1						
N-2						

3.3.2. Financing Source(s) (please tick the source(s) of the revenues of your organisation and specify the additional information requested)

Year	Source	Percentage (total for a given year must be equal to 100%)	Number of fee-paying members (only for source = Member's fees)
N	☐ EU Commission		N/A
N	☐ Member States Public Bodies		N/A
N	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N	☐ United Nations		N/A
N	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N	☐ Private Sector		N/A
N	☐ Member's fees		
N	☐ Other (please specify):		N/A
N	Total	100%	N/A

Year	Source	Percentage (total for a given year must be equal to 100%)	Number of fee-paying members (only for source = Member's fees)
N – 1	☐ EU Commission		N/A
N – 1	☐ Member States Public Bodies		N/A
N – 1	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N – 1	☐ United Nations		N/A
N – 1	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N – 1	☐ Private Sector		N/A
N – 1	☐ Member's fees		
N – 1	☐ Other (please specify):		N/A
N – 1	Total	100%	N/A
N – 2	☐ EU Commission		N/A
N – 2	☐ Member States Public Bodies		N/A
N – 2	☐ Third Countries Public Bodies		N/A
N – 2	☐ United Nations		N/A
N – 2	☐ Other International Organisation(s)		N/A
N – 2	☐ Private Sector		N/A
N – 2	☐ Member's fees		
N – 2	☐ Other (please specify):		N/A
N – 2	Total	100%	N/A

Furthermore, where the grant requested exceeds EUR 500 000, please provide the references of the external audit report established by an approved auditor for the last financial year available. This obligation does not apply to international organisations nor to public bodies. Nor does it apply to secondary and higher education establishments.

Year	Name of approved auditor	Period of validity
N		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy
N – 1		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy
N – 2		From dd/mm/yyyy to dd/mm/yyyy

3.3.3. Number of staff (full-time equivalent) (please tick one option for each type of staff):

Type of staff	Paid	Unpaid
HQ Staff: recruited and based in Headquarters (located in Developed Country)	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A

Expat Staff: recruited in Headquarters (located in Developed Country) and based in Developing Country	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A
Local staff: recruited and based in Developing Country	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A	☐ < 10 ☐ > 10 and < 50 ☐ > 50 and < 100 ☐ > 100 ☐ N/A

4. LIST OF THE MANAGEMENT BOARD/COMMITTEE OF YOUR ORGANISATION

Name	Profession	Function	Country of Nationality	On the board since
Mr				
Ms				

5. ADDITIONAL INFORMATION WITH REGARD TO ACTIONS IN THE FIELD OF MICROFINANCE

As foreseen in annex H of the Guidelines for grant applicants (under ‘additional eligibility criteria’) please supply hereafter all relevant information with regard to in-house technical staff of the applicant organisation with sector-specific experience and expertise:

III. PARTNERS OF THE APPLICANT PARTICIPATING IN THE ACTION

1. DESCRIPTION OF THE PARTNERS

This section must be completed for **each partner organisation** within the meaning of section 2.1.2 of the Guidelines for Applicants. Any associates as defined in the same section must not be mentioned in this section. You must make as many copies of this table as necessary to create entries for more partners.

Full legal name	
Date of registration	
EuropeAid ID number:	
Legal status	
Official address	
Nationality	
Contact person	
Telephone number: country code + city code + number	

Fax number: country code + city code + number	
E-mail address	
Number of employees	
Other relevant resources	
Experience of similar actions, in relation to the role in the implementation of the proposed action	
History of cooperation with the applicant	
Role and involvement in preparing the proposed action	
Role and involvement in implementing the proposed action	

Important: This application form must be accompanied by a signed and dated partnership statement from each partner, in accordance with the model provided.

2. PARTNERSHIP STATEMENT

A partnership is a relationship of substance between two or more organisations involving shared responsibilities in undertaking the action funded by the European Commission (Contracting Authority). To ensure that the action runs smoothly, the European Commission requires all partners to acknowledge this by agreeing to the principles of good partnership practice set out below.

7. All partners must have read the application form and understood what their role in the action will be before the application is submitted to the European Commission.
8. All partners must have read the standard grant contract and understood what their respective obligations under the contract will be if the grant is awarded. They authorise the lead applicant to sign the contract with the European Commission and represent them in all dealings with the European Commission in the context of the action's implementation.
9. The applicant must consult with his partners regularly and keep them fully informed of the progress of the action.
10. All partners must receive copies of the reports - narrative and financial - made to the European Commission.
11. Proposals for substantial changes to the action (e.g. activities, partners, etc.) should be agreed by the partners before being submitted to the European Commission. Where no such agreement can be reached, the applicant must indicate this when submitting changes for approval to the European Commission.
12. Where the Beneficiary does not have its headquarters in the country where the action is implemented, the partners must agree before the end of the action, on an equitable distribution of equipment, vehicles and supplies for the action purchased with the EU grant among local partners or the final beneficiaries of the action.

I have read and approved the contents of the proposal submitted to the European Commission.
I undertake to comply with the principles of good partnership practice.

Name:	
--------------	--

Organisation:	
Position:	
Signature:	
Date and place:	

IV. ASSOCIATES OF THE APPLICANT PARTICIPATING IN THE ACTION

This section must be completed for each associated organisation within the meaning of section 2.1.2 of the Guidelines for Applicants. You must make as many copies of this table as necessary to create entries for more associates.

	Associate 1
Full legal name	
EuropeAid ID number:	
Nationality	
Legal status	
Official address	
Contact person	
Telephone number: country code + city code + number	
Fax number: country code + city code + number	
E-mail address	
Number of employees	
Other relevant resources	
Experience of similar actions, in relation to role in the implementation of the proposed action	
History of cooperation with the applicant	
Role and involvement in preparing the proposed action	
Role and involvement in implementing the proposed action	

V. CHECKLIST

EuropeAid/126340/C/ACT//Multi - Non-State Actors and Local Authorities in Development – Actions in partner countries (Multi-country)
Budget lines 21 03 01 and 21 03 02

ADMINISTRATIVE DATA	To be filled in by the applicant
Name of the Applicant	
EuropeAid ID number	
Nationality and date of registration	
Legal Entity File number	
Legal status	
Partner 1	Name/EuropeAid ID number: Nationality/Country of registration: Legal status:
Partner 2 NB: Add as many rows as partners	Name/EuropeAid ID number: Nationality/Country of registration: Legal status:

BEFORE SENDING YOUR PROPOSAL, PLEASE CHECK THAT EACH OF THE FOLLOWING COMPONENTS IS COMPLETE AND RESPECTS THE FOLLOWING CRITERIA :	To be filled in by the applicant		To be filled in by the European Commission	
	Yes	No	No	Yes
Title of the Proposal:				
1. The correct grant application form, published for this call for proposals, has been used				
2. The proposal is typed and is in English, French, Spanish or Portuguese				
3. One paper original is included				
4. An electronic version of the proposal (CD-Rom) is enclosed				
5. Each partner has completed and signed a partnership statement and the statements are included.				
6. The budget is presented in the format requested, is expressed in € and is enclosed				
7. The logical framework has been completed and is enclosed				
8. The duration of the action is equal to or lower than 60 months (the maximum allowed)				
9. The duration of the action is equal to or higher than 24 months (the minimum allowed)				
10. The requested contribution is equal to or higher than 500 000 euros (the minimum allowed)				
11. The requested contribution is equal to or lower than 4 000 000 euros (the maximum allowed)				
12. For proposals submitted by NSA or LA from a partner country the requested contribution is equal to or less than 90% of the total eligible costs (maximum percentage allowed)				
13. For proposals submitted by European NSA or LA the requested contribution is equal to or less than 75 % of the total eligible costs (maximum percentage allowed).				
14. The detailed budget does not vary by more than 20% from the estimation presented in the corresponding Concept Note				
15. The Declaration by the applicant has been filled in and has been signed				

VI. DECLARATION BY THE APPLICANT

The applicant, represented by the undersigned being the authorised signatory of the applicant, and, in the context of the present call for proposals, representing any partners in the proposed action, hereby declares that

it has the sources of financing and professional competence and qualifications specified in section 2 of the Guidelines for Applicants;

it undertakes to comply with the obligations foreseen in the partnership statement of the grant application form and with the principles of good partnership practice;

it is directly responsible for the preparation, management and implementation of the action with its partners and is not acting as an intermediary;

it and its partners are not in any of the situations excluding them from participating in contracts which are listed in Section 2.3.3 of the Practical Guide to contract procedures for EC external actions (available from the following Internet address: Furthermore, it recognizes and accepts that if it participates in spite of being in any of these situations, it may be excluded from other procedures in accordance with section 2.3.5 of the Practical Guide;

if selected, it is in a position to deliver immediately, upon request, the supporting documents stipulated under section 2.4 of the Guidelines for Applicants.;

it and each partner are eligible in accordance with the criteria set out under sections 2.1.1 and 2.1.2 of the Guidelines for Applicants;

if recommended to be awarded a grant, it accepts the contractual conditions as laid down in the Standard Contract annexed to the Guidelines for Applicants (annex F);

it and its partners are aware that, for the purposes of safeguarding the financial interests of the Communities, their personal data may be transferred to internal audit services, to the European Court of Auditors, to the Financial Irregularities Panel or to the European Anti-Fraud Office.

The following grant applications have been submitted (or are about to be submitted) to the European Institutions, the European Development Fund and the EU Member States in the current year:

- <list only actions in the same field as this proposal>

The applicant is fully aware of the obligation to inform without delay the European Commission to which this application is submitted if the same application for funding made to other European Commission departments or Community institutions has been approved by them after the submission of this grant application.

The applicant declares that the information provided in the Grant Application form and in this Declaration is correct and does not vary (except for the possible changes specified hereafter) from the one given in the Concept Note form in the first phase of this Call. It understands that any change between both applications that is not being brought to the attention of the European Commission might lead to the rejection of the proposal submitted.

If any changes have occurred please specify:

Signature and date.....